Dublet PI 1176
470

TRANSNISTRIA CREŞTINĂ

REVISTA MISIUNII BISERICEŞTI PENTRU TRANSNISTRIA

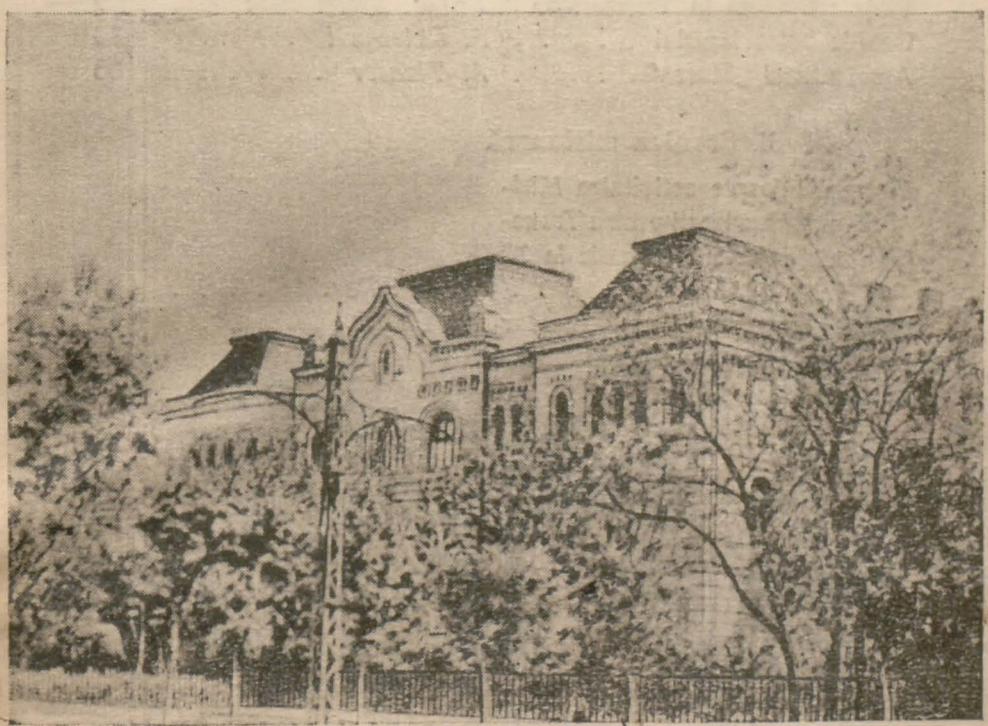

SEMINARUL TEOLOGIC DIN ODESA

Arhivele Statului Bucureşti

ANUL II Nr. 1—2 IANUARIE - IUNIE 1943

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

TRANSNISTRIA CREŞTINĂ

REVISTA MISIUNII BISERICEŞTI PENTRU TRANSNISTRIA

APARE TRIMESTRIAL

Cu binecuvântarea Inalt Prea Sfinţitului Mitropolit VISARION

Autorizaţia Guvernământului Transnistriei Nr. 14.311/942

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA: **ODESA, Str. Jucovschi Nr. 38**

CUPRINSUL:

I. Articole

		Pag.
Trans-Nistrum...	*Prof. univ. C. N. Tomescu*	1
Viaţa religioasă în Transnistria	*Arhim. Antim Nica*	9
Ororile bolşevismului	*A. Baleasnâi*	79
Aşezământul „Sturza“	*A. Tiuneev*	83

II. Cronica misionară

Insemnări despre activitatea Misiunii Bisericeşti pentru Transnistria dela 1 Ianuarie la 30 Iunie 1943	*Pr. Gh. Paschia*	89
Spicuiri din rapoartele misionarilor	*Pr. Gh. P.*	93
Pregătirea viitorului preot în Transnistria:		
a) Seminarul teologic din Dubăsari	*Pr. D. Cristescu*	124
b) Seminarul teologic din Odesa	*Pr. T. Bogaci*	126
Sărbătorirea hramului bisericii „sf. Grigorie Teologul“ din Odesa	*Pr. Gh. I. Soare*	128
Procesiunea din „Duminica Ortodoxiei“	*Pr. Gh. P.*	130
Invierea Domnului la Odesa	*Pr. V. V.*	133
Vizite canonice	*Pr. Vespasian Velehorschi*	136
Vizita I. P. S. Mitropolit Visarion la Căpriana şi Dubăsari	*Prof. Const. N. Tomescu*	143
Incheierea cursurilor la Seminarul din Dubăsari		153
Sfinţiri de biserici		160
Mişcarea în cler		161

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

470

VIAȚA RELIGIOASĂ IN TRANSNISTRIA

de Arhim. ANTIM NICA

Ținutul dintre Nistru și Bug oferă astăzi un câmp nou, nu numai pentru misionarul dornic a se dărui lucrării religioase, ci și pentru cercetătorul însetat a cunoaște trecutul acestei provincii, sub oricare din aspectele ei. Viața moldovenilor de aici, îndeosebi în latura religioasă, este prea puțin cercetată sau cunoscută. Aceasta ne-a servit de îndemn pentru a scoate la lumină rodul unor observațiuni și cercetări, pe care le--am putut face în puținele ore de răgaz ce ne-au fost îngăduite de îndatoririle misionare, socotite pe primul plan.

Transnistria a căzut în stăpânirea Rusiei numai cu două decenii înainte de anexarea Basarabiei din 1812. Inainte de aceasta, ea forma o fâșie de prelungire a Moldovei, în care viața românească cunoștea vechi tradiții. Legăturile dintre ținutul transnistrian și Moldova s'au făcut mai ales prin biserică. Veacuri dearândul, căile acestei provincii au fost străbătute de preoți și vlădici moldoveni. Urme ale ctitoriilor acestora dăinuesc până în zilele noastre.

La începutul secolului al XIX-lea pornesc încercări de asimilare a maselor de moldoveni, prin rusificarea clerului si a slujbelor bisericești. Rezultatul politicei de asimilare a fost acela că moldovenii s'au înstrăinat de biserică, devenind nepăsători față de cele religioase. Această nepăsare, deși mai mult aparentă, era singura lor armă de apărare împotriva rusificării. In taina inimii lor însă, focul credinței nu se stinge niciodată. Acest foc izbucnește dintr'odată, la începutul veacului nostru, când călugărul Inochentie începe, între moldoveni, slujbe și predici în graiul lor. Atunci pornește un entuziasm religios de proporții amenințătoare, cunoscut sub denumirea de „Mișcarea dela Balta".

Q. Y4099/1968.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Venirea regimului comunist aduce bisericii lovituri grele. Totuşi, în planul lor de desbinare a unităţii bisericeşti, bolşevicii îngăduie să funcţioneze câtva timp, în graniţele republicei moldoveneşti, o episcopie „jivistă", care recunoştea regimul comunist, având în frunte un episcop moldovean. In cele din urmă episcopia a fost definitiv lichidată şi aproape toate bisericile din Transnistria au fost închise. Au urmat ani de grea încercare.

In 1941 însă, bolşevicii sunt împinşi de armatele germano-române spre fundul Rusiei. De atunci populaţia Transnistriei se închină în voie lui Dumnezeu, iar aspiraţiile moldovenilor după preoţi şi slujbe în graiul lor au devenit fapt împlinit.

Astăzi, sub ochii noştri, se înfăptueşte în această provincie o importantă lucrare de refacere a altarelor şi a sufletelor pângărite de bolşevism, cu urmări de mari nădejdi pentru viitor.

Iată frânturi de gânduri, pe care dorim să le aşternem în paginile ce urmează.

I

IERARHI MOLDOVENI INTRE NISTRU ŞI BUG

în veacurile XVII şi XVIII

Dacă în a doua parte a veacului XVII-lea, domnitorul Duca-Vodă al Moldovei îşi adăogase titlul de *hatman al Ucrainei,* în aceeaşi vreme, şi întregul veac următor, mai mulţi chiriarhi de pe pământul moldovenesc se întitulau ca mitropoliţi *„a toată Ucraina Hanului".*

„Ucraina Hanului" este ţinutul dintre Nistru şi Bug, căzut în stăpânirea turcilor după pacea dela Buceask din 1672. Se numea aşa, fiindcă nu era condus deadreptul de turci, ci de vasalii lor tătari, prin hanul din Crimeia [1]).

Ucraina Hanului, numită mai târziu *ţinutul Oceacovului,* se întindea, în forma unui exagon, între Nistru şi Bug şi Marea Neagră, iar la Nord se învecina cu Podolia poloneză şi voevodatul Braţlavului, îndreptându-şi hotarul dealungul Iahorlucului

[1]) Hanatul Crimeii cade în vasalitate faţă de Turcia, începând dela 1478.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

până la Balta şi apoi pe Codima până la Golta. In anii 1783—1791, acest ţinut avea 120.000 locuitori [1]). Mai populată era partea nordică a ţinutului. Cea sudică însă era pe atunci o stepă necultivată şi aproape nelocuită, pe întinsul căreia rătăceau în voie taberele de tătari nogai.

Centrul cel mai însemnat al ţinutului era târgul Dubăsari, unde îşi avea reşedinţa reprezentantul (hatmanul) hanului din Crimeia. Dar Dubăsarii erau şi un important centru bisericesc, după cum vom vedea mai departe.

Ucraina Hanului a stat sub ocupaţiunea musulmană până la 1791, când prin tratatul dela Iaşi, Rusia îşi strămută hotarul său la Nistru şi anexează acest ţinut. In această perioadă cam de 120 ani de stăpânire turcească, Ucraina Hanului a fost condusă bisericeşte de mitropolia Proilaviei (Brăilei), afară de mici întreruperi, când această conducere a fost exercitată de episcopia Huşilor.

Mitropolia Proilaviei îşi întindea oblăduirea asupra tuturor teritoriilor stăpânite de Turcia în părţile moldoveneşti, cuprinzând sudul Basarabiei cu delta Dunării, raialele turceşti de pe amândouă malurile Dunării şi ţinutul dintre Nistru şi Bug, numit *Ucraina Hanului.* In anul 1713, în jurisdicţia mitropoliei Proilaviei intră şi cetatea Hotinului, cu regiunea înconjurătoare, care până atunci făcea parte din episcopia Rădăuţilor [2]).

Această mitropolie a fost înfiinţată de patriarhia de Constantinopol, la începutul veacului al XVII-lea, cu scopul ca ţinuturile cucerite de turci şi despărţite de noi să nu rămână fără de îngrijirea spirituală trebuitoare [3]).

---

[1]) După cum constată un contemporan de atunci, colonelul Andrei Meyer,— locuitorii acestui ţinut se alcătuiau din: moldoveni, valahi, polonezi, greci şi armeni. De ucraineni nu pomeneşte. A se vedea Vlad. Cocerghin: *Insemnări despre trecutul Dubăsarilor şi a regiunii Nistrului* (1648—1870), (în ruseşte), Odesa 1911, p. IX.

[2]) Reşedinţia mitropoliei era la Brăila, numită în vechime, după pronunţarea grecească *Proilavon*, de unde şi numele mitropoliei. Cu timpul însă se mută pe rând la Galaţi, Ismail etc.

[3]) Cercetări româneşti mai vechi, în legătură cu mitropolia Proilaviei, găsim în lucrarea episcopului Melhisedec Ştefănescu: *Cronica Huşilor şi a episcopiei cu asemenea numire*, Bucureşti 1869, pp. 158—168. Aceste cercetări însă sunt necomplete, din pricina că autorul lor n'a cunoscut documentele arhivelor ruseşti în această materie.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Ea a durat până la pacea dela Adrianopol din 1829, când turcii au fost isgoniţi definitiv dela gurile Dunării. In acest răstimp de două secole, existenţa mitropoliei Proilaviei a fost tulburată, în câteva rânduri, de ocupaţiile ruseşti ale acestor ţinuturi. Prima ocupaţie rusească a principatelor române a fost între 1769—1774. In 1771, mitropolitul Gavriil Calimah al Moldovei, în înţelegere cu mitropolitul Grigorie II al Ungro-Vlahiei, propune desfiinţarea mitropoliei Proilaviei, care *„s'a socotit dintru început a fi din hotarul pământului şi din păstoria Moldovei"*, — după cum spunea el în gramăta sa din 10 Ianuarie a acelui an [1]). Impărţirea

---

In 1860, protoiereul A. G. Lebedinţev publică în revista rusă din Odesa *„Informaţiile Eparhiei Hersonului"* Nr. 6, pe luna Septemvrie, studiul său *„Ucraina Hanului"*, împreună cu o serie de documente necunoscute, care aduc o lumină cu totul nouă asupra mitropoliei Proilaviei. Acest studiu a fost apoi reprodus în *„Notele Societăţii Imperiale de Istorie şi Antichităţi din Odesa"*, t. XXXI, Odesa 1913, pp. 1—22.

Păşind pe urmele acestor doi autori, istoricul basarabean A. Stadniţchi (ajuns mai târziu mitropolit de Novgorod) reia chestiunea mitropoliei Proilaviei, într'un capitol din lucrarea sa *„Cercetări şi monografii privitoare la istoria bisericii moldoveneşti"*, Petersburg 1904, pp. 118—130, aducând şi oarecari contribuţiuni noui.

Mai târziu Iustin Frăţiman publică o lucrare de ansamblu, în al său: *„Studiu contributiv la istoricul mitropoliei Proilaviei (Brăila),"* Chişinău 1923, pp. 375, în care încearcă să cuprindă tot materialul cunoscut cu privire la această chestiune. Lucrarea are meritul că dă pe româneşte, pentru întâia oară, acest material cunoscut numai în arhivele ruseşti. Sufere însă de lipsă de sistematizare şi claritate.

Acest neajuns caută să-l îndrepte prof. Ştefan Berechet, care pune în ordine şi publică în româneşte şi ruseşte 14 documente descoperite de Lebedinţev, — sub titlul *„Documente noui privitoare la mitropolia Proilaviei"*, în *Revista Societăţii istorico-arheologice bisericeşti din Chişinău*, vol. XV, Chişinău 1924 (textul românesc pp. 87—98 şi textul rusesc pp. 98—108).

La acestea s'au adăogat apoi şi alte lucrări asupra mitropoliei Proilaviei, fără însă a aduce contribuţiuni originale de seamă.

Decurând s'a găsit la Odesa o parte din vechea arhivă bisericească, pe care pe vremuri a cercetat-o Lebedinţev, scoţând la lumină documentele sale proilave. Răsfoind această arhivă, am aflat o parte din documentele publicate de Lebedinţev, însă aproape toate în cópii. In original am găsit numai 3 gramăte: una dela mitropolitul Ioachim al Proilaviei (1776) şi două dela mitropolitul Chiril al Proilaviei (1782, 1783).

[1]) Iustin Frăţiman, *op. cit.* p. 12.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

mitropoliei Proilaviei s'a făcut în 1773, astfel: Hotinul a trecut la episcopia Rădăuţilor; Brăila, cu ţinutul înconjurător, la episcopia Buzăului; iar grosul acestei mitropolii, şi anume: gurile Dunării, cu sudul Basarabiei şi regiunea dintre Nistru şi Bug, trec în seama episcopiei Huşilor. Situaţia aceasta durează numai până la retragerea ruşilor, în 1774, când mitropolia Proilaviei se înfiinţează din nou.

In timpul ocupaţiei ruseşti care a urmat în 1787—1791, mitropolia Proilaviei a fost din nou desfiinţată provizoriu şi teritoriile ei, inclusiv regiunea dintre Nistru şi Bug, date în seama exarhatului Moldo-Vlahiei, înfiinţat de ruşi pentru administrarea bisericească a principatelor române.

In 1791, ruşii iar se retrag din principate şi se încheie tratatul dela Iaşi, prin care Turcia cedează Rusiei teritoriul dintre Nistru şi Bug. De atunci acest pământ iese definitiv din jurisdicţia mitropoliei Proilaviei şi trece în administraţia bisericii ruseşti.

Mitropolia Proilaviei mai sufere o desfiinţare în timpul ocupaţiei ruseşti din 1806—1812. Ea reînvie în 1812, însă pierde sudul Basarabiei şi Hotinul. Cu o întindere din ce în ce mai redusă, mitropolia Proilaviei este definitiv desfiinţată în 1829, când turcii părăsesc pentru totdeauna raialele lor dunărene.

Deşi ţinea de autoritatea patriarhului ecumenic din Constantinopol, mitropolia Proilaviei, după cum spunea mitropolitul Gavriil Calimah, „s'a socotit dintru început a fi din hotarul pământului şi din păstoria Moldovei". Credincioşii ei fiind în majoritate moldoveni, slujbele se făceau în moldoveneşte şi chiar corespondenţa chiriarhilor se făcea în moldoveneşte. Protoiereul A. G. Lebedinţev, pe a cărui cercetări în bună parte se întemeiază până astăzi cunoştinţele noastre despre mitropolia Proilaviei, a găsit, în arhiva consistorului bisericesc din Odesa, un însemnat număr de documente moldoveneşti dela mitropoliţii proilavi, pe care apoi le-a publicat, în traducere rusească, în studiul său „*Ucraina Hanului*".

Despre cei dintâi chiriarhi ai Proilaviei, în legăturile lor cu ţinutul dintre Nistru şi Bug, cunoaştem foarte puţin.

In 1716, aflăm că între mitropolitul Ioanichie al Proilaviei şi episcopul Orest al Huşilor se iscase neînţelegeri din pricina că acesta din urmă îşi întinsese stăpânirea asupra târgului Dubăsari şi a unor sate din Bugeacul Basarabiei.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Mitropolitul face plângere către domnitorul Moldovei—Nicolae Mavrocordat,—care dă această pricină să fie judecată de patriarhul Samuil al Alexandriei, ce se întâmplase atunci la Iaşi. Patriarhul hotărăşte ca Dubăsarii, fiind în raza stăpânirii turceşti, să rămâie mai departe în conducerea mitropoliei Proilaviei, iar satele în chestiune, întrucât ieşise de câtăva vreme din cuprinsul raialelor, să fie date episcopiei Huşilor.

De această hotărîre s'a întocmit act domnesc, care a fost trimis pentru îndeplinire celor doi chiriarhi împricinaţi [1]).

Conflictul însă nu se stinge definitiv, căci apare din nou în 1745, între mitropolitul Calinic al Proilaviei şi episcopul Ierotei al Huşilor. In arhiva episcopiei Huşilor s'a găsit o copie a hotărîrii din 1715, trimisă în 1745, la Huşi, de mitropolitul Calinic, ca protest împotriva unor asemenea încălcări, făcute din nou de episcopia Huşilor [2]). Mitropolitul Calinic a ocârmuit mitropolia Proilaviei în anii 1743—1748.

Cel dintâiu care se ocupă de organizarea bisericească a ţinutului dintre Nistru şi Bug a fost mitropolitul *Daniil*, care a păstorit cam dela 1753 până la 1773 [3]), având reşedinţa la Ismail.

După o gramătă a sa din 1769, se intitula astfel:

„Daniil, din mila lui Dumnezeu, mitropolit al Proilaviei, al Tomarovei [4]), al Hotinului, al întregului ţărm al Dunării şi al Nistrului şi a toată Ucraina Hanului".

Iar în altă gramătă din 4 Iulie 1772 găsim că se intitula:

„Daniil, din mila lui Dumnezeu, mitropolit al Proilaviei, al Tomarovei, al întregului ţărm al Dunării şi a toată Basarabia şi Ucraina". Se înţelege că era vorba de partea sudică a Basarabiei şi de Ucraina, atât cât intra în stăpânirea turcească.

Cu încuviinţarea lui, în anii 1761—1773, s'au zidit şi s'au sfinţit şase biserici, în satele: Mahala, Molovata, Doroţcaia, Pogrebi, Cocieri şi Delacău.

---

[1]) Cf. Arsenie Stadniţchi, *op. cit.* pp. 120—121.

[2]) I. Frăţiman, *op. cit.* p. 9—10

[3]) I. Idem, *op. cit.* p. 14.

[4]) *Tomarova* este numele din acea vreme a oraşului *Ismail.*

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Tot el a hirotonisit mai mulți preoți pentru acest ținut [1]). Gramătele sale de hirotonie le scria în moldovenește.

El moare, probabil, în 1773, de când nu mai avem nici o urmă de activitatea sa.

O lucrare pastorală mai largă depune urmașul său, mitropolitul *Ioachim* (1775—1780). Acesta deobiceiu se intitulează:

„Ioachim, din mila lui Dumnezeu, mitropolit al Proilaviei, al Tomarovei, al Hotinului și a toată stăpânirea Ucrainei" [2]). Dela el, Lebedințev cunoaște zece gramăte în moldovenește.

Mitropolitul Ioachim a cercetat Ucraina Hanului în multe rânduri, făcând numeroase slujbe și îngrijind de orânduirea clerului pe la parohii.

In 1775, el face o hirotonie de preot în biserica sf. Nicolae din Balta. In 1776 săvârșește o slujbă în parohia Ilie (Artirovca pe Iaburluc) [3]). Tot în acel an, hirotonișește, la Ismail, pe preotul Gherasim (Tesovschi) din Ucraina și-l trimite în parohia moldovenească Păsățele, cu hramul sff. arhangheli Mihail și Gavriil. Preotul Gherasim însă, neștiind limba moldovenească, nu stă acolo decât 19 luni și cere mitropolitului carte canonică pentru a se muta în altă parohie.

In 1777 el face o hirotonie în Valea-Hoțului și în 1779 face 3 hirotonii în parohiile Molovota și Mahala.

Mai vizitează Ucraina Hanului în 1780, când face o slujbă în biserica din Molovata și hirotonișește acolo pe preotul Ștefan Veselovschi.

Dela mitropolitul Ioachim a rămas și o scrisoare din 16 Iunie 1776 către protopopul Andrei din Mă[lă]ești, căruia îi încredințează spre îndrumare, în cele ale slujbei preoțești, pe noul hirotonit Chiril, numit pentru satele Teia, Speia și Butur. Printre altele mitropolitul scrie: *„Deasemenea nimeni să nu-i facă nicio supărare*

---

[1]) A hirotonisit preoți și pentru Polonia. In arhiva bisericească din Odesa se găsește și astăzi un dosar din 1777/78 de situația preoților refugiați din Polonia, din pricina persecuțiilor catolice, și primiți în eparhia Sloveniilor. Dintre acești preoți refugiați, un număr de 11 au fost hirotonisiți de mitropolitul Daniil (Leg. 127, dos. nr. 2759, pp. 4—7).

[2]) Lebedințev, *op. cit.* p. 302.

[3]) Vezi Vlad. Cocerghin, *op. cit* p. 15.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

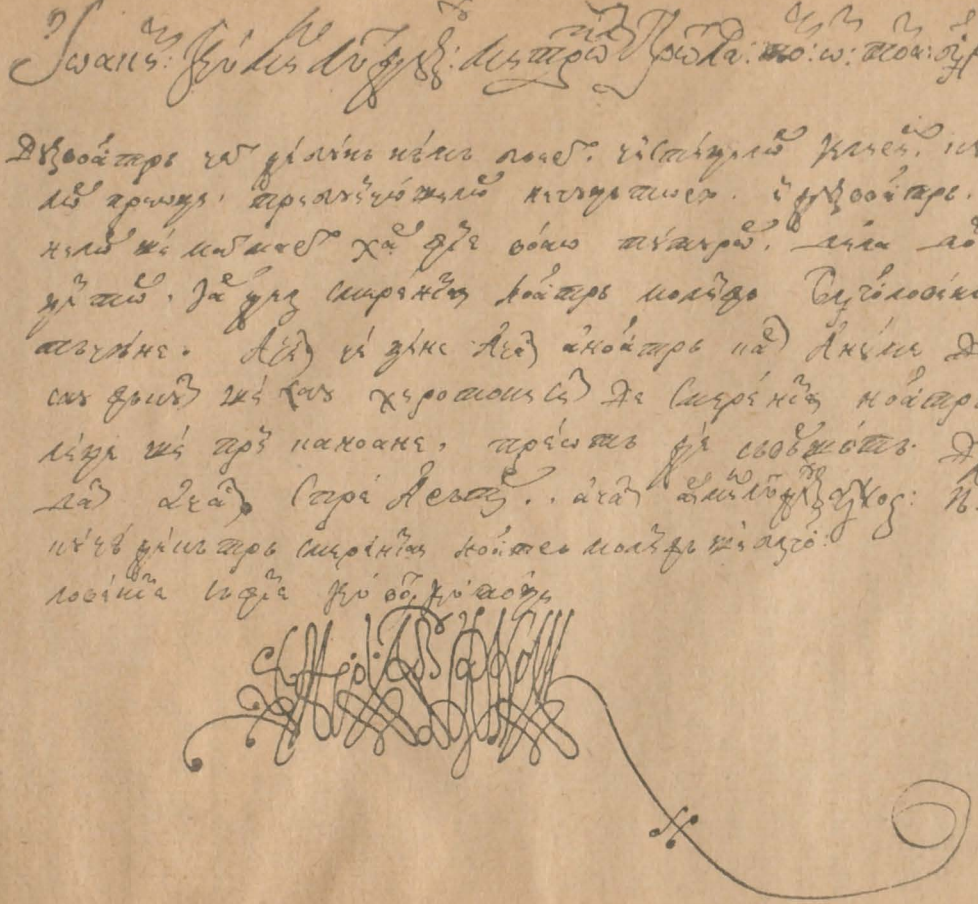

Gramăta de hirotonie a preotului Dimitrie (Topolschi) de către mitropolitul Ioachim al Proilaviei, la 3 Iulie 1776. (a se vedea pag. 17)

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

până la venirea noastră" [1]). Prin aceasta arătând grija sa pentru cler [2]).

După el urmează în scaunul Proilaviei mitropolitul *Chiril* (1780—1810), care se intitula asemenea înaintaşilor săi:

„*Chiril, din mila lui Dumnezeu, mitropolit al Proilaviei, al Tomarovei, al Hotinului şi a toată Ucraina*". E vorba însă de Ucraina Hanului.

Mitropolitul Chiril a avut o păstorie îndelungată, în timpul căreia un însemnat număr de ani i-a petrecut între Nistru şi Bug. Dacă predecesorii săi veneau numai din când în când să viziteze turma credincioşilor de peste Nistru, să oficieze slujbe, să târnosească biserici şi să hirotonească preoţi pe loc, mitropolitul Chiril a avut o activitate permanentă pe aceste meleaguri.

In anii 1780—1787, el vizitează cu amănuntul regiunea dintre Nistru şi Bug şi face slujbe arhiereşti şi hirotonii. Lebedinţev cunoaşte trei gramăte de hirotonie ale mitropolitului Chiril, scrise în greceşte: două din 1782 şi una din 1783. Dar el hirotoniseşte, în Ucraina Hanului, cel puţin 27 de preoţi. In 1780 face hirotonii la

---

[1]) A. G. Lebedinţev, *op. cit.* p. 323.

[2]) Redăm în facsimil (p. 16) una din gramătele sale originale moldoveneşti, găsită în arhiva bisericească a Odesei (An. 1777, leg. 1, dos. nr. 6, p. 26). Este cartea de hirotonie a preotului Dimitrie (Topolschi), de loc din ţinutul Chievului, hirotonisit la 3 Iulie 1776, în Ismail, de către mitropolitul Daniil. Neştiind moldoveneşte, el a cerut să fie primit şi a funcţionat în eparhia Slovenilor şi Hersonesului.

Observăm că această gramătă n'a fost până acum cercetată sau publicată. Se pare că i-a scăpat din vedere şi lui Lebedinţev. Iată cuprinsul ei:

IOACHIM, *din mila lui Dumnezeu, mitropolit al Proilaviei, a toată Basarabia şi a toată Ucraina.*

Dumneavoastră cei de bun neam boeri, cinstiţilor clerici, cucernicilor preoţi, trebuincioşilor neguţători şi dumneavoastră bătrânilor şi mai mari, har fie vouă tuturor dela Domnul atot ţiitor, iar dela smerenia noastră molitfă, blagoslovenie şi ertăciune. Acest ce ţine această a noastră carte anume Dimitrie s'au făcut şi s'au hirotonisit de smerenia noastră, după lege şi prin canoane, preot desăvârşit. De aceia i s'au dat această [carte] spre a se şti aceasta. Harfu şi] mila lui Dumnezeu cu cea de către smerenia noastră molitfă şi blagoslovenie să fie cu voi cu toţi.

Anul 1776, Iulie 3.

IOACHIM mitropolit al Proilaviei

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Dubăsari şi în 1781 la Ananiev, Cocieri şi Dubăsari. In 1782 hirotoniseşte pe preotul Teodor (Nedriţchi) pe seama parohiei Pârâta, din protoieria Dubăsari[1]). In 1785 săvârşeşte hirotonii la Birzula, Mahala şi Dubăsari; în 1786 la Molovata şi în 1787 iar la Dubăsari.

In 1787, începând al doilea războiu ruso-turc, Rusia ocupă Ucraina Hanului şi principatele române. Prinţul G. Potemchin aduce la Iaşi, ca exarh al Moldo-Vlahiei, pe Ambrosie (Serebrenicov), arhiepiscopul Ecaterinoslavului, care, în urma desfiinţării mitropoliei Proilaviei, îşi întinde acum autoritatea sa şi asupra ţinutului dintre Nistru şi Bug.

Mitropolitul Chiril, rămas fără eparhie, se retrage peste Nistru, unde petrece în condiţiuni modeste până la sfârşitul zilelor sale.

Activitatea sa însă nu încetează. In 1796, cu încuviinţarea arhiepiscopului Gavriil (Bănulescu) al Ecaterinoslavului — deoarece ţinutul dintre Nistru şi Bug, după pacea dela Iaşi din 1791, a fost încadrat în eparhia Ecaterinoslavului şi Tauridei — hirotoniseşte doi preoţi în Dubăsari[2]).

In 1800—1806 îl găsim locuind în satul Corjeva, lângă Dubăsari. Aici s'a păstrat multă vreme o grădină care-i purta numele. In 1806 însă se mută în târgul Dubăsari, având casă lângă biserica grecească.

Mai târziu în 1808, el însoţeşte pe mitropolitul Gavriil Bănulescu, pe atunci exarh al Moldo-Vlahiei, în vizitele acestuia în cuprinsul Moldovei şi Munteniei.

In 1810, îl găsim tot la Dubăsari, primind dela guvernul rusesc o pensie lunară de 600 ruble.

Afară de mitropolia Proilaviei un rol însemnat, în administrarea bisericească a ţinutului transnistrian, l-a jucat şi episcopia Huşilor. Am văzut conflictul apărut în 1716 şi reînoit în 1745, între chiriarhii celor două eparhii, din pricină că episcopii Huşilor socoteau de a lor datorie să poarte grija duhovnicească de aceste locuri.

---

[1]) Dăm mai departe facsimilul gramătei de hirotonie a preotului Teodor (Nedriţchi), cu iscălitura mitropolitului Chiril. Originalul acestei gramăte a fost găsit în arhiva bisericească din Odesa (an. 1784, leg. 6, dos. nr. 144). Traducerea în româneşte a se vedea la prof. Şt. Berechet, *op. cit.* pag. 94.

[2]) A. G. Lebedinţev, *op. cit.* p. 324.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

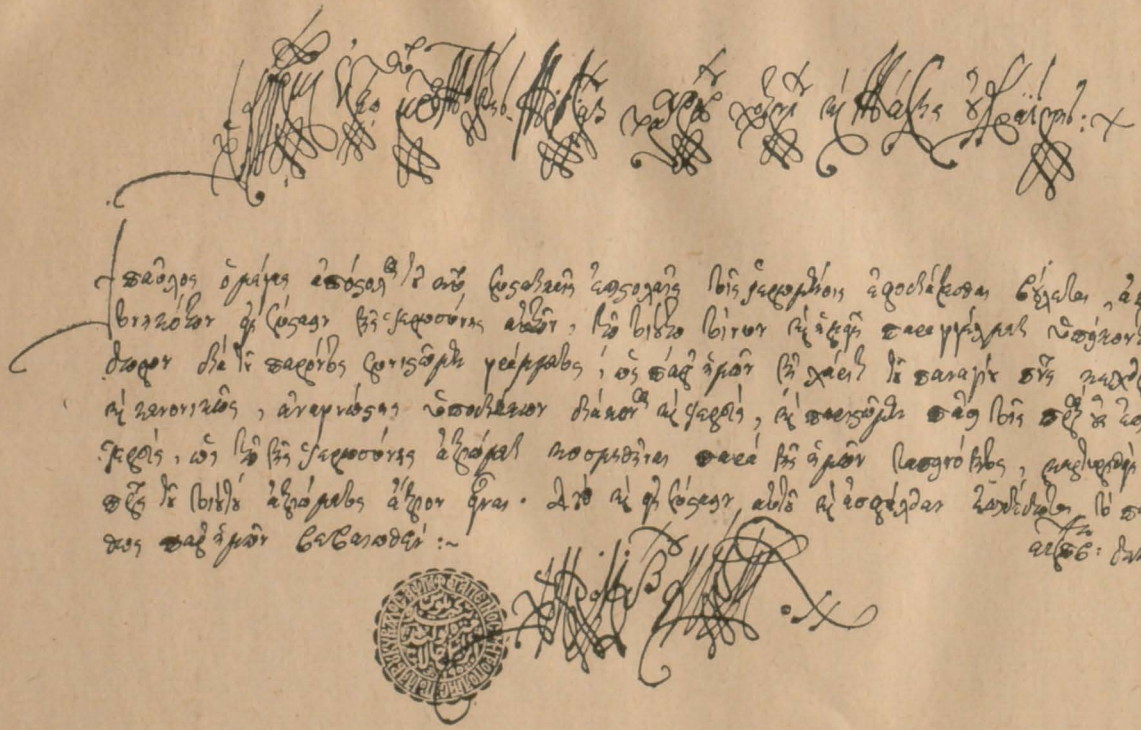

Gramăta de hirotonie a preotului Teodor (Nedrițchi) de către mitropolitul Chiril al Proilaviei, la 6 Decemvrie 1782 (a se vedea p. 18).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Activitatea episcopiei Huşilor peste Nistru se manifestă mai ales în perioada desfiinţărilor mitropoliei proilave.

In 1773, ţinutul dintre Nistru şi Bug, în urma împărţirii mitropoliei Proilaviei, intră în jurisdicţia eparhiei Huşilor. In scaunul vlădicesc al Huşilor era atunci episcopul *Inochentie*. Din documentele păstrate, se constată că în 1775 el a hirotonisit pe preotul Teodor Chirilov, pe care l-a numit la biserica satului Iasinovo (astăzi în judeţul Golta). In gramăta acestuia din 28 Martie 1775, episcopul Inochentie scrie: *„iar dacă se va duce în altă parohie fără ştirea şi blagoslovenia noastră, să fie oprit dela orice slujbă preoţească"* [1]), arătând prin aceasta deplina sa putere asupra acestor locuri.

In timpul desfiinţării mitropoliei Proilave din anii 1787—1791, cu prilejul războiului ruso-turc din acea vreme, alt episcop al Huşilor, *Iacob Stamate*, se ocupă de nevoile spirituale de peste Nistru. In anii 1788 şi 1791, acesta a făcut cinci hirotonii pentru bisericile transnistriene. Credem însă că aceste hirotonii nu s'au făcut fără asentimentul arhiepiscopului Amvrosie (Serebrenicov) dela Iaşi, pe atunci exarh al Moldo-Vlahiei, aşezat de guvernul rusesc şi cu supravegherea ţinutului de peste Nistru.

Bisericile de peste Nistru erau grupate, la sfârşitul veacului al XVIII-lea, în două protoierii, şi anume:

1. *Protoieria Dubăsarilor*, care se întindea în sus pe Nistru până la Iahurluc, apoi dealungul acestuia până la Balta şi apoi pe Codima până la Bug.

2. *Protoieria Mălăeştilor* pentru regiunea dela Sud de Dubăsari şi se întindea până la Marea Neagră.

In epistola mitropolitului Ioachim din 16 Iulie 1776, dăm de numele protopopului Andrei dela Mălăeşti, care potrivit instrucţiunilor ce le capătă avea îndatoriri ca acestea:

1. Să instaleze în parohii pe preoţii nou hirotonisiţi;
2. Să-i povăţuiască şi să-i înveţe a cunoaşte slujbele;
3. Să-i apere de orice obijdă.

Existau şi două mănăstiri: 1. *Păsăţele*, în apropiere de Balta, şi 2. *Rohei*, săpată în stânca Nistrului, cu hramul sf. Simeon Stâlpnicul [2]).

[1]) A. G. Lebedinţev, *op. cit.* p. 328—329.

[2]) N. Murzachevici, *Referinţe despre câteva mănăstiri ortodoxe din eparhiile Hersonului şi Chişinăului*, (în rusește), Odesa 1848.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Viaţa credincioşilor era sbuciumată şi plină de nesiguranţă, din pricina deselor năvăliri de tătari.

Centrul vieţii bisericeşti era la Dubăsari. Pe lângă că acolo locuia protopopul, acolo poposeau şi adesea făceau slujbe mitropoliţii proilavi. Unul din ei, mitropolitul Chiril şi-a stabilit chiar reşedinţa în acest târg.

De aceea şi biserica din Dubăsari, cu hramul Adormirii Maicii Domnului, a purtat multă vreme numele de „catedrală".

* * *

Din cele de mai sus rezultă că, în trecutul său, ţinutul dintre Nistru şi Bug s'a adăpat dela lumina creştină a Moldovei, fie dela Brăila, fie dela Huşi[1]). Şi totodată că astăzi noi, românii, nu păşim ca misionari, întâia dată pe aceste meleaguri.

II

MITROPOLITUL GAVRIIL BĂNULESCU

arhipăstor al Transnistriei

(1793 — 1799 şi 1813 — 1821)

Mitropolitul Gavriil Bănulescu a păstorit ţinutul dintre Nistru şi Bug, cu unele întreruperi, timp de 14 ani.

Dela 1793 — 1799, el administrează aceste locuri ca titular al eparhiei Ecaterinoslavului şi dela 1813 — 1821, ca mitropolit al Basarabiei.

---

[1]) Ţinem să arătăm că descrierea noastră se limitează la Ucraina Hanului sau ţinutul Oceacovului, a cărui hotare le-am văzut la începutul acestei lucrări. Regiunea nordică a Transnistriei, numită în trecut *Podolia*, a avut şi ea însemnate legături bisericeşti cu principatele române. Cuprins între hotarele poloneze, până în 1793, când e anexat la Rusia, ţinutul Podoliei a fost bântuit de prigoane catolice şi încercări silnice de a converti pe ortodocşi la unirea cu Roma.

Populaţia pravoslavnică a Podoliei a fost lipsită multă vreme de episcopi, iar candidaţii la preoţie trebuiau să ia calea Moldovei spre a primi hirotonia dela chiriarhii din Iaşi, Huşi, Brăila ş. a. P. N. Batiuşcov, în lucrarea sa *„Podolia" — descriere istorică*, Petersburg 1891, arată pe mai mulţi episcopi dela noi, cari au făcut asemenea hirotonii.

Viaţa bisericească a Podoliei, în legăturile sale cu noi, merită să fie studiată aparte şi pe larg.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Mitropolitul Gavriil a purtat un deosebit interes acestei regiuni şi a contribuit la organizarea ei. Numele său este cunoscut şi respectat peste Nistru, asemenea lui Petru Movilă, alt mitropolit român, care ne-a dus cinstea în ţinuturile Rusiei. De aceea am luat condeiul să arătăm activitatea sa în acele locuri, fiind prea puţin cunoscută la noi [1]).

In 1793, Gavriil Bănulescu vine în fruntea arhiepiscopiei Ecaterinoslavului, de care depindea şi regiunea dintre Nistru şi Bug.

Dar să vedem întâi situaţia între Nistru şi Bug până la venirea lui Gavriil în această eparhie.

---

[1]) In studiul de faţă am utilizat mai mult aceste două lucrări:

1. A. Stadniţchi, *Gavriil Bănulescu-Bodoni, exarh al Moldo-Vlahiei şi mitropolit al Chişinăului*, (în ruseşte), Chişinău 1894.

2. Prot. V. Jmakin, *Mitropolitul Gavriil Bodoni*, în rev. „Ruskii Arhiv", Moscova 1898, nr. 11, pp. 309—378 şi nr. 12, pp. 487—513.

Ultima este o lucrare de critică şi completare a monografiei lui Stadniţchi. Dacă Stadniţchi în alcătuirea studiului său foloseşte mai mult izvoare româneşti, Jmakin utilizează bogatele arhive ale sf. Sinod al Rusiei.

Iată câteva date biografice despre acest ierarh.

Gavriil Bănulescu este născut în Bistriţa în 1746, din părinţi săraci, primind numele de botez Gheorghe. Tatăl său, dorobanţ pentru paza frontierei, a murit pe când el era încă copil.

A învăţat la şcoala normală din Sibiu şi apoi şi-a urmat studiile la Viena.

In 1771 pleacă la Kiev, unde urmează cursurile Academiei Teologice. In 1773 se duce în Grecia pentru studiul limbii greceşti. Intorcându-se în Transilvania, în 1776, îmbrăţişează cariera didactică, fiind numit profesor la Năsăud.

Peste un an pleacă la Iaşi, în 1777, unde a fost bine primit de mitropolitul Gavriil Calimah, care-l numeşte profesor de limba latină la şcoala domnească din Iaşi. In 1779 pleacă din nou în Grecia pentru a se perfecţiona în cunoştinţa limbii greceşti. Tot atunci a fost tuns în monahism, la Constantinopol, primind numele protectorului său—mitropolitul Moldovei, Gavriil.

Se întoarce în ţară în 1781 şi e numit predicator al catedralei din Iaşi. In 1782 pleacă la Poltava, în Rusia, unde primeşte însărcinarea de profesor şi apoi de rector al seminarului de acolo.

In 1791 a fost făcut arhiereu cu titlul de vicar al Cetăţii-Albe şi Tighinei şi la 11 Februarie 1792 a fost numit mitropolit al Moldovei, la Iaşi, cu sprijinul guvernului rusesc. Dar n'a putut sta acolo decât câteva luni, fiind socotit defavorabil politicei turceşti din principate. Activitatea sa cea mai importantă începe abia de acum înainte. Vom vedea aceasta în rândurile ce urmează.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Autograful mitropolitului Gavriil Bănulescu al Ecaterinoslavului şi al Hersonesului Tauridei, cu sigiliul eparhial.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Stăpânirea Turciei asupra ţinutului dintre Nistru şi Bug se încheie la 29 Decemvrie 1791, prin tratatul dela Iaşi, care hotăra astfel:

„Turcia cedează Rusiei toată întinderea de pământ dela limanul Niprului şi dela Bug până la Nistru, cuprinzând ţinutul Oceacovului. Râul Nistru va fi graniţa de despărţire a celor două puteri, încât malul său drept va fi al Turciei, iar malul stâng al Rusiei" [1]).

Armatele ruseşti, care ocupase principatele române în timpul războiului ruso-turc din 1787 — 1791, se retrag peste Nistru, la începutul anului 1792. Odată cu ele, se retrage şi exarhul Moldo-Vlahiei, adus de guvernul rusesc la Iaşi, în persoana arhiepiscopului Ambrosie (Serebrenicov) al Ecaterinoslavului.

Chestiunea care se pune acum este acea a organizării şi administrării ţinutului nou cucerit, care din punct de vedere religios trecuse dela început în jurisdicţia eparhiei Ecaterinoslavului.

Se întocmeau proiecte de organizare a acestui ţinut, ce urma după unii să se numească *„Moldova Nouă"* [2]).

In ceea ce priveşte laturea bisericească, prinţul G. A. Potemkin, conducătorul armatelor ruseşti din acel războiu, proiecta să înfiinţeze, în acele părţi, un vicariat, cu o administraţie separată, care să cuprindă *„toate oraşele şi satele dintre Nistru şi Bug până la Marea Neagră"* [3]). In fruntea acestuia, el voia să aşeze pe arhimandritul *Iov*, care urma să poarte titlul de *vicar al Dubăsarilor şi Oceacovului*, cu reşedinţa în Dubăsari sau alt oraş.

Dar Potemkin se stinge din viaţă la 5 Octomvrie 1791, fără a vedea acest gând împlinit.

Proiectul său este reluat apoi de arhiepiscopul Ambrosie şi alţi prieteni. In acest sens, Ambrosie intervine către împărăteasa Ecaterina a II-a, prin mijlocirea contelui P. A. Zubov şi a contelui A. Bezborodco.[4]) Contele Bezborodco, cu raportul său din

---

[1]) Art. III al tratatului. *Apud.* V Cocerghin, *op. cit.* p. X.

[2]) N. Iorga, *Acte şi fragmente cu privire la Istoria Românilor*, 1896, t. II, pp. 336—341.

[3]) Scrisoarea arhiep. Ambrosie către P. A. Zubov, publicată în rev. *„Notele Soc. imperiale de istorie şi antichităţi din Odesa"*, t. IX, p. 290.

[4]) A se vedea rev. *„Notele Soc. imperiale de istorie şi antichităţi din Odesa"*, t. IX, pp. 290—294.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

7 Aprilie 1792, prezentând împărătesei întâmpinarea arhiepiscopului Ambrosie, scria acesteia, printre altele:

„Răposatul generalisim duce Potemkin, în cele din urmă zile ale vieţii sale, mi-a spus întocmai gândurile sale cu privire la pământul de curând dobândit între Nistru şi Bug şi mi-a cerut să raportez împărăteştei voastre măriri, că, având în vedere mărimea şi feluritele sale naţiuni, să fie însemnat un arhiereu-vicar pentru acele locuri, socotind vrednic pentru aceasta pe arhimandritul Iov Potemkin, om foarte blând şi cucernic, care ştie limba moldovenească şi cea polonă" [1]). Se susţinea deasemenea că prin cunoştinţa acestor două limbi, noul vicar ar putea fi de folos la întreţinerea de raporturi bune cu ţările vecine Moldova şi Polonia, din care se aştepta venirea de colonişti.

Intr'adevăr arhimandritul Iov cunoştea moldoveneşte, fiindcă a stat multă vreme în Moldova. De loc era din gubernia Smolensc şi era rudă cu prinţul Potemkin. După ce a studiat la un liceu militar şi a fost primit în monahism într'un schit din Polonia în 1784, el vine în Moldova, unde, în acelaş an, a fost hirotonisit, la Iaşi, ierodiacon şi ieromonah, de către mitropolitul Gavriil Calimah, iar în 1785 ajunge stareţ al schitului Horodiştea, în părţile Orheiului şi apoi al mânăstirei Slatina [2]).

Nu cunoaştem răspunsul împărătesei, dar ştim că acest proiect a eşuat.

Regiunea dintre Nistru şi Bug rămâne acum să fie condusă de arhiepiscopul Ambrosie al Ecaterinoslavului, a cărui reşedinţă era la Poltava. Tot în administrarea lui fusese acest ţinut şi înainte de retragerea armatelor ruseşti, pe când se găsea la Iaşi, ca exarh al Moldo-Vlahiei. In timpul păstoriei sale, arhiepiscopul Ambrosie a făcut aici 14 numiri de preoţi. In 1789 a numit preoţi în parohiile Slobozia, Târnauca, Iasca, Nicolaeva, Molovata şi Corotna. In 1791 face numiri de preoţi la Glinoaia, Butur şi Păsăţele şi, în 1792, la Ciuburciu, Ciorna, Dubăsari, Rohei şi Ocna.

---

[1]) *„Notele Soc imperiale de istorie şi antichităţi din Odesa"*, t. IX, pp. 290—294.

[2]) Gavriil, arhiepiscop al Tverului, *Schiţă istorică despre ţinutul Novorosiei,* (în ruseşte), Tveri 1857, p. 53.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Dar arhiepiscopul Ambrosie moare la 13 Octomvrie 1792. Provizoriu eparhia este condusă de vicarul Iov Potemkin [1]), până la 10 Mai 1793, când Gavriil Bănulescu e numit titular al eparhiei Ecaterinoslavului, cu reşedinţa la Poltava.

Dealtfel Gavriil a mai fost la Poltava câtva timp şi mai înainte, în calitate de profesor de limba greacă şi rector al seminarului de acolo. Câţiva din elevii lui au ajuns străluciţi elenişti, pentru care biograful său A. Stadniţchi îl socoate alături de Evghenie Bulgaris şi Nichifor Teotoke, — *„un creator al învăţământului elin din Rusia“* [2]).

În perioada anilor 1793—1799, cât a păstorit asupra Transnistriei dela Poltava, găsim un număr mare de biserici construite şi târnosite cu binecuvântarea sa între Nistru şi Bug [3]).

La 22 August 1794, el sfinţeşte temelia oraşului Odesa. Vine aici însă cu câtva timp mai devreme, spre a pune la cale organizarea oraşului şi a stabili locul bisericilor mai însemnate. Iată ce scrie un cunoscător al Novorosiei, A. Scalcovski, cu ocazia împlinirii a 30 de ani dela aşezarea oraşului:

„Aflând de dorinţa împărătesei (Ecaterina II) de a întemeia un oraş creştin, pe malul mării, în ţinutul nou cucerit dela musulmani, Gavriil soseşte la Hagibeia la 29 Iunie 1794, ca să ia parte la solemnitatea de înaugurare ce urma să se facă.

---

[1]) La 10 August 1792, dela Slatina, el face cerere către arhiepiscopul Ambrosie al Ecaterinoslavului, ca să fie primit în acea eparhie, nemai putând rămâne pe loc, „din pricina împrejurărilor din Moldova“, în urma retragerii armatelor ruseşti de ocupaţie.

Plecarea sa din Moldova trebue pusă în legătură şi cu perspectiva scaunului vlădicesc ce i-se pregătea la Dubăsari. Aceasta se vede şi din faptul, că la 23 August 1792, el cere învoire dela arhiepiscopul Ambrosie pentru a se duce la Dubăsari pe timp pe două luni şi jumătate. (A se vedea arhiva bis. din Odesa, an. 1792, leg. 17, dos. nr. 395).

La 27 Februarie 1793 el a fost făcut arhiereu în arhiepiscopia Ecaterinoslavului, cu titlul de vicar al Feodosiei şi al Mariupolei. In 1796 ajunge arhiepiscop la Minsk şi în 1812 se transferă ca arhiepiscop la Ecaterinoslav. Moare în 1823 şi e înmormântat la m-rea Samara. A se vedea: N. Murzachevici, *Privire asupra ierarhiei ortodoxe din ţinutul Novorosiei şi Basarabiei*, Odesa 1848.

[2]) Stadniţchi, *Gavriil Bănulescu, op. cit.* p. 62-63.

[3]) Vezi: Gavriil, Arhiepiscop al Hersonului şi Tauridei, *Descrierea istorică-cronologică a bisericilor din eparhia Hersonului şi Tauridei*, in rev. „Notele Soc. imperiale de istorie şi antichităţi din Odesa“ t. II, 1848.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Ziua de 22 August a fost însemnată pentru această mare sărbătoare.

Кнѣжне АЛЕѮАНДРА ПАѴЛОВНА
ЕЛЕНА ПАѴЛОВНА МАРІѦ ПА
ѴЛОВНА ЕКАТЕРИНА ПАѴЛОВ
НА: шй ѠЛГА ПАѴЛОВНА
Аꙋръ Бисѣричій принь циннере Епархіей фіинд
Ѡкꙁрмꙋиторію преѡ сфнціѧ сѧ Кѵрїꙋ кѵръ
ГАВРІИЛЬ Митрополитꙋль Екатерино
славїей шй а Херсонисотаврикїей.

Сꙋ типърить ачѧстъ Карте че съ нꙋмеще
Часословь маре кꙋ мꙋлте орꙟндꙋеле але Бисе-
ричїй.
де Прото Іерей аль стъпꙟнирилорь Молдовей,
а Влахїей, ши а Басарабїей. Михаиль Стрел
бецкій. Ꙟтрꙋ ꙟсꙋши а са Типографїе ꙟ
Тꙟргꙋль Дꙋбъсари;
ла Аній дела Хртось: ҂аѱчд. Іꙋлїе: ꙟ ѕ

Titlul Ceaslovului Mare, tipărit în 1794, la Dubăsari, de către protoiereul Mihail Strelbiţchi.

Mitropolitul, însoţit de cler, în prezenţa vice-amiralului[1]),

[1]) Vice-amiral era I. M. De-Ribas.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

dregătorilor armatei şi a marinei, delegaţilor guvernatorului Horvat al Ecaterinoslavului şi a echipagiului câtorva corăbii comerciale turceşti de pe bord, sfinţeşte temelia bisericilor sf. Nicolae, sf. Ecaterina ş. a. şi trage întâia brazdă în jurul temeliei oraşului" [1]).

Unii sunt de părere că la 22 August 1794, cu ocazia sărbătorii deschiderii oraşului Odesa, mitropolitul a sfinţit numai o biserică de lemn cu hramul sf. Nicolae, care a servit locuitorilor Odesei ca locaş de închinare până în 1808, când au fost gata cele dintâi biserici de piatră ale Odesei [2]).

Într'adevăr, după cercetări mai nouă s'a dovedit că aşezarea pietrei fundamentale a bisericilor de care vorbeşte Scalcovski s'a făcut de către mitropolitul Gavriil abia în 1795. Acestea erau patru: catedrala sf. Nicolae pentru populaţia rusească, biserica sf. Treime pentru credincioşii greci, biserica sf. Ecaterina pentru armată şi biserica Alexandru Nevski, în cetate pe malul mării [3]).

Lucrările de construcţie au mers foarte încet, încât în 1808 numai două din acestea au fost terminate şi redate cultului, şi anume: catedrala sf. Nicolae şi biserica sf. Treime. Ultima dăinueşte până în zilele noastre.

Afară de întemeierea de biserici, mitropolitul se ocupă de disciplina clerului, buna rânduială a slujbelor bisericeşti ş. a.

Dar mai important ca acestea este că dă ţinutului dintre Nistru şi Bug o organizare administrativă aparte.

Printr'un ucaz dat la 19 August 1793, el înfiinţează la Dubăsari un organ central de administraţie, numit *Ocârmuirea duhovnicească*, pentru *„ca preoţimea să nu rămâie fără cuvenita*

---

[1]) A. Scalcovski, *Consideraţiuni cronologice cu privire la istoria ţinutului Novorosiei*, (în rusește), Odesa 1836, pp. 36—37.

Se crede că însăşi schimbarea numelui de Hagibeia în Odesa s'a produs în urma propunerii făcută de mitropolit vice-amiralului De-Ribas, deoarece mitropolitul întreţinea legături strânse cu coloniştii greci şi putea şti mai bine ca alţii de colonia grecească din apropiere *Odissos*, de unde a venit şi numele de Odesa.

[2]) S. Petrovschi, *Catedrala din Odesa*, (în rusește), Odesa 1908, pp. 3—9.

[3]) Idem, *„Gavriil Bănulescu Bodoni, exarh al Moldo-Vlahiei şi mitropolit al Chievului şi Chişinăului"*, în rev. *„Notele Soc. imperiale de istorie şi antichităţi din Odesa"*, t. XIX, pp. 68—94.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

căutare şi stăpânire" [1]), după cum se spunea în acel ucaz. Autoritatea sa se întindea peste întreaga regiune a Oceacovului, cuprinzând, afară de oraşe, ca la 60 de parohii.

„Ocârmuirea duhovnicească" era alcătuită la început de câţiva preoţi dela catedrala din Dubăsari, având în frunte pe protoiereul Filotei Vladevici, protopop de Dubăsari. Vladevici murind tot în 1793, în locul lui a fost numit protoiereu Ioan Glijinschi.

La 21 Octomvrie 1793, „Ocârmuirea duhovnicească" împarte întregul ţinut al Oceacovulni în 4 cercuri protoiereşti. Protopopia I-a se întindea dela gura Iahorlâcului în jos până la Tiraspol şi avea în frunte pe protopopul Manuil Burjacov. Protopopia II cobora dela Tiraspol la limanul Nistrului şi apoi pe malul mării până la Hagibeia, cuprinzând şi satele noui de pe Cuciurgan, Cuialnic şi pârâul Svina. Avea ca protopop pe Roman Ivanov. Protopopia III se întindea dela Balta pe Codima şi Bug până la limanul Bugului. Avea ca protopop pe Filip Nadolschi. Protopopia IV se întindea dela gura Iahorlâcului în sus până la Balta şi avea pe protopopul Gheorghe Sulima [2]).

În 1798 „Ocârmuirea duhovnicească" e mutată la Tiraspol. La Dubăsari rămâne numai protoieria; în 1826 găsim aici pe protopopul Talpă. Nu ştim cât anume a ţinut această formă de conducere bisericească. Probabil până la 1837, când s'a organizat eparhia Hersonului, pentrucă A. Lebedinţev scria în 1860 de „Ocârmuirea duhovnicească" că aceasta a fost desfiinţată *„nu de multă vreme"* [3]).

Tot la Dubăsari, în vremea când Gavriil era în fruntea eparhiei Ecaterinoslavului, se desvoltă şi o interesantă activitate culturală, prin înfiinţarea unei tipografii, în care s'au tipărit cărţi moldoveneşti, de către protopopul Mihail Strelbiţchi. După ce lucrează mai mult timp la Iaşi, ca tipograf şi gravor, Strelbiţchi se mută la Dubăsari în 1792, aducând şi tipografia. Dintre cărţile ieşite de sub teascurile tipografiei din Dubăsari, cunoaştem un *Ceaslov* şi un *Bucvar*, tipărite în 1794. Prima carte, pe care am

---

[1]) *Apud* I. Frăţiman, *op. cit.* p. 45.

[2]) In studiul său „*Ucraina Hanului*", cit. mai sus, prot. A. Lebedinţev arată şi satele care făceau parte din fiecare din aceste protoierii. Cf. Vlad. Cocerghin, *op. cit.* p. 17 seq.

[3]) A. Lebedinţev, *op. cit.* p. 309.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

găsit-o în muzeul bisericesc din Chişinău sub nr. 219, este tipărită cu caractere chirilice in 4⁰, pp. 814, şi are această inscripţie pe copertă:

„Ceaslov după orânduiala sfintelor şi cinstitelor mânăstiri a Ierusalimului.

„S'au tipărit această carte ce se numeşte Ceaslov Mare cu multe orânduieli ale Bisericii de Protoierei al stăpânirilor Moldovei, a Vlahiei şi a Basarabiei — Mihail Strelbiţchi, întru însuşi a sa tipografie, în târgul Dubăsari; la anii dela Hristos 1794, Iulie în 6" [1]).

În 1795, Strelbiţchi se mută cu tipografia sa la Moghilău, unde mai tipăreşte *„Istoria lui Alexandru cel-Mare"* (în 4⁰, pp. 277) şi *„Psaltirea proorocului David"* (in 4⁰, pp. 433) [2]).

După şase ani de activitate în aceste părţi, la 29 Septemvrie 1799, Gavriil Bănulescu este ridicat în scaunul de mitropolit al Kievului. Nu stă însă la Kiev decât trei ani, pentrucă la 21 August 1803, din motive de sănătate, demisionează şi se retrage la Odesa ca pensionar, deşi avea numai 53 ani. La Odesa, mitropolitul şi-a construit o casă şi o capelă pe malul mării, unde îşi stabileşte locuinţa şi unde până astăzi este reşedinţa vlădicilor Odesei [3]).

Dar din cauza scumpetei din Odesa, în Angust 1805, mitropolitul se mută la Dubăsari [4]), unde stă până în1808, când este numit exarh al Moldovei şi Munteniei [5]). Pe atunci Dubăsarii încă se bucurau de mare importanţă, fiind un punct de legătură între trei ţări: Rusia, Polonia şi Turcia. Aici la graniţa Moldovei, mitropolitul îşi avea ochii necontenit îndreptaţi spre ţara sa, meditând în

---

[1]) Pentru *„Bucvar"* a se vedea I. Bianu şi A. Hodoş, *Bibliografia veche românească, t. II (1716—1808), Buc. 1910.*

[2]) *Ibidem.* Un exemplar din această psaltire se găseşte între cărţile bisericii din com. Crasna, jud. Storojineţ.

[3]) Rev. *„Notele Soc de istorie şi antichităţi din Odesa"*, t. V, p. 467.

[4]) După plecarea sa la Dubăsari, casa lui Gavriil trece în mâinile contesei Sofia Potoţchi şi a urmaşilor ei. În 1838, înfiinţându-se eparhia Odesei, această casă se întoarce în proprietatea bisericii şi devine reşedinţă arhierească până în zilele de astăzi.

[5]) Vlad. Cocerghin susţine că reşedinţa mitropolitului Gavriil a fost în satul Corjeva, lângă Dubăsari, unde a stat cam 2 ani. Probabil că la Corjeva avea reşedinţa sa de vară, acolo având locuinţă şi mitropolitul Chiril.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

linişte proiectele sale de reorganizare bisericească pe care mai târziu le-a pus în aplicare în calitate de exarh. Atât la Dubăsari, cât şi la Odesa, el avea o capelă personală, în care petrecea orele de rugăciune [1]).

Gavriil părăseşte Dubăsarii, luând calea spre Iaşi, la 16 Mai 1808, însoţit de mitropolitul proilav Chiril, în retragere şi acesta la Dubăsari.

Plecarea sa din Dubăsari o găsim descrisă în memoriile de călătorie ale unui contimporan, astfel:

„Când am sosit la Dubăsari, mitropolitul tocmai părăsea oraşul, însoţit de mare alai. Şase călăreţi mergeau înaintea trăsurii, iar un ofiţer mergea pe cal alături de trăsură. Inalt Prea Sfinţitul era însoţit în trăsură de un mitropolit moldovean, un bătrân de 70 de ani, care locuia în Dubăsari" [2]). Astfel e condus de toţi dregătorii de frunte şi credincioşii din Dubăsari până la malul Nistrului. De cealaltă parte a râului, călăreţi moldoveni cu steaguri îi aşteptau sosirea.

Dacă trecem peste activitatea sa de exarh al principatelor române, care a durat dela 1808—1812 [3]), ne întâlnim din nou cu mitropolitul Gavriil pe plaiurile Transnistriei, de astă dată după pacea dela Bucureşti din 1812, când a fost numit mitropolit al Basarabiei, având în jurisdicţia sa şi regiunea dintre Nistru şi Bug.

In proiectul său de organizare a mitropoliei Bararabiei, alcătuit în toamna anului 1812 şi aprobat la 21 August 1813, mitropolitul Gavriil propunea sf. Sinod, ca, în cuprinsul nouei eparhii să intre şi oblastul Oceacovului, ce făcea parte atunci din eparhia Ecaterinoslavului cu vreo 100 de biserici, pe motiv că limba şi obiceiurile credincioşilor de aici, ca şi a celor din Basarabia, sunt cu totul deosebite de cele ruseşti.

„Această anexare — scria mitropolitul — *nu numai că va întregi această eparhie, ci şi pentru popoarele care locuiesc acolo va fi mai de bucurie, fiindcă în ţinutul Oceacovului, precum şi*

---

[1]) V. Jmakin, *op. cit.* nr. 11, p. 333.

[2]) D. V. K., *O călătorie în Moldova, Valahia şi Serbia*, (în rusește), Moscova 1819, p. 64.

[3]) Activitatea sa de exarh al Moldovei şi Munteniei a fost descrisă în amănunţime de A. Stadniţchi, în lucrarea sa *„Gavriil Bănulescu-Bodoni, exarh al Moldo-Vlahiei şi mitropolit al Chişinăului"*, (în rusește), Chişinău 1894.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

în Basarabia, locuiesc moldoveni, valahi, greci, bulgari şi colonişti de felurite neamuri, iar ruşi sunt foarte puţini" [1]).

El a condus această nouă eparhie până la moartea sa din 30 Martie 1821, depunând multă osteneală pentru întocmirea şi propăşirea ei în toate laturile. „*Instrucţiile*" şi orânduelile sale bisericeşti, scrise în moldoveneşte, se întindeau până la Bug. Seminarul teologic, înfiinţat în 1813, şi tipografia exarhicească în 1814 — au contribuit, fără îndoială, la ridicarea clerului şi luminarea credincioşilor şi din acest ţinut de peste Nistru [2]).

Printre bisericile ce s'au zidit în această perioadă a păstoriei sale găsim şi mănăstirea sf. Adormiri din cartierul Bolşoi Fontan al Odesei, pe moşia dăruită de boierul moldovean Alexandru Tăutu din Odesa. In 1814, mitropolitul raportează sf. Sinod de această ctitorie şi arată dorinţa sa de a face aici un mitoc al mitropoliei şi o biserică. „*Căci e nevoe* — spunea el — *ca chiriarhul din Chişinău să aibă un loc de odihnă pe lângă un oraş ca Odesa, având felurite treburi pentru care e silit să meargă în acest oraş*" [3]).

Pe lângă biserică şi mitoc s'a întocmit şi un far pentru corăbieri, după dorinţa ctitorului, având împrejur o frumoasă gospodărie şi pescărie.

Această aşezare a fost apoi transformată în mânăstire, în urma cererii mitropolitului din 1820 către Sinod, întrucât administrarea acesteia se făcea cu anevoie dela Chişinău, din pricina depărtării.

Mânăstirea dela *Bolşoi Fontan*, restaurată în urma stricăciunilor suferite sub bolşevici, se păstrează până astăzi într'o atrăgătoare poziţie de pe malul mării [4]).

Ţinutul dintre Nistru şi Bug continuă să ţie de eparhia Chişinăului şi după moartea mitropolitului Gavriil până la 9 Maiu 1837, când s'a înfiinţat eparhia Hersonului şi Tauridei, cu reşedinţa la Odesa.

---

[1]) Arhiva Consistorului duhovnicesc din Chişinău, dos. nr. 224/1812, fila 50, cit. apud. I. Frăţiman, *op. cit.* p. 187. Cf. Scalcovski, *op. cit.* p. 230—231.

[2]) Seminarul Teologic din Odesa se deschide numai în 1838.

[3]) Protoiereul Vasile Jmakin, *op. cit.*, nr. 12, p. 499.

[4]) Despre aceasta am mai scris în articolul nostru „*Urme româneşti la Odesa din veacul XIX-lea*" în „Transnistria creştină", an. I, nr. 1, pp. 4—7.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Atunci acesta a fost deslipit de Basarabia şi trecut în conducerea chiriarhului Odesei.

Pentru moldovenii dintre Nistru şi Bug legătura aceasta spirituală cu Basarabia a avut şi o însemnătate naţională, fiindcă

Un document fotografic, reprezentând ctitorii întemeietori ai Odesei, printre cari şi mitropolitul Gavriil Bănulescu (aparţine P.C. Preot P. Mihail din Chişinău)

ei alcătuiau un singur trup cu masele de acelaş sânge din Basarabia. Dar şi politiceşte ei se bucurau de aceleaşi privilegii, ce se acordau moldovenilor basarabeni.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Obiceiurile şi legiuirile locale moldoveneşti, ce s'au păstrat în Basarabia încă multă vreme după anexarea ei la Rusia [1]), s'au menţinut şi printre moldovenii de peste Nistru [2]).

La păstrarea datinelor moldoveneşti şi a spiritului autohton atât de-a dreapta Nistrului, cât şi de-a stânga Nistrului până la Bug, a contribuit fără îndoială şi mitropolitul Gavriil Bănulescu.

Meritul lui îndeosebi este că prelungeşte în aceste locuri, mult în secolul XIX, tradiţia ierarhiei moldoveneşti, întreruptă în 1791, prin anexarea acestui ţinut de Rusia.

III

MĂRTURII DESPRE CREDINŢA ŞI NEVOILE MOLDOVENILOR DELA EST DE NISTRU

(1850—1917)

Starea de spirit morală şi religioasă a moldovenilor transnistrieni, în perioada ţarismului, ne este mai bine cunoscută începând din a doua parte a veacului trecut.

Moldovenii de peste Nistru întotdeauna au alcătuit o massă etnică aparte, în mijlocul populaţiunii înconjurătoare slave, prin păstrarea limbii şi tradiţiilor lor proprii. Politica guvernului rusesc de asimilare a moldovenilor, prin colonizarea între ei de alte populaţiuni, a trebuit să dea piept cu conservatismul înnăscut al ţăranului nostru, acest scut de veacuri, prin care el şi-a păstrat fiinţa nealterată.

In jurul anului 1850, vieaţa şi obiceiurile moldovenilor de aici cu nimic nu se deosebeau de ale fraţilor lor din Moldova de-a dreapta Nistrului.

---

[1]) A se vedea A. Boldur, *Autonomia Basarabiei sub stăpânirea rusească în 1812—1828*, Chişinău 1929.

[2]) Printr'un ucaz imperial din 1827, s'a recunoscut expres moldovenilor din jud. Tiraspol acelaş regim ca şi ţăranilor din Moldova. Paul Şt. Iliin, *Transnistria şi Ucraina*, Buc. 1941, p. 25.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Intr'un mic studiu, alcătuit în acest timp de protoiereul Victor Martinovschi sub titlul *„Moravurile moldovenilor“* [1]), se descrie traiul de toate zilele, portul şi datinele moldovenilor din ţinutul Podoliei. E uimitor să vezi cum obiceiurile, descrise de Martinovschi, din *„Moldova, ce se află pe amândouă părţile Nistrului“*, se aseamănă întocmai cu tradiţiile pe care le întâlnim astăzi în satele noastre.

Intr'alt studiu din 1861, sub titlul: *„Însemnări despre starea morală şi religioasă a populaţiei moldoveneşti din ţinutul Novorosiei“*, preotul Nicolae Ignatiev [2]) descrie pe larg nevoile spirituale ale moldovenilor din acea vreme.

El constată neasimilarea moldovenilor şi semnalează primejdia înstrăinării lor de biserică. In rezumat iată ce spune autorul:

Preoţii ruşi, necunoscând limba moldovenească, exercită o influenţă prea redusă asupra credincioşilor moldoveni, încât moldovenii au devenit nepăsători faţă de cele sfinte şi frecventează rar biserica. Religiozitatea lor e mai mult exterioară, reducându-se la îndeplinirea unor practice al căror sens nu-l cunosc; de aici şi înclinarea lor spre superstiţie.

Totuşi sufletul moldoveanului e cald şi se aprinde uşor, dacă cineva ştie să-i deschidă inima. Influenţa bisericii poate fi din nou restabilită, prin mijlocirea limbii vorbite de moldoveni.

De aceea autorul propune ca preoţii să cunoască limba moldovenească, pe care să o folosească în slujbele şi predicele lor. Cere ca limba moldovenească să fie predată în seminar şi în şcolile primare.

Dar să lăsăm mai bine să vorbească însuşi autorul:

„Găsesc de trebuinţă să scriu câteva cuvinte despre populaţia moldovenească din Novorosia, anume pentru pricina că la noi s'a împrăştiat părerea că moldovenii s'au asimilat cu poporul rusesc şi-i putem deci privi cu indiferenţă.

Răspândiţi prin ţinuturile Hersonului, în parte al Podoliei şi al Ecaterinoslavului (pe râul Donet), moldovenii populează

[1]) *„Moravurile moldovenilor ce locuiesc în cercul al V-lea protoieresc al Podoliei, 1850* în *„Colecţia etnografică“*, (în rusește), vol. V, Petersburg 1862, pp. 49—53.

[2]) Publicat în *„Buletinul eparhiei Hersonului“*, Odesa, Nr. 9 din 1 Mai 1861, pp. 35—49.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

îndeosebi județele Odesa, Tiraspol, Ananiev și Bobrinet din guvernământul Hersonului, județele de margine ale guvernământului Podoliei, ce au legătură cu Basarabia și ținutul Hersonului, unde regiuni întregi sunt ocupate de moldoveni. In orașele Tiraspol, Ananiev, Grigoriopol, Dubăsari, Voznesensc și Bobrinet mai mult de jumătate din populație este moldovenească" (p. 37).

„Părăsind puritatea limbii, în contact cu rușii, moldovenii totuși sunt departe de a se fi asimilat cu ei. Ei formează în mijlocul lor o massă aparte, cu totul străină de ei, prin moravurile, obiceiurile și chiar portul lor (cel puțin femeile).

Și dacă vom lua în seamă, că până acum numai clerul, și acela fără ajutorul școalei, era îndrumătorul acestei populații; că relativ o parte neînsemnată din cler putea săvârși slujbele și vorbi cu credincioșii în moldovenește; și faptul că aceștia puțini nu erau pregătiți prin vreo educație sistematică pentru îndatoririle lor, atunci vom înțelege pricina rămânerii în urmă a massei de moldoveni" (p. 37).

„Astăzi ca și înainte, în parohiile moldovenești pătrund preoți, care nu cunosc limba moldovenească. Și totuși nevoia unor asemenea elemente de conducere, care să cunoască limba moldovenească întotdeauna a fost prezentă, iar astăzi, când se anunță dorința unei rapide desvoltări religioase și morale a poporului, e și mai simțită. Ar fi o nedreptate să lăsăm pe moldoveni fără de atenție, rămași în urmă și fără de aceasta, printr'un joc de împrejurări.

Privind viața moldoveanului, nu e greu să observi, că el e puțin comunicativ, nepăsător pentru orice fel de îmbunătățiri, pornit împotriva oricăror măsuri nouă, chiar dacă acestea ar privi bună starea lui materială sau morală, neglijență în gospodărie, încetineală în mișcări, asprime în raporturile cu alții.

Nu veți învinge încăpățînarea lui cu vorba rusească și nu veți putea să vă înțelegeți cu el, acolo unde el este stăpân, la el acasă. Ci, cu indiferență o să vă asculte, până când o să-i vorbiți în limba lui moldovenească. Numai vorbind în limba lui, îi veți câștiga încrederea, i se va trezi simpatia și veți observa cu plăcere, că îndărătnicia și înstreinarea lui sau prefăcut în bunătate și sinceritate.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Trebue să vezi cu ochii pe moldovean cum ascultă sfânta slujbă în limba lui, ca să înţelegi dragostea lui pentru limba lui şi tăria sentimentului său religios. Atunci vei înţelege că nu lipsa sentimentului religios este pricina indiferenţei sale pentru biserică, ci că dormitează în aşteptarea unei renaşteri totale, care însă să corespundă spiritului său şi să arate înţelegere limbii sale materne" (p. 38).

Cunoştinţele religioase ale moldoveanului sunt foarte elementare şi adesea legate de credinţe deşarte, superstiţii. Fără cunoaşterea limbii moldoveneşti, preotul nu poate să-i dea o bună îndrumare şi să-i facă o nouă educaţie spirituală. Asemenea preot pierde orice prilej de a se apropia de credincioşi (p. 39). Ca exemplificare, autorul arată cum se comportă moldovenii faţă de rânduelile Postului Mare:

„In raporturile normale ale preotului cu turma sa, Postul Mare are o însemnătate pentru desvoltarea şi îmbunătăţirea acesteia din urmă. Acest lucru însă nu se întâmplă în parohiile moldoveneşti. Indiferent fiind faţă de slujbele bisericeşti, moldoveanul umblă rar la biserică, şi aceasta mai mult din obişnuinţă, decât din convingere. El îşi alege câteva zile pentru a se pregăti pentru sf. împărtăşanie. Dar de fapt se mărgineşte la aceea că decuseară ascultă vecernea, după care se spovedeşte. Stă apoi la utrenie şi liturghie şi se împărtăşeşte. Câteva expresii repetate totdeauna în acelaşi fel la spovedanie dovedesc mai de grabă pregătirea făcută de cei mai în vârstă, trecută pe calea tradiţiei dela unii la alţii, decât o pocăinţă conştientă.

Să răsbaţi la inima omului, să-l îndrumezi spre o mărturisire conştientă, să sameni sămânţa cea bună cu ajutorul semnelor şi al mimicei nu se poate. Cuvântul rusesc, spus chiar cu căldură, rămâne fără însemnătate pentru cine nu-l înţelege. Cu durere priveşte la ei bietul preot, cum vin la mărturisire nepăsători, spun câteva fraze moldoveneşti, nu înţeleg sfaturile lui şi pleacă tot nepăsători. Aşa trece unicul prilej în an, fără a aduce ceva nou în desvoltarea religioasă şi morală a poporului moldovenesc" (p. 40).

Ridicarea moldovenilor la un nivel cultural şi spiritual mai înalt se poate înfăptui, după părerea preotului N. Ignatiev, prin înfiinţarea de şcoli moldoveneşti şi printr'o acţiune pastorală mai

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

rodnică în limba moldovenească. Preotul trebue să folosească orice prilej de a învăţa poporul. Predicile însă trebuesc rostite în graiul poporului, ca să poată fi de folos (p. 47).

De asemenea slujbele bisericeşti să se facă în moldoveneşte, după cărţi traduse în acestă limbă. La această încheiere autorul e îndemnat de exemplul pe care-l oferea atunci activitatea misionară în mijlocul iacuţilor, pe limba cărora s'au tradus cărţile de slujbă şi au început, tocmai atunci, a se săvârşi şi slujbe bisericeşti în această limbă.

Ignatiev propune ca la seminarul din Odesa, limbile greaca modernă şi tătară, care se predau atunci, să fie înlocuite cu limba moldovenească. *„Cunoaşterea acestei limbi trebue să fie obligatorie pentru elevii moldoveni şi pentru cei cari vor să capete parohii în regiunile moldoveneşti" (p. 49).*

De asemenea el cere să se traducă în moldoveneşte cazanii, ca preoţii la nevoie să le poată ceti la popor.

Autorul acestui interesant articol este fără îndoială un moldovean. El singur ne spune că, având parohie în Ananiev, obicinuia la botezuri să ceară naşilor să rostească *Crezul*, cu glas tare, în moldoveneşte. Deoarece puţini ştiau de rost această rugăciune, au început atunci să trimită ca naşi de botez pe copiii lor. Aceştia fără îndoială, cunoşteau şi mai puţin rugăciunile. Atunci preotul s'a hotărît să rostească singur această rugăciune cu glas răspicat, ca să-l audă toţi şi să o înveţe (p. 39).

Preotul N. Ignatiev are meritul de a fi înfruntat părerile vremii sale cu privire la populaţia moldovenească dela răsărit de Nistru, greşit socotită asimilată, şi de a fi atras atenţia multora asupra ei.

„Dacă părerile mele, încheie el articolul, *vor avea ca rezultat să se introducă limba moldovenească în şcoli şi a se face slujbele şi predicile în moldoveneşte, iată tot ce am dorit din dragoste pentru sporul Bisericii Ortodoxe, nu în numărul fiilor ei, ci mai mult în tăria credinţei acestora"* (p. 48).

Ideile sale ar părea destul de îndrăzneţe, dacă autorul nu ar şti să le îmbrace într'o haină misionară. Limba moldovenească este privită mai mult ca un mijloc pentru desvoltarea sentimentului religios al moldovenilor.

Dar în zadar acest inimos preot a atras atenţia asupra înstrăinării moldovenilor de biserică şi zadarnice au fost propunerile

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

sale, pe care le-am văzut. Glasul pr. N. Ignatiev n'a avut niciun răsunet în biserica rusească de atunci. Fără şcoală şi fără biserică în limba lor, vieaţa moldovenilor se scurge mai departe pe acelaş drum de întunerec al credinţei.

Aceasta a mers aşa până'n preajma revoluţiei ruseşti din 1917, când însuşi tronul ţarului a început să se clatine. Atunci vedem că şi între moldovenii de peste Nistru se nasc noui speranţe religioase şi naţionale. Nu puţin îndemn le-a venit dela mişcarea românească din Basarabia, care formulase importante revendicări naţionale. Moldovenii din Transnistria intră atunci în legătură cu fraţii de acelaş sânge din Basarabia şi cer să li-se dea aceleaşi drepturi. Din acest timp ne-au rămas două scrisori, care arată nevoile sufleteşti ale moldovenilor de aici. Amândouă sunt ale ţăranului transnistrian Filimon Marian către d-l Pan. Halippa, pe atunci redactorul ziarului „*Cuvânt Moldovenesc*" din Chişinău.

Prima a fost publicată în ziarul „*Cuvânt Moldovenesc*" din 3 Maiu 1917, nr. 35 (235). Iată cuprinsul ei:

„Am de-amu 76 ani. Ca mâne voi muri, da tot nu mă îndur să se stângă moldoveneasca. Deaceia foarte vă rog şi vă poftesc să nu-i uitaţi nici pe moldovenii de pe malu Nistrului cel din stânga, din gubernia Hersonului. Că toate satele pe malu Nistrului sânt moldoveneşti, da preoţii mai mult ruşi.

Şi tare ni-i întunerec cu aşa slujire. Foarte ni-i sete de preoţi moldoveni şi nu-i avem; deşi sunt unii moldoveni, tot rusește citesc. Mă rog să mă bucuraţi cu vreun răspuns bun la cererea me".

Iată şi cuprinsul celei de a doua scrisori:

„Ne închipuit m'am bucurat de cuvintele Dumnelorvoastre cele mângâitoare pentru moldovenii di pisti Nistru din gubernia Hersonului şi Podoliei... Dumnezeu să vă ajute şi să binecuvânteze truda Dumnelorvoastre.

Din toată inima me bătrână doresc spori şi îndeplinire propunerii de a căpăta aceleaş drepturi şi noi rătăciţii din gubernia Hersonului. Satul nostru este mare şi demult la noi sunt doi preoţi, iar acum şi două biserici. Intr'o vreme s'a întâmplat la noi al doilea preot di tot rus, şi el zice: când o sluji el să nu citească nime moldoveneşte, nici să cânte... Da eu am îndrăznit şi l-am întrebat: când s'a pogorât Duhu Sfânt preste apo-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

stoli, în câte limbi vorbe apostolii măririle lui Dumnezeu? Şi cu aceasta au stat rusu de a opri citirea şi cântarea moldovenească. Că la noi sunt nişte bucheri, din care şi eu unul, şi tot citim moldoveneşte toate celea: ceasurile, psaltirea, canoanele. Numai una nu ne ajunge: cântarea moldovenească, îi cu cârpele din bucăţi... di colo colo câte cevai şi nu mai este dreaptă.. Da di nevoe oamenii îs mai mulţămiţi cu cei moldovenească cum este... decât cu rusască. D'apoi când ne-ar da Dumnezeu preot moldovean din baştină şi vreun psalt moldovan, atunci ne-ar părea că s'au mai adaos un Paşte...

Of, Doamne! Oare voi mai ajunge şi eu să văd aşa bucurie? Că numa îmi închipuesc aşa feli şi parcă îndulcesc... D'apoi când aş vedea chiar în lucru...

Preotul care îl avem la biserica noastră tare îi bun şi blând: dacă-i curat rus şi să munceşte să înveţe moldoveneşte, dacă greu se întoarce limba... Şi el sâmte că nouă ni trebue moldovan şi mai nu-i mulţămit cu aceasta...

Şi aşa încă vă rog să vă fie jale şi de noi depărtaţii şi să ne daţi îndreptare ce să facem ca să nu fim lipsiţi de aceleaş drepturi care vor avea basarabenii" [1]).

Dorinţele moldovenilor au fost mai concret expuse cu ocazia congreselor moldoveneşti, ce s'au ţinut în anul 1917.

La congresul învăţătorilor din Odesa dela 29 Maiu—2 Iunie 1917 s'a discutat şi situaţia religioasă a moldovenilor, propunându-se între altele:

1. In toate satele moldoveneşti de a stânga Nistrului, slujbele să se facă în limba moldovenească, de clerici moldoveni;

2. Pentru administrarea bisericilor din satele moldoveneşti să se aleagă un episcop moldovean, cu sediul în oraşul Dubăsari

3. Pentru pregătirea candidaţilor de preoţi şi învăţători, seminarul din Odesa să se înfiinţeze clase paralele, în care învăţământul să se predea în moldoveneşte [2]).

Problema bisericească a moldovenilor de aici a fost apoi discutată la 17—18 Decemvrie 1917, cu prilejul primului congres naţional al moldovenilor transnistrieni, ţinut la Tiraspol, hotărîndu-se aceasta:

[1]) După originalul publicat de I. Frăţiman, *op. cit.* pp. 356—358.

[2]) I. Frăţiman, *op. cit.* p. 59—60.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

„Pentru moldoveni să se însemneze un arhiereu moldovan, care să povăţuiască cu dragoste pe credincioşii norodului nostru[1])

Năzuinţele moldovenilor, atât de limpede arătate la aceste congrese, nu au putut fi înfăptuite decât peste câteva decenii, căci au venit vremuri grele de desbinare a bisericii şi de prigoană a credinţei.

Visul lui moş Filimon Marian de a auzi în toate satele moldoveneşti slujbe şi cântări în limba lui s'a împlinit în zilele noastre şi a fost într'adevăr o bucurie mare pentru toţi, ca şi cea a Paştelor. Dar înainte de orice Paşte trebuie să treacă întâi Săptămâna Patimilor. Moldovenii au sorbit din plin paharul patimilor, până a sunat ceasul desrobirii. Dar cu atât mai de preţ a fost eliberarea.

IV

MIŞCAREA DELA BALTA

după iconografia şi scrierile de pietate inochentiste

Chipul călugărului Inochentie, zugrăvit sau fotografiat, se poate vedea, în Transnistria, în foarte multe familii de moldoveni, aşezat între icoane, în ungherul dinspre răsărit al casei.

Puţini ştiu să spuie ceva lămurit despre dânsul, decât doar că e „Părinţelul dela Balta", păstrându-i în inimă o tainică simţire de evlavie şi cinste. Sunt însă şi dintre aceia mulţi, care-i păstrează viu amintirea; aceia cari l-au cunoscut la *„grădiniţa"* dela Lipeţca sau şi dintre aceia cari l-au urmat pe calea spinoasă a surghiunului său la Murom şi Soloveţ.

Aceştia sunt fanaticii, cari nu cunosc nici o margine în credinţa lor şi nici o piedică, care să-i clintească din cale. O parte din ei, îndată după desrobirea Transnistriei de sub bolşevici, s'au adunat la „Grădina Raiului", şi-au săpat hrube, au întocmit paraclise, trăind în aşteptarea încordată a vremii de apoi, potrivit celor zise de părintele Inochentie: *„Vremea a venit, numai ceasul n'a sosit"*.

---

[1]) Dr. Onisifor Ghibu, *Deşteptarea moldovenilor de peste Nistru*, Chişinău 1917, p. 68.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Inviorarea, arătată de inochentişti îndată după plecarea bolşevicilor, s'a atenuat cu încetul, în urma măsurilor misionare ce au fost luate, încât astăzi nu mai prezintă îngrijorare.

Totuşi persoana călugărului Inochentie încă formează obiect de discuţii contradictorii, iar pentru cei mai mulţi cercetători ai mişcării dela Balta încă este o enigmă.

Din cercetările ce s'au publicat până acum asupra mişcării dela Balta desprindem două atitudini faţă de Inochentie.

Pentru unii Inochentie a fost un fanatic religios, căzut în erezie sau un impostor plin de ambiţii, care a dus în rătăcire mulţime de popor, dând naştere unei secte ce-i poartă numele.

Alţii însă, dimpotrivă, susţin că Inochentie a fost un mistic religios, neînţeles de biserica oficială a timpului său. Activitatea sa a fost în linia de doctrină a Bisericii ortodoxe. Mişcarea religioasă provocată de dânsul poartă un caracter românesc, contribuind la trezirea conştiinţei naţionale a moldovenilor din Transnistria şi Basarabia.

Vom încerca şi noi să aducem oarecare lumină asupra acestei chestiuni, cercetând scrierile de pietate şi iconografia inochentistă, singurele documente care ne pot reda caracterul autentic al mişcării dela Balta [1]).

Am întâlnit în Transnistria următoarele scrieri inochentiste:

„Cartea mărturisirii" — Despre părintele Inochentie dela Balta, 1927, pp. 108;

„Acafistul părintelui Inochentie, Duhul Adevărului", Anul 1919—1931, pp. 44;

„Acafistul părintelui Feodosie (Levitchi) dela Balta", pp. 32.

Primele două sunt tipărite, iar ultima se găseşte în manuscris [2]).

1. **„Cartea mărturisirii"** este o colecţie de izvoare inochentiste de mare însemnătate.

Nu se arată locul unde este tipărită, nici autorul. Probabil însă că e tipărită în Basarabia, deoarece în 1927 asemenea publi-

---

[1]) Date biografice despre Inochentie dela Balta să se caute mai ales în lucrarea lui N. Popovschi, *Mişcarea dela Balta sau inochentismul în Basarabia*, Chişinău 1925.

[2]) Există şi alte scrieri de pietate care circulă între inochentişti. Noi însă ne-am limitat numai la cele pe care le-am întâlnit în Transnistria.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

caţii religioase n'ar fi putut ieşi la lumină în Transnistria, fiind interzise de bolşevici. Sunt şi alte indicii în acest sens. In această lucrare se aminteşte de o scriere inochentistă tipărită la Bârlad [1]), precum şi de scrierea lui Popovschi: *„Mişcarea dela Balta"*, tipărită la Chişinău. Se face apoi menţiune de oarecari desbinări inochentiste, care au avut loc în Basarabia.

Autorul necunoscut al acestei scrieri ar părea să fie, după cum rezultă din cuprins, unul din ucenicii apropiaţi ai lui Inochentie, unul dintre aceia care l-au urmat în calea surghiunului său la Murom. E scrisă în moldoveneşte, însă tipărită cu caractere cirilice, fără îndoială cu scopul de a se face accesibilă ţăranilor, cari nu cunoşteau caracterele latine.

„Cartea mărturisirii" e alcătuită pe înţelesul tuturor, într'o frumoasă limbă moldovenească; o bună parte a ei e scrisă într'o proză rimată, ceeace face să se poată şi mai uşor urmări cuprinsul ei.

Cuprinsul e destul de bogat, fără însă a prezenta o înfăţişare sistematică. Cartea e alcătuită din 29 capitole. La începutul ei aflăm portretul lui Inochentie şi o scurtă prefaţă.

Cap. I. *Descoperirea lui Dumnezeu proorocului Daniil despre vremea de pe urmă.* Se descrie profeţia lui Daniil, cap. XII, 4—13, despre *Cartea pecetluită*, care se va descoperi la *„vremea sfârşitului"*, când *„se vor învăţa mulţi"* şi *„se va înmulţi mintea"* (p. 4).

Cap. II. *Despre Cartea pecetluită.* Vremea de apoi a sosit, Profeţia lui Daniil se înfăptueşte în persoana lui Inochentie.

Cap. III. *Despre primirea mărturiei.* Autorul cere să fie crezut că mărturiseşte adevărat lucrurile pe care le cunoaşte despre Inochentie.

Cap. IV. *Despre râvnă.* Se arată că Inochentie era împotriva celor ce din râvna credinţei se expun la privaţiuni ascetice, *„se osândesc"*.

Cap. V. *Despre smintealâ.* Acest capitol este scris ca să încurajeze pe cei ce s'ar scandaliza de ceva în inochentism. Pentru că *„Cel ce a primit dumnezeiasca lumină în minte, toate smintelile le trece alăturea"* (p. 12).

---

[1]) *„In scurt viaţa şi faptele părintelui Inochentie"*, Bârlad 1924.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Cap. VI. *Stih despre întâia ivire a părintelui Inochentie la propovedi.* Descrie primii ani ai activităţii publice a lui Inochentie la Balta.

Cap. VII. *O cuvântare foarte folositoare.* Arată activitatea lui Inochentie în timpul prigoanelor sale, îndeosebi în mânăstirile Murom şi Soloveţ.

Cap. VIII. *Pentru necredinţă.* Răspunde la obiecţiunile celor ce nu credeau în divinitatea lui Inochentie.

Cap. IX. *Cum îl primesc mai mulţi.* Inochentie este Duhul Adevărului, care s'a întrupat într'însul când a înghiţit *„hulubul cel mare"*, la Murom, *„dimineaţa, prin întunerec, în ziua de Botează"*.

Cap. X. *De înţelepciunea lumească.* Intotdeauna să nu nădăjduim în învăţătura şi înţelepciunea lumii acesteia.

Cap. XI. *De ce nu cred învăţaţii ?* Pentrucă mândria nu-i lasă.

Cap. XII. *Despre mărturisirea de părintele Inochentie.* Mărturisirea faptelor lui Inochentie e o datorie a celor ce au crezut în el.

Cap. XIII. *Despre călător.* Cei ce se leapădă de avere şi de legăturile de familie şi iau toiagul drumeţiei pentru a propovedui, vor primi răsplată însutit.

Cap. XIV. *Despre cântat şi vorbit de Dumnezeu.*

Cap. XV. *Despre tulburare.*

Cap. XVI. *Despre jertfă.*

Cap. XVII. *Despre însurat şi măritat.* Arată că Inochentie, *„afară de Evanghelie, nimic n'a învăţat"* şi respinge obiecţiunea ce s'a adus lui că e împotriva căsătoriei.

Cap. XVIII—XXI. Se ocupă de felurite interdicţiuni inochentiste, ca : tunderea bărbilor, mâncarea cărnii, usturoiului şi rachiului. In legătură cu tunderea bărbilor spune aşa :

„Dumnezeu a deosebit pe bărbat de femeie ; l-a împodobit cu chipul şi asemănarea Lui, adică cu barbă. Iar dacă îşi tunde omul barba, nu mai este bărbat, ci femeie este, că nu este chipul lui Dumnezeu, ci al femeii este. Ai tăiat barba, ai tăiat bărbăţia, că cuvântul bărbat din cuvântul barbă este ; tai barba, tai bărbăţia".

Cap. XXII — XXIX. — In aceste capitole se tratează pe larg chestiunea întrupării Sf. Duh în Inochentie şi despre raportul său

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

cu Domnul Iisus Hristos. Vom reveni asupra acestei chestiuni mai târziu.

Urmează apoi, ca adaos: *„Cântarea patimilor părintelui Inochentie"*, în care se povestesc în versuri suferinţele lui; câteva scrisori trimise din surghiun; o predică a lui Inochentie şi oarecari culegeri *„Din Nomocanon"*.

2. **Acafistul părintelui Inochentie,** scris de un autor necunoscut şi tipărit cu caractere latine, la fel pare să fie scos la iveală, pe cale clandestină, în vreo tiparniţă basarabeană.

Alcătuit probabil curând după moartea lui Inochentie, acatistul circula din mână în mână în manuscris, asemenea acatistului părintelui Teodosie Levitchi, pe care l-am găsit la Balta, — şi se cetea cu multă evlavie de adepţii săi moldoveni, risipiţi în ţinutul Transnistriei şi în Basarabia.

E scris cu multă simţire, probabil de vreun călugăr. Ca formă se aseamănă cu acatistul Mântuitorului Hristos, care probabil a servit ca model la alcătuirea acestuia. Cuprinde în chip plastic laude la adresa lui Inochentie, în legătură cu felurite fapte şi întâmplări din viaţa lui.

Acte ale sale de milostenie sunt cântate aşa: *Icos. 3:*

„Părinte Inochentie! Mila cea fără de sfârşit eşti, milueşte-ne pre noi, păcătoşii.

„Părinte Inochentie! Dela tine săracii, bolnavii şi neputincioşii din Slobozia-Dobruşii şi de pretutindenea multă milă au primit.

„Părinte Inochentie! De tine şi maicile din mânăstirea Coşilauca mult s'au miluit", etc.

Se subliniază în acestea îndeosebi laturea divină, atribuită lui Inochentie, ca întrupare a Duhului Sfânt.

La începutul acatistului găsim fotografia lui Inochentie şi o interesantă prefaţă: *„Inainte cuvântare către cititori,"* în care se redă pe scurt doctrina pneumatologică a inochentismului. Ea începe astfel:

„Iubite cititor, nu te mira că este pus părintele Inochentie în scaunul Sfintei Treimi, căci tainele lui Dumnezeu sunt necuprinse de mintea omenească şi îngerească" (p. 1.).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

3. Acafistul părintelui Feodosie (Levițchi) dela Balta

Nu se ştie când e elcătuit, nici de cine. Se pare că la începutul mişcării dela Balta, deoarece conţine puţine elemente în legătură cu persoana lui Inochentie. E scris cu cirilice în moldoveneşte, înt'o frumoasă limbă moldovenească.

Acatistul lui Teodosie preamăreşte viaţa îmbunătăţită a acestui păstor sufletesc, care a desfăşurat o foarte însemnată activitate religioasă la Balta, în prima jumătate a veacului XIX-lea.

El e socotit de Inochentie ca un predecesor al mişcării lui. Deaceea în icosul al V-lea vom găsi expresii ca acestea:

„Bucură-te cel ce eşti după asemănarea lui David. Că precum acela a voit să zidească casă lui Dumnezeu pentru toată lumea şi s'a împlinit aceea prin fiul său, aşa şi tu, părinte, ai voit ca să zideşti casă lui Dumnezeu pentru toată lumea şi s'a împlinit aceasta prin fiul tău cel duhovnicesc".

„Bucură-te, că precum David a prorocit că din cetatea Ierusalimului se va logodi mirele Hristos cu mireasa sa, aşa şi tu, părinte, ai prorocit că din cetatea Balta se va scula mireasa lui Hristos spre întâmpinarea mirelui..." etc.

Toate icoasele sfârşesc prin: *„Bucură-te, Feodosie dela Balta, lauda şi podoaba a toată lumea".*

Rugăciunea de încheiere a acatistului nu e lipsită de originalitete. Iată un fragment:

„O fericitule şi prea cuvioase părinte Feodosie! Ticălos om sânt eu înaintea lui Dumnezeu şi înaintea cuvioşiei tale.

Voiesc ca răsvrătirea mea cea între mine şi între Dumnezeu să se împace prin mijlocirea ta cea dumnezeiască.

O cuvioase părinte Feodosie, tu unirea cu Dumnezeu ai iubit, iar eu ticălosul am iubit stricarea şi gâlceava cea lumească.

Pentru aceasta, te rog ajută-mi neputinţei mele cu rugăciunile tale, că singur mă pierd de tot...

Singur Domnul nostru Isus Hristos a zis sfinţilor săi apostoli că toată fărămătura ce se împrăştia din cele cinci pâni să o strângă în corzină. Cuvioase, slujitorule al lui Dumnezeu, eu te rog, cu fărămătura cea împrăştiată prin iarbă, strânge-mă

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

şi pe mine în corzina ta şi mă du la hambarul tău cel care toată viaţa ta te-ai nevoit a aduna" [1]).

Mai lămurit ca în scrierile de pietate, credinţele inochentiste se oglindesc în iconografie.

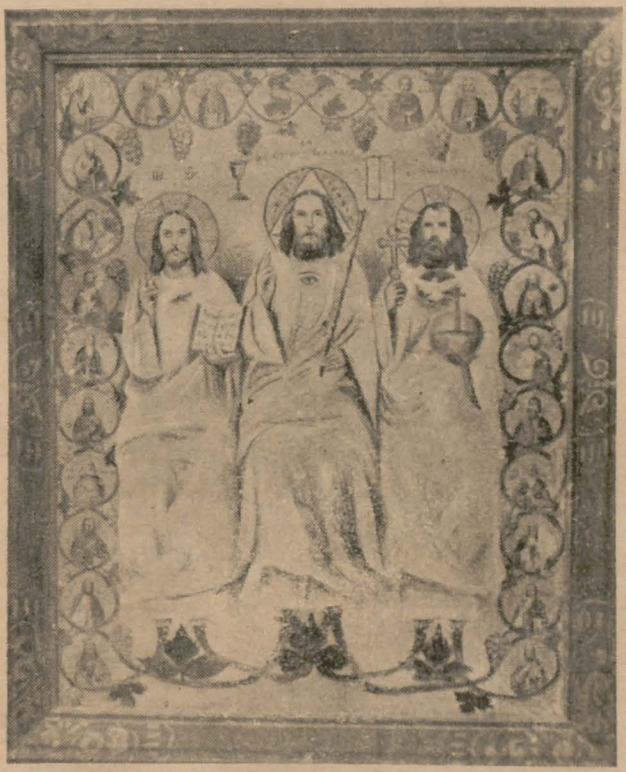

Sf. Treime (1).

---

[1]) Am mai găsit în Transnistria scrierea: *Vieaţa şi activitatea păr. eromonah Inochentie dela Balta,* (în rusește), Odesa 1918, p. 20.

Autorul iscălește cu inițialele *D. V. B*—v. Important este că această scriere e datată la 16 Ianuarie 1918. Deci abia după două săptămâni dela moartea lui, care a fost la 30 Decemvrie 1917. Autorul încearcă să-l prezinte pe Inochentie ca un cuvios slujitor al lui Hristos, cu nimic ieşind din cadrele învăţăturii ortodoxe. Se pare că un mic număr de inochentişti împărtăşeau acest punct de vedere.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Cele mai multe icoane pe care le-am cunoscut sunt în legătură cu credința în divinitatea lui Inochentie, pe care adepții acestei secte îl așează *„în scaunul Sf. Treimi"*.

Deobiceiu tabloul Sf. Treimi este redat de inochentiști astfel

Sf. Treime (2)

Dumnezeu Tatăl, în chipul unui bătrân, e așezat la mijloc, stând pe ceva sau plutind în slava cerului; de dreapta sa e întotdeauna Domnul Iisus Hristos și de-a stânga e părintele Inochentie, îmbrăcat în haine călugărești sau într'o hlamidă albă orientală, asemenea Mântuitorului (Fig. 1).

O astfel de icoană are această inscripție: *„Dumnezeu are doi fii: Iisus și Inochentie"*.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Pe alte icoane persoanele trinității inochentiste sunt așezate astfel, dela stânga la dreapta: Dumnezeu Tatăl — Domnul Iisus Hristos — Părintele Inochentie (Fig. 2). Așezarea lor în rând, în acest fel vrea să arate ordinea succesiunii lor în timp. Fiecare din persoanele trinității are obicinuit câte un simbol caracteristic,

Sf. Treime (3).

zugrăvit pe piept: Dumnezeu Tatăl—un ochiu, Mântuitorul Hristos —un miel, Părintele Inochentie—un porumbel (Fig. 1 și 3).

Adeseaori Inochentie e reprezentat asemenea Mântuitorului cu globul pământesc în mâini sau cu crucea și evanghelia [1]).

[1]) În unele icoane, Inochentie e zugrăvit înaripat asemenea sf. Ioan Botezătorul.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Am aflat deasemenea cruci portative zugrăvite, la care răstignirea Mântuitorului e înlocuită cu imaginea lui Inochentie.

La capetele crucii am găsit, în medalioane, chipurile următorilor: Sf. Ilie, Părintele Teodosie (Levițchi) dela Balta şi Părintele Ioan din Cronştadt.

Inochentie adesea spunea, că el este Ilie şi Enoh, care au fost ridicaţi la cer, şi acum, înainte de sfârşitul lumii, trebuiau să coboare iar pe pământ [1]).

Părinţii Teodosie dela Balta şi Ioan din Cronştadt sunt socotiţi de inochentişti ca prevestitori şi pregătitori ai mişcării religioase, pornită de călugărul Inochentie.

Icoana cuviosului Teodosie este foarte răspândită între inochentişti. El este deobiceiu reprezentat bătrân, cu epitrahilul pe piept şi cu crucea în mâna dreaptă [2]).

Acestea fiind izvoarele inochentiste cele mai autentice, să încercăm acum să reconstituim după ele persoana şi învăţătura călugărului dela Balta.

După cum arată şi fotografiile ce s'au păstrat, Inochentie era bărbat frumos la chip, oacheş, cu părul şi barba bogată. Svelt la trup, de o înfăţişare ascetică, el avea privirea pătrunzătoare şi glasul răsunător. *„Ochii lui te spărgeau, că nu puteai să cauţi în ochii lui,* iar glasul lui *„străbătea prin inimile tuturor, ca o sabie cu două tăiuşuri"* [3]).

Făcea slujbele cu tragere de inimă şi era bun predicator.

---

[1]) Cartea Mărturisirii, *op. cit.* p. 17.

[2]) Inochentismul e legat de mişcarea religioasă dela Balta a preotului Teodosie Levițchi († 1845). Acesta crease acolo o atmosferă mistică, ce încă dăinuia în 1909, când apare activitatea lui Inochentie. Inochentie găseşte la Balta mii de pelerini, cari veneau aici să se închine moaştelor părintelui Teodosie. Învăţăturile lui Teodosie despre sfârşitul lumii erau încă vii în inimile credincioşilor.

Teodosie alcătuise şi o carte despre *„Vremea de apoi"*, pe care a prezentat-o ţarului Alexandru I. Misticismul său a fost suspectat de biserica oficială.

Fără îndoială că Inochentie a suferit influenţa atmosferei creată de Teodosie la Balta. De aceea se şi socotea ucenic al lui Teodosie.

[3]) *„Cartea Mărturisirii"*, *op. cit.* p. 64. Citatele de mai departe sunt toate din această scriere.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

„El tare şi puternic în cuvânt era" (p. 13). Vorbea în moldoveneşte. Graiul său simplu şi apropiat atrăgea poporul. Vorbea cu convingere: *„Când spunea cuvântu, trecea prin om, tremura carnea pe trup"* (p. 22).

Insuşi Inochentie atribuie predicilor sale inspiraţie divină: *„Toate cuvintele, care au ieşit din gura mea, acelea foc din cer au fost"* (p. 89). *„Adevărat vă spun şi drept, fraţilor şi surorilor, că a mea învăţătură n'a fost din lumea aceasta vremelnică... A mea coasă n'a mai trebuit ascuţită cu cutia. Aşa a mers ca un pojar mare, pe care nu poate să-l stângă nimeni, până nu s'ar trece el sângur şi a sta de ars"* (p. 91). În general Inochentie avea darul de a fanatiza auditorul.

Conţinutul predicilor sale era mai mult în legătură cu ideea venirii vremii de apoi şi necesitatea pocăinţei. Condamnă neajunsurile morale, răspândite în popor, ca: furtul, beţia. înjurăturile, fumatul etc.

„El ca un leu a strigat pocăinţă şi dreptate şi a dat de gol lucrurile diavolului toate; pe toţi i-a înfruntat şi înapoi n'a mai dat (p. 45).

Stăruie însă mult asupra preceptelor evanghelice a lăsării de avere şi a vieţuirii feciorelnice, încât credincioşii fanatici înţelegeau acestea ca lucruri obligatorii pentru toţi. Opreşte tunderea bărbaţilor, mâncarea cărnurilor, usturoiului etc. Aceasta se explică şi prin cultura sa mânăstirească redusă.

Inochentiştii atribue dascălului lor calităţi supranaturale ca darul profeţiei, al facerii de minuni etc. (p. 23).

Dar mai presus de acestea, ei văd în Inochentie întruparea Duhului Stânt, ce s'a întâmplat în dimineaţa zilei de Botează, pe când se afla în surghiun la mânăstirea Murom. Atunci, în văzul mai multor „fraţi", el ar fi înghiţit *„hulubul cel mare"* (p. 23). Acest fapt capătă în ochii inochentiştilor o semnificaţie teandrică de proporţii cosmice.

Inochentie transfigurat de *„Duhul Adevărului"*, leagă din nou cerul cu pământul. *„Eu,* măi, spunea Inochentie singur — *îs stâlp de foc în mijlocul lumii, din pământ şi până la cer!"*. Căci *„Dumnezeu Tatăl cu două toiage a luat să păstorească oile"* (p. 67). Inochentiştii se întemeiază deasemenea pe textul biblic *„Dumnezeu are doi fii"* (Zaharia IV, 14).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Menirea lui este să desăvârşească lucrarea lui Iisus, predicând a doua oară Evanghelia. Deaceea amândoi sunt *„doi martori ai lui Dumnezeu“* (pp. 20, 67).

Inochentie are aceeaşi putere divină ca Iisus şi aceeaşi slavă. *„Că tot o putere a fost în amândoi, tot o stea, tot un toiag şi crucea-i tot una la amândoi“* (p. 40).

Vieaţa lui Inochentie se aseamănă şi chiar repetă unele aspecte din vieaţa lui Iisus. Ca şi Hristos, el a dus vieaţă feciorelnică, la fel nu a fost înţeles de lume şi a trebuit să pătimească mult, iar curând după moarte, racla sa a fost aflată goală, ca semn că s'a ridicat la cer [1]). La fel şi despre el au prorocit scripturile (pp. 81—82). Iar suferinţele sale ne răscumpără a doua oară.

În concepţia inochentistă, Inochentie nu numai că are aceeaşi putere şi aceeaşi misiune ca Mântuitorul Hristos, dar el este însuşi Iisus, apărut a doua oară pe pământ, însă cu alt nume (pp. 15, 68).

Scopul venirii sale pe pământ este în legătură cu sfârşitul apropiat al lumii. El este ultimul din cei pe care Dumnezeu i-a trimis pentru a aduce lumea la pocăinţă:

„Popa-i urma. Mai mult de acolo n'are cine veni, câţi or veni, or veni dela sine“ (p. 17).

Ridicarea lui Inochentie pe planul dumnezeirii face ca el să fie reprezentat în iconografie în cadrul sf. Treimi, alături de Dumnezeu Tatăl şi Dumnezeu Fiul, ţinând locul cuvenit sf. Duh.

Cele de mai sus privesc laturea teoretică a inochentismului. Nici nu e nevoie să arătăm cât de mult doctrina călugărului dela Balta se abate dela învăţătura ortodoxă a bisericii. Erezia este evidentă.

Dar şi în ordinea lui practică, inochentismul a dus la rezultate negative. Credincioşii fanatizaţi de prevestirile sale despre sfârşitul lumii leapădă averile şi părăresc legăturile de familie. Stăpâniţi de spiritul sectar, ei se izolează de ceilalţi creştini, se închină în peşteri, trăind vieaţă de promiscuitate şi obscurantism.

---

[1]) *„Apoi se înalţă la cer şi stă de dreapta Fiului“* (p. 82).

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Dacă inochentismul poate fi socotit o monstruozitate religioasă, din punct de vedere naţional însă are merite ce nu pot fi trecute cu vederea.

Am văzut într'un capitol din urmă starea de spirit a moldovenilor sub regimul ţarist. Politica de rusificare a massei moldoveneşti nu reuşeşte, iar moldovenii sunt ţinuţi în întunerec. Nici o carte nu se tipăreşte în limba lor, nici o instituţie culturală nu se înfiinţează pentru ei.

Însăşi biserica nu mai poate avea asupra lor influenţa trebuitoare, clerul fiind rusificat şi strein de nevoile lor spirituale, moldovenii devin indiferenţi pentru biserică. Astfel terenul este pregătit pentru desvoltarea superstiţiilor şi sectelor.

În această situaţie religioasă se găseau moldovenii, când apare Inochentie la Balta, în 1909.

Prin slujbele şi predicile sale în moldoveneşte, Inochentie ştie să le deschidă inimile şi să le transforme sufletele, ce păreau până atunci atât de reci şi indiferente.

Vestea despre propoveduitorul moldovean se răspândeşte fulgerător în toată moldovenimea din Transnistria şi Basarabia. Pelerinagii în massă pornesc din toate părţile spre Balta. Zeci de mii de moldoveni îşi vând averile şi îşi părăsesc vetrele pentru a asculta pe *„părinţelul"*. Balta devine locul de întâlnire a moldovenilor din Basarabia, Podolia şi ţinutul Hersonului.

Aici ei văd că vorbesc toţi aceiaşi limbă şi sunt de acelaş neam şi că aceeaşi sete de credinţă îi mână în căutarea unei noui călăuze.

Mişcarea dela Balta a însemnat un strigăt spontant de protest al moldovenilor împotriva rusificării forţate a bisericii lor. Ea a contribuit, fără îndoială, la redeşteptarea sentimentelor naţionale între moldoveni.

Deaceea, ca încheiere, putem spune că amândouă tezele celor care până în prezent au studiat inochentismul, au câte o parte de adevăr. Mişcarea dela Balta rămâne mai departe pentru noi o monstruozitate religioasă. Totuşi nu putem nega că ea a însemnat în trecut un prilej de afirmare românească pe aceste meleaguri.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

V

PRIGOANA IMPOTRIVA CREDINŢEI
sub stăpânirea sovietică

In momentul venirii la putere a regimului sovietic, în 1917, în ţinutul dintre Nistru şi Bug erau 1.017 biserici şi case de rugăciune, 13 mânăstiri şi schituri, 890 preoţi şi 384 călugări[1]). După 23 ani de ocârmuire comunistă, noi am găsit, în întreaga Transnistrie, numai o singură biserică, care n'a fost închisă şi un singur preot în funcţiune. Aceasta era biserica cimitirului nr. 2 din Odesa şi acesta era preotul moldovean Vasile Bragă din Odesa.

Rusia pravoslavnică de odinioară s'a transformat, în cursul acestei perioade, într'un adevărat focar de necredinţă şi sacrilegiu. O parte din locaşurile sfinte au fost dărâmate în întregime, iar altă parte transformate şi amenajate pentru tot felul de întrebuinţări profane. Slujitorii altarelor au fost opriţi a sluji cele sfinte şi supuşi la nenumărate umilinţe, arestări şi surghiun; mulţi din ei au fost omoriţi. Suferinţele din acea vreme ale credincioşilor au fost aşa de grele şi variate, încât nu e uşor să fie cuprinse cu condeiul.

Conflictul între puterea sovietică şi biserică se aştepta să se producă îndată după venirea la cârmă a sovieticilor, la 7 Noemvrie 1917. Comuniştii însă erau angajaţi în războiul civil cu armatele albe.

Biserica, îngrijorată de soarta ce o aştepta, îşi îndreptă toată nădejdea către sinodul a toată Rusia, ce se ţinea atunci la Moscova, la sfârşitul anului 1917. Sinodul hotărăşte restabilirea patriarhatului, în care să se concentreze autoritatea bisericească. Preşedinte al sinodului era un basarabean, mitropolitul Arsenie Stadniţchi al Novgorodului. El a fost propus întâiul pe lista candidaţilor la scaunul patriarhal, dintre cei trei aleşi de sinod. Dar trăgându-se la sorţi, alegerea de patriarh cade asupra mitropolitului Tihon (Belavin).

Noul patriarh se declară pe faţă adversar al regimului comunist, pe care-l anatematizează într'un apel al său din 19 Ianuarie 1918. Aceasta îndârjeşte pe comunişti şi grăbeşte ruptura definitivă.

[1]) După datele statistice din arhiva Misiunii bisericeşti pentru Transnistria.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Cea dintâi lovitură mare dată bisericii de comuniști a fost decretul din 23 Ianuarie 1918 de despărţire a bisericii de stat şi a şcolii de biserică. Prin acest decret averile bisericeşti şi ale asociaţiilor religioase erau declarate averi publice şi treceau în patrimoniul statului. Registrele de stare civilă trec în seama statului şi se interzice predarea religiei în şcoli. Parohiile nu pot primi nicio subvenţie dela stat, nici a dobândi vreo avere. Provizoriu bisericile sunt lăsate gratuit în folosinţa credincioşilor.

In faţa acestei noui situaţii, biserica depune multe silinţe pentru a se menţine pe picioare. Mirenii capătă acum un rol în-

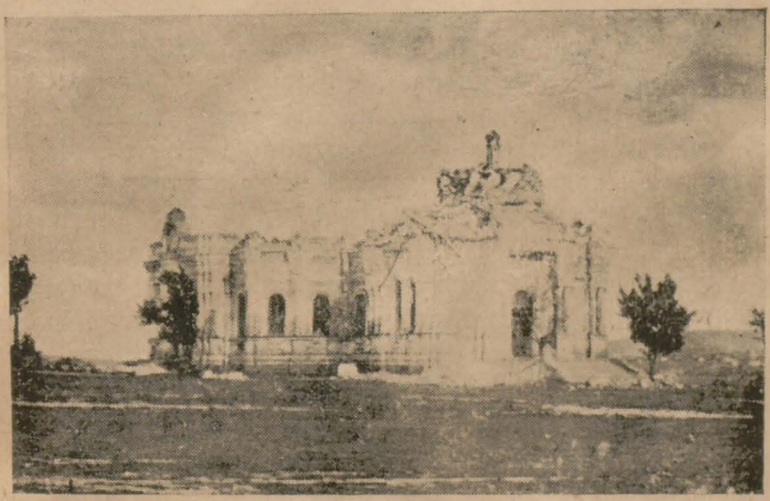

Catedrala din oraşul Ananiev, distrusă de bolşevici.

semnat. Ei sunt chemaţi a face zid de apărare în jurul clerului şi a sfintelor locaşuri, sub felurite denumiri ca: „sfatul parohial“ „fraţii ortodoxe“, etc. In Odesa în 1919 sub patronajul mitropolitului Platon, s'a înfiinţat frăţia „Sf. Ioan Ostaşul“, cu ramificaţii în multe oraşe, cu scopul de a combate comunismul. Pe faţă sau mai pe ascuns, acum întreaga biserică era în luptă cu statul.

Altă lovitură a fost dată bisericii prin decretul din 22 Februarie 1922, prin care se ridicau din biserici toate obiectele de valoare, trecând în proprietatea statului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Dispuiată de avere şi adusă la stare de sărăcie, biserica totuşi rămăsese puternică în faţa poporului prin autoritatea ei morală. Văzând că lupta este grea şi că poporul ţine la biserică, bolşevicii uneltesc atunci altă lovitură. Ei încearcă să sdrobească unitatea şi solidaritatea bisericii, punând la cale felurite desbinări în sânul acesteia. In mai multe părţi apar din mijlocul clerului, elemente oportuniste, care în 1923 au alcătuit aşa numita *„Biserica vie"* [1]). Noua fracţiune bisericească proclamă capitalismul ca păcat de moarte, iar lupta împotriva acestuia ca o datorie, introducând în rânduelile şi organizarea bisericească, schimbări împotriva tradiţiei stabilite.

Alături de aceasta, în ţinutul Ucrainei, se desvoltă mişcarea religioasă ucraineană numită *„Biserica ucraineană autocefală"*, cu o ierarhie bisericească improvizată şi necanonică.

Pe întreaga întindere a Transnistriei încep lupte religioase, care sfâşie cămaşa lui Hristos, sub privirile de bucurie ale duşmanului bolşevic, care regisa dintr'ascuns aceste desbinări.

In centrele mai mari iau fiinţă şi funcţionează paralel mai multe ierarhii rivale, deodată. In Odesa, deopildă, pe lângă ierarhia *„tihonionă"* (a bisericii ortodoxe) era alta *„jivista"* (a bisericii vii) şi a treia *„samosveată"* (a bisericii ucrainiene). Fiecare din acestea se întreceau să atragă cât mai mulţi credincioşi şi cât mai multe parohii, în defavoarea celorlalte două.

Certurile şi desbinările religioase erau menite să compromită şi să macine în ochii poporului autoritatea bisericii. Dacă biserica era unită până la urmă, poate că istoria luptei religioase lua altă întorsătură.

Desmembrarea ei încurajează şi mai mult propaganda antireligioasă. La început bolşevicii au sprijinit unele fracţiuni religioase împotriva altora, la urmă însă ei ridică armele împotriva tuturor bisericilor de orice denumire.

Lupta antireligioasă capătă un caracter mai organizat după 1929, când începe socializarea tuturor bunurilor şi se pune în aplicare primul plan cincinal. Atunci ţăranii sunt siliţi a părăsi gospodăriile lor şi a intra în *colhozuri* şi *sovhozuri*.

---

[1]) A se vedea articolul: „Din durerile trecutului" de Pr. T. Florea, în rev. *Transnistria Creştină*, Iulie—Decemvrie 1942, An. 1 nr. 3—4, pp. 4—16.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Moldovenii însă s'au arătat puţin binevoitori faţă de această reformă, dacă nu chiar ostili. Reacţiunea lor a fost un prilej pentru comunişti ca să se arunce vina pe seama religiei şi a clerului. De aceea odată cu lupta pentru socializare se măreşte şi propaganda antireligioasă.

Organizarea şi îndrumarea activităţii antireligioase era încredinţată *„Uniunii Ateilor Militanţi“* (U. A. M.), care era răspândită în tot cuprinsul U. R. S. S., având un mare număr de membri. U.A.M. a luat fiinţă în 1925, ca o desvoltare a grupului din jurul

Ruinele bisericii din Zaharovca, jud. Dubăsari.

ziarului *„Bezbojnic“*. Dar a luat o formă mai organizată numai după 1929, în urma celui de al doilea congres al *„Uniunii ateilor militanţi“*. U.A.M. lucra după directivele partidului comunist şi avea ramificaţii în toate instituţiile şi intreprinderile de stat; în colhozuri, şcoli, fabrici, etc. avea *cuiburi antireligioase.*

Cuiburile antireligioase aveau organe de conducere, centralizate pe raion, ţinut şi republică. Cuiburile din întreaga U.R.S.S. se găseau sub conducerea Sovietului Central al U. A. M. din Moscova. Membrii cuibului se recrutau dela vârsta de 14 ani în sus.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Existau organizaţii antireligioase şi pentru copii, începând dela 8 ani în sus.

Publicarea constituţiei sovietice, în 1936, a făcut pe unii să spere într'un regim de toleranţă. Intr'adevăr constituţia, făcută să producă mai ales o bună impresie în străinătate, enunţa oarecare libertate a cultului. In realitate însă partidul comunist nu-şi schimba cu nimic atitudinea sa de mai înainte faţă de religie. Astfel art. 124 din constituţia lui Stalin sună:

„In scopul de a asigura libertatea conştiinţei, biserica în U. R. S. S. se desparte de stat şi şcoala de biserică. Libertatea practicării cultului religios şi libertatea propagandei antireligioase se recunoaşte pentru toţi cetăţenii" [1]).

Dar libertatea religioasă, formulată în acest text, rămâne literă moartă, pentrucă în realitate sovieticii se conduceau mai mult după directivele partidului, decât ale constituţiei. Iar partidul comunist era vădit împotriva religiei şi sprijinea lupta antireligioasă [2]).

Art. 135 al constituţiei dă drepturi electorale tuturor cetăţenilor, indiferent de credinţa ce o profesează:

„Toţi cetăţenii din U. R. S. S. care au împlinit vârsta de 18 ani, indiferent de rasa şi naţionalitatea de care ţin, indiferent de religie, studii, provenienţa socială, situaţia materială şi activitatea din trecut au dreptul să ia parte la alegerile de deputaţi şi să fie aleşi, cu excepţia celor în stare de demenţă şi a persoanelor condamnate de judecată la pierderea drepturilor electorale".

---

[1]) *Constituţia U.R.S.S.* Ediţia oficială, (în ruseşte) 1936, p. 25.

[2]) Raportul partidului comunist faţă de religie a fost arătat de Stalin într'o expunere publică astfel:

„Noi facem propagandă şi vom face-o şi pe viitor împotriva prejudecăţilor religioase. Legiuirile ţării sunt astfel alcătuite, încât fiecare cetăţean să aibă dreptul să îmbrăţişeze oricare religie. Dar aceasta e o chestie de conştiinţă a fiecăruia. Deaceia am şi făcut separarea bisericii de stat. Recunoscând libertatea religioasă, noi în acelaş timp am păstrat pentru fiecare cetăţean dreptul de a lupta pe calea convingerii, pe calea propagandei şi agitaţiei împotriva uneia sau alteia din religii, împotriva tuturor religiilor. Partidul nu poate fi neutru faţă de religie. El duce propagandă antireligioasă împotriva tuturor prejudecăţilor religioase, pentrucă partidul se sprijină numai pe ştiinţă, pe când prejudecăţile religioase sunt împotriva ştiinţei; fiecare religie este ceva opus ştiinţei": I. Stalin, *Despre leninism.* Ediţia oficială, (în ruseşte) 1935, p. 192.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

De aici rezultă că şi membrii clerului s'ar bucura de aceste drepturi. Totuşi drepturile clerului sunt anulate prin art. 12 al aceleeaşi constituţii, care spune:

„Munca în U.R.S.S. este o datorie şi o chestiune de onoare pentru orice cetăţean capabil de lucru, conform principiului: cine nu lucrează, să nu mănânce". Cum preoţii erau socotiţi de partidul comunist un fel de paraziţi ai societăţii, ei nu se puteau folosi de drepturile de mai sus.

Art. 125 acordă tuturor cetăţenilor (deci şi credincioşilor) dreptul de a se aduna, libertatea cuvântului, libertatea scrisului etc. Dar aceste libertăţi se anulează prin adaosul la acelaş articol: *„dacă corespund cu interesele muncitorilor şi se fac în scopul de întărire a ordinei socialiste"*.

Astfel că faimoasa constituţie a lui Stalin din 1936 nu aduce nicio îmbunătăţire situaţiei religioase din U.R.S.S.

In anul 1938 toate bisericile din cuprinsul Transnistriei ajung să fie închise, afară de una singură din Odesa, care, după cum am spus mai înainte, s'a menţinut cu mari sacrificii până la venirea trupelor noastre. Credincioşii dela mari depărtări veneau să se închine în această biserică. Tot în acest an, operaţiunea de lichidare a clerului poate fi socotită ca terminată, majoritatea preoţilor fiind ucişi sau depuşi în lagăre. La Golta era un asemenea lagăr pentru 160 de preoţi. Cei care s'au putut ascunde şi au scăpat cu vieaţa şi-au târît zilele cu amar, câştigând pâinea în munci grele şi mereu cu frica de a nu fi aflaţi. Durerea le era şi mai mare, când vedeau că persecuţia se întinde şi asupra copiilor şi rudeniilor lor, care la fel erau trataţi ca element reacţionar şi anticomunist.

Metodele de luptă ale comunismului împotriva religiei au fost felurite în cursul timpului. Practica mijloacelor brutale, ca închiderea silită a bisericilor, ridicarea preoţilor cu forţa, ridiculizarea clerului ş. a., caracterizează începuturile activităţii antireligioase. Dela un timp însă bolşevicii văd că pe această cale îşi înstreinau simpatia poporului atât legat de credinţă. Deaceea ei încearcă felurite procedee, ca închiderea de biserici şi îndepărtarea preoţilor din funcţiune să nu se facă atât pe cale administrativă, ci să vie pe cât se poate din iniţiativa populaţiei. Pe deoparte, bisericile erau impuse la impozite mari pe cari credincioşii să nu le poată plăti, încât să lase să li-se închidă locaşurile de închinare. Pe de

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

altă parte, preoţii erau supuşi la taxe aşa de grele, că nu puteau să le suporte, şi ca urmare trebuiau să se lase de serviciul preoţesc. La acestea se adaogă felurite ameninţări şi apăsări indirecte de care organele de conducere se foloseau pentru a provoca populaţia să ceară închiderea bisericilor sau îndepărtarea preotului.

Lupta antireligioasă se făcea deasemenea pe calea propagandei, la început împotriva clerului şi mai târziu şi a religiei. Critica religiei încearcă să se întemeieze pe experienţa ştiinţifică şi studiul istoriei. Mijloacele de propagandă erau cât se poate de variate: literatură pentru masse, conferinţe, serbări cu program antireligios, cercuri de studii, educaţie în spirit antireligios în şcoli ş. a. Cuvântul scris era una din armele cele mai răspândite. In U.R.S.S. s'a creat o întreagă literatură de cărţi şi periodice antireligioase. Literatura antireligioasă poate fi împărţită în patru grupe: 1. Cercetări ştiinţifice, 2. Literatură de propagandă populară, 3. Literatură didactică-şcolară şi 4. Literatură documentară-informativă.

O activitate de propagandă antireligioasă pentru popor, în limba moldovenească, s'a desfăşurat, îndeosebi după 1930, prin *„Editura de stat a Moldovii"*, cu sediul în *Tiraspol.* Cărţile publicate în această editură sunt mai ales traduceri din rusește sau ucrainește. Sunt tipărite cu caractere ruseşti; traducerea în moldoveneşte însă lasă mult de dorit.

Iată titlurile unora din ele:

1. M. Crivojatski: *Revoluţia din Octeabri şâ Bisărica,* Tirişpolea 1930, pp. 28.

2. I. Crevelev: *Contrrevoluţia sub dosu evanghelii,* Tiriş-polea 1930, pp. 44.

3. N. Amosov: *Povestea dispri Hristos,* Tirişpolea 1931, pp. 36.

4. S. Burnov: *A cui sărbătoari-i Creciunu,* Tirişpolea 1931 pp. 48.

5. V. Alexandrov: *Impotriva cozonacului şi a păştii,* Tiri-şpolea 1931, pp. 20.

6. N. Rumeanţev: *Paştili. Di undi s'o luat el şi însemnătatea lui,* Tirişpolea 1931, pp. 107.

In primele două se descrie lupta bisericii împotriva bolşevismului în primii ani de existenţă a noului regim. Biserica e privită ca aliată a clasei burgheze şi duşmană a poporului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Celelalte broşuri sunt alcătuite în legătură cu campaniile antireligioase de Crăciun şi de Paşti. De aceea se ocupă de persoana lui Iisus Hristos în legătură cu naşterea şi învierea sa. Se critică de-asemenea obiceiurile creştineşti din aceste sărbători.

In aceste campanii se lucra îndeosebi între tineret:

„Noi chiemăm pe toţi necredincioşii tineri să întărească în zilele acestea lucrul lor antireligios, să ridice la luptă împotriva popilor şi dumnezeilor toată copilărimea noastră, să iasă cu toată massa la carnavaluri antireligioznice şi să umple toate uliţele cu veselia lor tânără şi cu voioşia luptaşnică" [1]).

Alte publicaţiuni moldoveneşti:

E. G. Caiander: *Sfinţâi rusăşti*, Tirişpolea 1931, p. 40;

G. Miaskin: *Dispri posturi. — Ştiinţa lor exploataţâinică şi rolu clasnic*, Tirişpolea 1932, p. 24.

Sfinţii după acestea *„slujeau unei ţinte: slăvirii stăpânirii, întăririi rânduelii robeşti, înjugării massei ţărăneşti"* [2]).

Iar posturile sunt, prin mijlocirea clerului, *„arme ale claselor de sus pentru asuprirea truditorilor şi mijlocul atragerii lor dela lupta revoluţionară-clasnică"*, [3]) deci poartă un caracter reacţionar.

Lupta antireligioasă se îndreaptă în acelaş timp şi împotriva sectelor. Astfel că găsim şi o carte împotriva inochentismului, scrisă de I. M. Cvitco, sub titlul: *Cel din urmă minuni-făcător* (traducere din ucraineşte), Tirişpolea 1930, p. 96.

Autorul povesteşte viaţa lui Inochentie dela Balta, pe care-l înfăţişează ca un înşelător al poporului. Găsim interesante amănuntele pe care le dă cu privire la ultimele zile ale lui Inochentie şi descrierea mişcării dela *Grădina din Lipeţca* de după moartea lui Inochentie.

De asemenea găsim preocupări de propagandă antireligioasă în literatura didactică-şcolară moldovenească:

1. In colecţia de *„Cântece poporane moldoveneşti"*, culese de C. Neniu şi Lebedeva (*Editura de Stat a Moldovei*, Tiraspol-Balta 1935, pp. 252), aflăm un capitol intitulat *„Cântece antireligioase"* (pp. 169—172), în care se satirizează clerul şi religia.

---

[1]) M. Amosov, *op. cit.*, p. 35.

[2]) E. G. Caiander, *op. cit.*, p. 39.

[3]) G. Miaşchin, *op. cit.*, p. 22.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

2. M. Oprea şi L. Barski: *„Hrestomaţie de literatură pentru clasurile VI—VII (Editura de Stat a Moldovei,* Chişinău 1941, pp. 208).

Această hrestomaţie, alcătuită după cerinţele programei analitice pe anul 1940/1941, pentru şcolile moldoveneşti, redă, printre alte bucăţi de literatură moldovenească, şi o poveste populară cu adaptări comuniste, intitulată *„Toderică-Pozderică"* (pp. 24—32). In această poveste un năzdrăvan, zis Toderică-Pozderică, care are rolul principal, se prinde argat la un popă beţiv şi lacom de avere. Năzdrăvanul, îndeplinind toate însărcinările grele pe care i le dă popa, la urmă îl îneacă pe acesta în Nistru şi-i împarte averea la ceilalţi argaţi.

Lupta ateismului împotriva credinţei a fost grea şi îndelungată. Sorţii izbândei erau de partea ateismului. Biserica şi clerul ajunsese să fie lichidaţi, iar majoritatea poporului trecuse în tabăra protivnică.

Prigoana nemiloasă făcea ca rândurile credincioşilor să se răărească pe fiecare an ce trecea. Desnădăjduiţi, în durerea lor pe care nici nu o puteau mărturisi în auzul tuturor, râvnitorii de Dumnezeu ridicau suspine către cer, şoptind cuvintele profetului Ilie, când acesta îşi văzuse poporul căzut în idolatrie:

„Doamne, pe proorocii Tăi i-au ucis, jertfelnicele Tale le-au stricat şi am rămas numai eu singur şi caută şi sufletul meu" (1 Reg. 19, 14).

Iată răspunsul liniştitor, pe care Domnul l-a dat atunci profetului:

„Mi-am păstrat şapte mii de bărbaţi, care nu şi-au plecat genunchii înaintea lui Baal" (1 Reg. 19, 18).

La fel şi în zilele acestea a prigoanei bolşevice, Dumnezeu păstrează un număr de înfocaţi fii ai credinţei, care nu au îngenunchiat în faţa lui Baal al vremii noastre. Dumnezeu păstrează, în taină, forţe, care să ridice din nou în picioare acest popor, pe care-l credeam pierdut.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

VI

REPUBLICA MOLDOVENEASCĂ ŞI EPISCOPIA DELA BALTA

La 12 Octomvrie 1924 se hotărăşte înfiinţarea *Republicei Autonome Socialiste Sovietice Moldoveneşti* (R. A. S. S. M.), ca provincie independentă în hotarele Ucrainei, iar la 19 Aprilie 1925 se dă şi constituţia nouei republici.

Teritoriul ei cuprindea 8.434 km. p. [1]), având următoarele centre mai importante: Slobozia, Tiraspol, Grigoriopol, Dubăsari, Ocna, Ananiev, Bârzula, Râbniţa, Balta, Crutie şi Camenca. Capitala republicei e aşezată la început la Balta, dar în 1929 e mutată la Tiraspol.

Infiinţarea republicei moldoveneşti formal a fost motivată pe dreptul de autodeterminare a popoarelor sovietice, recunoscut de constituţia sovietică din 1918. De fapt însă a fost rezultatul unei coincidenţe între aspiraţiile naţionale ale moldovenilor de peste Nistru şi intenţia sovietelor de a crea un organism politic, de care să se folosească în acţiunea lor de propagandă în Basarabia şi Vechiul Regat [2]).

Dar cât de puţin interesa pe soviete curentul de redeşteptare a moldovenilor s'a văzut în 1938, când în întreaga republică alfabetul latin a fost părăsit şi s'a revenit forţat la alfabetul rusesc, iar învăţătorii „*latinişti*" au fost arestaţi şi deportaţi. Se spunea atunci moldovenilor că ei nu-s români şi că limba moldovenească este un dialect slav.

Însăşi conducerea republicei a fost dată mai mult pe mâna ucrainenilor şi evreilor, elementul moldovenesc fiind ţinut în minoritate şi în roluri secundare.

Pentru a da şi mai multă amploare acestei creaţiuni de propagandă, sovieticii îngăduie organizarea, în cadrele R.A.S.S.M.-ului, a unei episcopii moldoveneşti cu sediul la Balta.

---

[1]) Suprafaţa republicei a variat, deoarece in cursul timpului hotarele ei u suferit modificări.

[2]) A. Boldur, *Istoria Transnistriei*, (in ruseşte), Odesa 1942, pp. 37—38.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Episcopia s'a înfiinţat curând după întemeierea republicii moldoveneşti, însă n'a putut fi ocupată decât în 1926, când a fost numit ca titular al nouei eparhii moldoveanul *Gavriil Rohut* [1]).

Episcopia moldovenească dela Balta făcea parte din biserica desidentă „sinodală" sau „Biserica Vie", caracterizată printr'o loialitate excesivă faţă de regimul sovietic şi care ducea luptă aprigă împotriva bisericii vechi tihoniene.

Eram în perioada marilor desbinări religioase, pusă la cale şi alimentată de politica antireligioasă sovietică, care urmărea desfiinţarea unităţii bisericeşti. Lupta se dădea, mai ales în ţinuturile Ucrainei, între biserica condusă de patriarhul Tihon şi urmaşii săi „tihonieni" şi „Biserica Vie" sau „novatoare", organizată pe baze sinodale în 1923, având în frunte pe mitropolitul Pimen dela Harcov.

Prima întreţinea un curent tradiţionalist şi anticomunist, pe când cealaltă, dimpotrivă, introducea reforme noui bisericeşti şi era favorabilă conducerii bolşevice.

Pe lângă acestea mai exista încă o fracţiune bisericească, numită „Biserica ucraineană autocefală", apărută în 1919, ca produs al mişcării naţionaliste ucrainene.

Toate aceste trei ierarhii aveau episcopi şi activitate bisericească în ţinutul dintre Nistru şi Bug.

Biserica Vie, sinodală, număra în 1926, în Ucraina, 24 eparhii. In Transnistria de astăzi avea 5 eparhii: mitropolia Odesei, arhiepiscopia Pervomaisc (Golta), episcopia Moldovei, arhiepiscopia Tulcinului şi arhiepiscopia Moghilăului.

„Episcopia Moldovei" alegându-şi reşedinţa la Balta, găseşte aici un centru religios cu vechi tradiţii vlădiceşti. In epoca ţarismului, la Balta se afla reşedinţa vicarilor eparhiei Podoliei; titularii eparhiei stăteau la Cameneţ-Podolsk. Ultimul din vechii vicari a fost arhiereul Pimen, care a păstorit la Balta în anii 1914—1919, când devine arhiepiscop la Cameneţ-Podolsk şi apoi mitropolit al

---

[1]) Încă înainte de înfiinţarea episcopiei, la Balta exista un vicariat, care, nu se ştie în ce măsură, dar pare că avea oarecare înfăţişare moldovenească încă din anul 1923. Astfel am găsit o gramătă de hirotonie a diaconului Daniil Covali din Râbniţa, iscălită de arhiereul *Dimitrie al Berislavei şi locotenent al vicariatului de Balta,* cu data de 10 August 1923, purtând pe sigiliul său inscripţia: *„Cârmuirea eparhială moldovenească".*

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Harcovului şi al întregei Ucraine şi, după 1923, conducător al Bisericii „sinodale".

După Pimen au mai păstorit la Balta, următorii arhierei: Gherasim (1921—1923), Iuvenalie (1923), Dimitrie Galiţchi (1923—1924) şi Nicolae (1924—1926). Gavriil Rohut vine la Balta în 1926, însă nu ca vicar, ci ca episcop deplin. In urma înfiinţării republicei moldoveneşti, vicariatul de Balta a fost ridicat la rangul de episcopie de sine stătătoare.

Iată câteva date biografice despre acest ierarh moldovean.

Gavriil Rohut este născut în 1872 [1]), în satul Harmaţca, astăzi în judeţul Dubăsari, din părinţi moldoveni, ţărani [2]). După ce a terminat şcoala primară în satul natal, a mers la Grigoriopol unde a absolvit 4 clase gimnaziale. La vârsta de 18 ani, atras de vieaţa monahală, pleacă la muntele Athos, unde intră în cinul călugăresc.

Peste câţiva ani, fiind ieromonah, se întoarce în Rusia şi e primit la mânăstirea Granova (jud. Gaisin). După un timp trece la Balta (în 1907), unde tocmai se lucra la zidirea mânăstirii de acolo. Dă şi el o mână de ajutor, strângând colecte cu pantahuza [3]).

Fiind bun gospodar, e numit pe rând stareţ la mânăstirile Berşad (jud. Balta) şi Şargorod (judeţul Moghilău) şi exarh al mânăstirilor din eparhia Podoliei.

Apoi e ridicat la treapta de arhiereu şi numit vicar al eparhiei Moghilăului, cu reşedinţa la Bar.

In 1926, fiind în vârstă de 52 ani, e numit episcop al Moldovei sovietice, cu reşedinţa la Balta. La această numire a contribuit, fără îndoială, şi cunoştinţa sa cu mitropolitul Pimen al Harcovului, care după cum am văzut a fost, în anii 1914—1919, vicar la Balta şi apoi arhiepiscop al Podoliei, la Cameneţ-Podolsc.

Episcopul Gavriil a păstorit la Balta până în 1938. Trăia aici, după cum spun cei care l'au cunoscut, în condiţiuni foarte modeste, întreţinându-se din venitul dela catedrală şi din micile cotizaţii parohiale ce se vărsau pentru întreţinerea episcopiei. Faptul

[1]) In registrul de procese-verbale al eparhiei Moldovei, episcopul Gavriil Rohut este trecut la 11 Iunie 1931 ca având vârsta de 59 ani. A se vedea procesul-verbal nr. 22/1931.

[2]) Mama sa se numea Tatiana, iar tatăl său Timofte Rohut.

[3]) Mânăstirea a fost gata în 1908.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

1. Fotografia episcopului Gavriil (Rohotă) *„al Moldovei sovietice“*, cu vederea catedralei şi oraşului Balta.

3. Sigiliul episcopiei dela Balta.

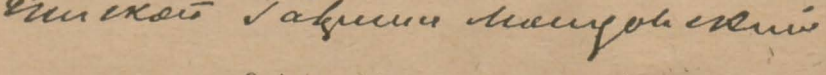

2. Autograful episcopului Gavriil.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

că a rezistat la conducerea eparhiei așa de mult, a făcut pe unii să creadă că ar fi fost în serviciul G.P.U.-ului. Totuși în 1938, când au fost închise toate bisericile și toți preoții deportați, atunci și episcopul Gavriil a fost ridicat de poliție și dus în surghiun [1]). Se crede că a fost omorît [2]).

Referitor la activitatea sa ca episcop de Balta și despre organizarea eparhiei Moldovei sovietice am putut culege unele date din documentele aflate și altele din mărturiile credincioșilor din Balta și împrejurimi.

Arhiva episcopiei a fost probabil distrusă sau pierdută; totuși, între alte scripte rămase, s'a găsit un registru de procese-verbale al episcopiei, pe anul 1931, în care am aflat un însemnat material informativ.

Episcopia Moldovei avea 164 parohii și se întindea pe tot cuprinsul republicii moldovenești.

Chiriarhul conducea eparhia înconjurat de un consiliu eparhial, numit „*Cârmuirea Eparhială Moldovenească*" (C. E. M.). In anul 1931, C.E.M.-ul avea următoarea alcătuire: Episcopul Gavriil Rohut — președinte; protoiereul N. Dooroholschi și protoiereul N. Leatâțchi — membri; și protoiereul I. Levițchi — secretar.

„Cârmuirea Eparhială Moldovenească" se întrunea în ședință odată în fiecare săptămână. Ea hotăra în toate chestiunile curente ale eparhiei. Făcea numiri și transferări de preoți, acorda gratificații, depunea din treaptă pe cei care se lepădau de credință, judeca neînțelegerile dintre clerici, mijlocea la autoritățile civile pentru ușurarea preoților impuși la taxe cultuale prea grele etc.

Ni-se pare astăzi curios să aflăm, că în 12 Martie 1931, C.E.M.-ul hotărăște, printre altele, gratificarea preotului Matei Pocrovschi din parohia Nestoita, pentrucă era „bun sinodalist", reușind să înlăture din acea parohie pe preotul tihonian Vlad. Carcevschi.

---

[1]) El a slujit la catedrala din Balta până în 1937, când aceasta a fost închisă de sovietici. Continuă apoi să slujească la biserica Sf. Nicolae și la biserica cimitirului din Balta până ce este arestat și ridicat de bolșevici la 8 Martie 1938, înainte de Paște.

[2]) Majoritatea acestor informații biografice le-am căpătat dela un nepot al său, Sava Rohut, învățător în satul Harmațca, jud. Dubăsari.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Lucrările mai importante erau lăsate pentru chibzuinţa *adunării plenare* a C.E.M.-ului, alcătuită din preoţi şi mireni şi care se întrunea odată pe an.

Astfel găsim că un apel al sinodului, prin care se cerea să se colecteze fonduri pentru întreţinerea academiei teologice din Moscova, — e supus deliberării *adunării plenare* a C.E.M.-ului.

Alte chestiuni mai grele erau trimise pentru rezolva:e sf. Sinod dela Harcov. Anual se trimeteau sf. Sinod dări-de-seamă de situaţia şi activitatea eparhiei.

In centrele mai de seamă, episcopia avea orânduiţi protoierei, care lucrau împreună cu un *consiliu protoieresc.*

In parohii, treburile bisericeşti, ca întreţinerea bisericii şi a preotului, erau în sarcina „consiliului parohial"; când era nevoie se întrunea şi „adunarea parohială". Preşedinte al acestora era totdeauna un mirean; preotul se ocupa numai de slujbele bisericeşti şi de nevoile duhovniceşti ale credincioşilor.

Sistemul acesta de organizare bisericească era generalizat în toate eparhiile „sinodale". Caracterul său democrat era dictat de împrejurări şi era menit să sprijine şi să apere clerul de felurite apăsări din afară. Consiliile acestea şi prezenţa mirenilor în ele ne amintesc de legea de organizare bisericească şaguniană, alcătuită la fel în momente când biserica se găsea într'un greu impas.

Cu mici deosebiri, organizarea bisericească era aproape la fel şi în eparhiile „tihoniene", precum şi în cele „ucrainene", care ţineau de biserica „samosveată" a lui Lipcovschi.

Ar fi de adăogat, că în parohiile moldoveneşti, în care mai înainte se făceau slujbele în slavoneşte, odată cu înfiinţarea episcopiei dela Balta, au început a se introduce rugăciuni şi cântări în limba moldovenească.

Corespondenţa oficială a eparhiei se făcea însă în ruseşte. Totuşi antetul actelor şi sigiliul episcopiei avea această inscripţie în două limbi: *„Cârmuirea Eparhială Moldovenească"* [1]). Sigiliul purta în mijloc, ca emblemă, o evanghelie şi o cruce. Iar episcopul Gavriil iscălea actele aşa: *Episcop Gavriil Moldavschi.*

---

[1]) I.i moldoveneşte, însă cu litere ruseşti.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Odată cu arestarea episcopului Gavriil încetează şi existenţa eparhiei moldoveneşti dela Balta [2]).

Este interesant a constata că în perioada când la Balta păstorea episcopul Gavriil Rohut în sudul acestui ţinut găsim alt

Arhiereul Teodosie Chirică din Odesa.

[2]) S'au făcut încercări după 1930 de a întemeia şi o episcopie moldovenească tihoniană, cu sediul la Tiraspol, unde se mutase reşedinţa republicei moldoveneşti. Un candidat la această episcopie a fost preotul moldovean Ioan Zagordan, basarabean de origină. Dar încercarea n'a reuşit.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

arhiereu moldovean, Teodosie Chirică, în funcţiunea de vicar al mitropoliei din Odesa. Născut în Varniţa, lângă Tighina, el a fost la început preot de mir şi a desfăşurat o însemnată activitate în Basarabia, în anii 1912—1917, în calitate de misionar eparhial.

In ajunul revoluţiei bolşevice a plecat peste Nistru, unde a activat pe terenul pastoraţiei în oraşele Nicolaev şi Herson. Rămas apoi văduv, a intrat în monahism şi la 1 Oct. 1933 a fost făcut arhiereu la Odesa. El a păstorit la Odesa până în 1937, când a fost arestat de bolşevici şi probabil împuşcat. A fost un bun predicator şi un iscusit misionar [1]).

Revenind acum la subiectul nostru, constatăm ca încheere:

Aspiraţiile moldovenilor prea puţin au putut să fie satisfăcute prin înfiinţarea republicii moldoveneşti şi a episcopiei dela Balta, deoarece amândouă au fost creaţiuni artificiale, concepute de interese străine moldovenilor şi credinţei creştine.

Dorul moldovenilor după o vieaţă proprie şi o cultură naţională nu se va împlini, decât sub un regim de libertate şi în contact nestingherit cu masele de acelaş sânge de-a dreapta Nistrului.

---

[1]) Iată câteva amănunte biografice culese dela fiica sa, d-na Maria Cerbu din Chişinău şi dela câţiva preoţi din Odesa, care l-au cunoscut de aproape.

Arhiereul Teodosie Chirică este fiu de cântăreţ, născut în 1865. A urmat la seminarul teologic din Odesa, dar s'a căsătorit şi s'a făcut preot înainte de a-şi termina cursul complet. A isprăvit seminarul mai târziu, la Chişinău. A avut o familie de cinci copii, dintre care două fiice sunt în vieaţă: una la Chişinău şi alta în Vechiul Regat.

Cariera sa de preot a început-o la Odesa, unde a funcţionat ca misionar de judeţ, lucrând împreună cu renumitul misionar Calnev. Pentru activitatea sa rodnică a fost decorat cu ordinul Sf. Ana cl. III.

In anul 1910, preotul Teodosie Chirică se mută la Chişinău, unde este angajat ca misionar eparhial. Aici desfăşoară o largă activitate împotriva sectelor.

Avea un chip impunător: înalt, slab, cu barba mare. Inzestrat cu o cultură aleasă, cu talent oratoric şi o logică clară, părintele Teodosie Chirică avea toate armele trebuitoare luptei misionare.

Lui se datoreşte organizarea misiunii din Basarabia pe judeţe şi cercuri protoiereşti. El a ţinut multe conferinţe publice şi a scris numeroase articole în periodicele bisericeşti locale, a colaborat la ziarul *„Colocol"* şi la revista *„Misionerscoe Obozrenie"* etc.

Impreună cu misionarul A. T. Scvoznicov a alcătuit o broşură contra inochentiştilor. Merită luare aminte mai ales studiile sale:

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

VII

DESROBIREA TRANSNISTRIEI ŞI RESTAURAREA CREDINŢEI

Intr'o duminică dimineaţa, la 22 Iunie 1941, armatele noastre, împreună cu oştirea aliată germană, trec Prutul şi pornesc atacul împotriva bolşevicilor pe care-i resping din Basarabia, cotropită de U. R. S. S. cu un an înainte. Trec apoi Nistrul şi după lupte grele, încununate prin căderea Odesei, la 16 Octomvrie 1941, întregul ţinut dintre Nistru şi Bug este eliberat de stăpânirea asupritorilor credinţei. Partea de nord a Transnistriei, afară de Odesa, era în mâinile noastre încă dela jumătatea lunii August.

Pentru organizarea şi administraţia civilă a acestei provincii s'a instituit, cu începere dela 19 August 1941, un guvernământ, cu sediul provizoriu la Tiraspol.

Odată cu organizarea civilă se pune şi problema întocmirii bisericeşti a noului ţinut. Biserica a fost instituţia cea mai greu lovită de comunişti. Deaceea entuziasmul eriberării a fost nespus de mare.

---

1. *„Istoria ivirii ioaniţilor în eparhia Hersonului şi o scurtă combatere a învăţăturii lor"*, Odesa.

2. *„Ioaniţii şi colportorii lor"*, Odesa.

3. *„Despre proprietate din punct de vedere creştinesc"*, Odesa.

Nu cu mult înainte de revoluţia bolşevică el pleacă la Odesa. Mai târziu face încercări să se întoarcă în Basarabia, unde avea şi o parte din copii, dar nu reuşeşte, încât e silit să-şi continue activitatea sub regimul sovietic.

A fost făcut arhiereu la vârsta de 68 ani, hirotonit de mitropolitul Anatolie al Odesei şi arhiereul Partenie al Ananievului. El ţinea de ierarhia ortodoxă „tihoniană".

Slujbele le făcea la biserica „Naşterea Maicii Domnului" din cartierul Slobodca, în Odesa. La Slobodca şi locuia în casa unui credincios moldovean, Dumitru Josanu.

La 20 Iulie 1937, e mutat ca vicar al Nicolaevului. Dar acolo e arestat, în oraşul Herson, la 1 Septemvrie 1937, şi deportat. De atunci nu se mai ştie nimic de dânsul.

In cursul păstoriei sale la Odesa, arhiereul Teodosie Chirică, deşi în vârstă înaintată, s'a distins ca sârguincios predicator.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Indată ce se îndepărta frontul dintr'o localitate, credincioşii se adunau laoaltă la vechea lor biserică, transformată de bolşevici în club, sală de cinema sau altceva, o amenajau în grabă cu icoane şi cruci, scoase ca prin minune din ascunzişuri, improvizau un cor şi, căzând în genunchi, se închinau cu lacrimi. Credincioşii se îmbrăţişau ca de Paşti şi se salutau de bucurie cu urarea: „Hristos a înviat".

Ei încep să repare singuri locaşurile sfinte şi să caute preoţi. Delegaţiuni pleacă în eparhiile apropiate, la Chişinău, Bălţi şi Iaşi, cerând preoţi şi cele trebuitoare cultului, ca veşminte, cărţi ş. a.

Pe alocurea încep să iasă la iveală preoţi, din cei ascunşi cine ştie cum de groaza bolşevicilor, şi încep să facă slujbe. O mână de ajutor au dat acestei populaţii însetate de credinţă şi preoţii militari din spatele frontului, săvârşind cele dintâi slujbe.

Se cerea însă ceva organizat. Cei 23 ani de stăpânire bolşevică lăsase urme adânci în sufletul tineretului. Se cerea o muncă grea de încreştinare a generaţiei tinere, crescută în spirit comunist. Apoi însuşi elanul acesta al credincioşilor trebuia dirijat şi canalizat pe linia dreptei credinţe şi a faptei bune. Acestei populaţii trezită la o vieaţă nouă trebuia o organizare bisericească.

In aceste împrejurări, Patriarhul Ţării, în înţelegere cu Conducătorul Statului, a hotărît, la mijlocul lunii August 1941, înfiinţarea *„Misiunii Ortodoxe Române în Transnistria"* [1]), cu scopul de a încreştina din nou şi organiza vieaţa bisericească din ţinutul dintre Nistru şi Bug.

Sediul Misiunii a fost, în cel dintâi an, la Tiraspol şi dela 26 Octomvrie 1942—la Odesa. Conducerea acesteia a fost încredinţată, la început, P. C. Arhimandrit I. Scriban, profesor la facultatea de teologie din Bucureşti. Iutrucât însă, pe aceste locuri au fost reşedinţe vlădiceşti, iar la Odesa, mai în urmă, a fost înfiinţată chiar mitropolie, s'a hotărît să se aşeze în fruntea lucrării misionare din Transnistria un arhiereu.

La 6 Noemvrie 1942 a fost numit conducător al Misiunii, I. P. S. Mitropolit Visarion Puiu, care păstoreşte până astăzi.

Când s'a aflat de înfiinţarea Misiunii, delegaţiuni numeroase,

---

[1]) Mai târziu a luat denumirea de „Misiunea bisericească pentru Transnistria".

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

trimise din toate colţurile Transnistriei, pornesc spre Tiraspol cu cereri de a li se sfinţi bisericile şi a li-se da preoţi.

Unii veneau dela Bug sau din nordul Transnistriei, străbătând distanţe însemnate, pe jos sau cu căruţa. Era înduioşător să asculţi cererile acestor oameni necăjiţi şi să vezi bucuria lor de a se putea iar închina lui Dumnezeu în voie.

Vestea sosirii celor întâi misionari a fost primită cu multă satisfacţie de populaţie. Fiecare sat cu o nespusă grabă se întrecea să-i aibă pentru a auzi iar slujbele sfinte şi a primi binecuvântarea lor, pentru a-şi boteza pruncii şi tinerii rămaşi nebotezaţi, pentru a se cununa şi trăi după lege, pentru a li-se pomeni morţii îngropaţi fără creştinească rânduială.

Casa de rugăciuni din Alexeevca-Nouă, jud. Golta, reparată.

Cei dintâi misionari erau purtaţi cu căruţele din sat în sat şi hărţuiţi cu slujbele până la extenuare

Alături de misionari răzleţi, au început să vie echipe de preoţi, trimise de diferite episcopii din ţară. Echipele acestea au adus, fără îndoială, foloase începuturilor misionare din Transnistria, însă au stat un timp foarte scurt pe aceste locuri, având şi o rază de activitate prea întinsă.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Cu încetul însă au început să sosească misionari pentru un timp mai îndelungat, care au fost aşezaţi în parohii cu o întindere stabilită. Aceştia îşi puteau îndrepta lucrul lor şi în profunzime, iar roadele activităţii lor puteau fi mai bine văzute.

Recrutarea misionarilor în prezent se face pe calea de detaşare dela parohiile din ţară, pe termen de cel puţin 6 luni. Angajarea în misiune este benevolă.

Alături de misionarii noştri, lucrarea bisericească este dusă de preoţi localnici, scăpaţi cu mari greutăţi de primejdia bolşevică. Deşi cu studii puţine, ei însă au trecut prin şcoala suferinţei şi sunt iubiţi de popor. Primirea lor în funcţiune s'a făcut cu toată bagarea de seamă. Unii din ei *„tihonieni"*, deoarece nu s'au despărţit cu nimic de trunchiul vechiu al bisericii ruseşti, au fost recunoscuţi în slujbă, fără greutate. Alţii, numiţi *„jivişti"*, au fost cercetaţi de aproape asupra condiţiilor de hirotonie, fiind primiţi numai pe calea pocăinţei şi în urma unei epitimii. A treia categorie de preoţi, numiţi *„samosveaţi"*, a căror hitoronie nu poate fi recunoscută ca validă, au fost opriţi a sluji.

În prezent avem 250 preoţi misionari din ţară şi 219 preoţi localnici. Dar numărul acesta este cu totul insuficient. Faţă de întinderea provinciei şi numărul populaţiei este nevoie de peste o mie de preoţi.

Cântăreţii bisericeşti sunt aproape toţi localnici, fără o pregătire muzicală şcolară. Cu toate acestea, în toate părţile, veţi întâlni coruri bine alcătuite şi pe alocuri veţi auzi în biserici şi cântarea de obşte. Aceasta se atribuie calităţilor muzicale înăscute ale poporului de aici.

Din punct de vedere administrativ bisericesc, întregul teritoriu al Transnistriei este împărţit în 14 protoierii şi 63 subprotoierii, socotind pentru fiecare judeţ câte o protoierie (una însă e pentru municipiul Odesa) şi pentru fiecare plasă câte o subprotoierie. Protoiereii şi subprotoiereli nu sunt numai organe de control şi îndrumare, ci ei înşişi sunt ţinuţi a lucra ca cei mai destoinici misionari. Întreaga activitate misionară este dirijată şi centralizată de conducerea *Misiunii bisericeşti pentru Transnistria*, având în frunte pe I. P. S. Mitropolit, ca şef al Misiunii, ajutat de 2 vicari, 3 consilieri, organe de inspecţie şi o cancelarie.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Activitatea misionară. la început, se caracterizează printr'un efort de refacere a locaşurilor de închinare. Era firesc ca, înainte de a începe opera de educare a maselor, să se pregătească locaşurile, unde lumea să se poată aduna. Iniţiativa lucrărilor porneşte de obiceiu dela credincioşi, având sprijinul stăruitor al misionarilor la adunarea de fonduri şi materiale.

Cu toate greutăţile vremurilor de războiu, în timp mai puţin de 2 ani s'au reparat şi redat cultului 632 biserici şi case de rugăciune. In curs de reparaţie sau construcţie se găsesc în pre-

Catedrala din Balta în restaurare.

zent 309 biserici şi case de rugăciune. Parohii fără locaş de închinăciune sunt numai 76.

Alt aspect caracteristic al începuturilor de apostolat în Transnistria este activitatea liturgică a misionarilor. Poporul voia să se apropie de cele sfinte, cerând stăruitor preoţilor sf. taine şi ierurgii, ca: botezuri, cununii, slujbe pentru pomenirea celor răposaţi etc. Era înduioşător să vezi, cum părinţii îşi aduceau copiii în massă ca să fie botezaţi şi redaţi Bisericii.

Lucrarea misionară cu încetul câştigă teren şi în profunzime. E vorba de reeducarea maselor în sensul creştin, de schimbarea

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

mentalității creată de bolșevism, de îndepărtarea prejudecăților împotriva clerului și a religiei.

Poporul în general este blând și cu un fond sufletesc bun. Incercările bolșevicilor de a-i smulge din suflet credința nu a reușit. Totuși stăpânirea bolșevică de peste două decenii nu putea să nu lase urme, îndeosebi asupra tineretului, pentru câștigarea căruia s'au depus silințe uriașe. Generația de tineri până la 35 ani, crescută sub educația comunistă, este străină de noțiunile creștine și de tradiția bisericească, deși unii ar avea înclinări religioase.

Neîncăpători în lăuntrul bisericii, credincioșii ascultă cu evlavie sf. slujbă de afară (com. Buturi, jud. Dubăsari).

In general tineretul nu este refractar față de biserică, ia parte la solemnitățile religioase și bucuros se angajează la discuțiuni religioase. In atitudinea aceasta și curiozitatea joacă oarecare rol. Tineretul e cu sufletul deschis pentru tot ce e nou. El e gata să creadă, însă trebuește îndrumat de cineva spre credință.

Formarea tineretului în spiritul creștin și catehizarea maselor, iată problema cea mare, în fața căreia se găsește *Misiunea bisericească pentru Transnistria*. In vederea educației creștine a tineretului, religia se predă în toate școlile. Aici însă ne întâlnim cu lipsa cadrelor didactice trebuitoare, lipsa de manuale și tablouri intuitive.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

In şcolile primare, pe lângă preoţi, fiindcă's puţini, religia e predată şi de învăţători şi cateheţi, cari au urmat cursuri speciale de religie. La învăţământul secundar predarea religiei se face deobiceiu de preoţi. De asemena la universitatea din Odesa există o catedră de teologie pentru toţi studenţii.

Influenţa preotului asupra mulţimii se exercită deobiceiu prin slujbe şi predici. Dar lucrarea misionară variază dela oraş la sat şi după nevoile spirituale ale populaţiei, îmbrăcând şi alte forme ca: conferinţe şi concerte religioase, cursuri catehetice, proecţiuni

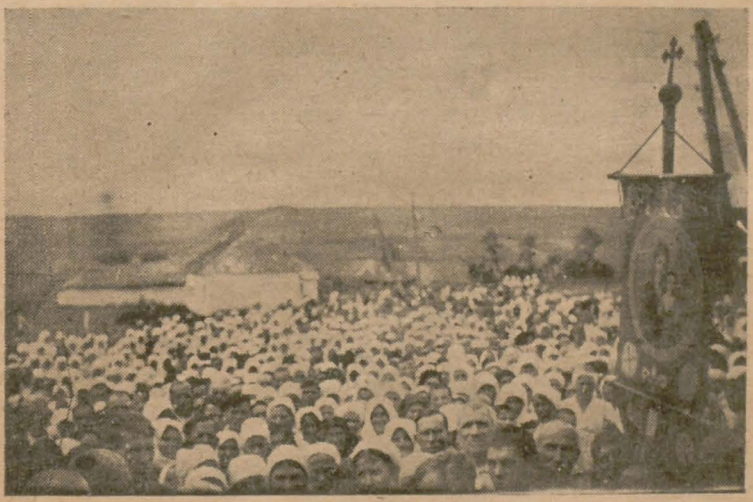

Mulţimea însetată de credinţă în procesiune (com. Colbasna, jud. Râbniţa)

de filme religioase etc. Activitatea de binefacere este foarte mult apreciată de popor.

In centrele rurale, unii misionari au organizat cămine culturale, prin mijlocirea cărora ei se apropie de nevoile de toate zilele ale sătenilor.

In lipsa de misionari, cuvântul scris, prezentat pe înţelesul poporului, sub formă de broşură, revistă sau ziar, poate face însemnate servicii propagandei religioase. Până acum s'au tipărit *cărţi de rugăciune, calendare, foi misionare* etc., însă într'un număr prea restrâns faţă de cerinţele populaţiei.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Pentru completarea cadrelor misionare şi pentru pregatirea preoţilor de mâine, s'au înfiinţat două seminarii: unul la Dubăsari şi altul la Odesa. Seminarul din Dubăsari a început să funcţioneze cu primele două clase, iar cel dela Odesa este un seminar de vocaţie, în care se primesc absolvenţi de curs secundar, putând candida pentru hirotonie într'un termen scurt.

Este poate prea de vreme a se face bilanţul activităţii misionare din Transnistria. Semănătorul seamănă, dar Domnul face să răsară.

O parte din sămânţa cea bună aruncată de misionarii noştri în sufletele de aici poate că va răsări şi va da roade mai târziu.

Totuşi se poate vorbi de oarecari rezultate de pe acum şi anume:

1. S'au organizat cadrele misionare.

Misionarii noştri au împânzit întreaga Transnistrie, ocupând teritoriul misionar ce ni s'a încredinţat.

2. S'a refăcut un mare număr de locaşuri de închinare şi s'au organizat tot pe atâtea parohii.

3. S'a asigurat asistenţa religioasă a poporului.

4. Desbinările religioase şi lupta între feluritele ramuri bisericeşti desidente, create sub bolşevici, au fost desfiinţate. Tot clerul şi poporul de aici au primit cu supunere jurisdicţia Patriarhiei Ortodoxe Române.

5. La îndemnul misionarilor, întregul popor a trecut pe nesimţite la calendarul îndreptat.

6. Tineretul umblă din ce în ce mai mult la biserică şi arată respectul cuvenit clerului.

Lucrarea misionară din Transnistria a intrat într'o nouă fază de desvoltare şi a căpătat un avânt puternic sub conducerea I. P. S. Mitropolit Visarion, care, pe lângă experienţa sa îndelungată, adaogă o energie mereu proaspătă şi o râvnă puţin obişnuită.

Dumnezeu să ajute ca truda ce se depune pe aceste meleaguri, stropite cu sângele vitejilor noştri, să fie încununată cu roadele aşteptate.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ORORILE BOLŞEVISMULUI

Orice om trebue să se ostenească a înţelege cele înconjurătoare şi să se descurce cum va putea mai bine în vremea aceasta furtunoasă pe care o trăim. Să ne amintim deci ce s'a petrecut nu demult în aceste locuri şi ceeace se petrece acum, pentru a nu cădea într'o nenorocire şi mai mare.

In cursul veacurilor, Rusia a fost o ţară mare, puternică şi bogată. Faima marilor locaşuri sfinte ajunsese departe în întreaga lume; ţarii ei erau puternici iar bogăţiile poporului nenumărate; arta şi ştiinţa erau înfloritoare. Rusia a dat lumii mulţi sfinţi, împăraţi înţelepţi, străluciţi comandanţi de oaste, însemnaţi scriitori şi oameni de ştiinţă. Darul cel mai nepreţuit şi averea cea mai mare era însă credinţa sinceră, înflăcărată şi sufletul nobil al poporului.

In acest pământ întins au fost totuşi multe şi felurite lipsuri, desordini, neajunsuri şi nedreptăţi. Sub o conducere cumpătată şi înţeleaptă, care să fi folosit şi experienţa altora, s'ar fi putut îndrepta neajunsurile, asigurându-se vieaţa săracilor, vieaţa politică, gospodărească şi culturală. Dar în anul 1917, s'a petrecut cu poporul rus şi cu alte popoare care populau imperiul, o mare nenorocire. Masele poporului, sleite de războiu, au fost atrase de făgăduelile şi chemările necugetate, pornite din partea unor înşelători orbiţi de putere: Dacă nu întreg poporul, atunci o însemnată parte din el, s'a întors dela credinţa înaintaşilor săi, dela sfânta biserică, s'a lepădat de moştenirea de veacuri care îl lega de marele trecut, pornind a distruge totul la întâmplare. Imitând partidul bolşevic, condus de jidani, ridicat în slăvi de fanatici şi smintiţi, mulţi s'au aruncat turbaţi într'o sângeroasă şi necruţătoare revoluţie, în care credeau că vor găsi libertatea, egalitatea şi fericirea desăvârşită. Unii dintre ei tindeau către o revoluţie mondială voind să aducă „fericire" nu numai pentru ţara lor, ci şi pentru alte ţări ale lumii...

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

A trecut un sfert de veac de stăpânire revoluţionară în Rusia şi ce a adus ea cu sine?

Bolşevicii, în frunte cu Lenin, conducătorul lor, au început chiar din 1917 o mişelească înşelare a poporului. Au promis pacea, dar în realitate au aruncat poporul într'un groaznic război intern, care a durat patru ani.

Au făgăduit o imediată îmbunătăţire a stării materiale a poporului, dând slujbaşilor de stat un salar de 200 ruble pe lună („Statul şi revoluţia") dar în realitate, n'au adus decât sărăcia şi foametea, care a dus până la antropofogie. Au fagăduit poporului pământ şi sporirea micii proprietăţi, dar de fapt, au schimbat orice fel de proprietate cu o totală „etatizare", producând prin sate mai ales, o duşmănie generală, care a dus la un adevărat măcel general şi la haos.

Au promis poporului o democraţie ne mai auzită, o nemijlocită conducere a maselor, dar în realitate, au lipsit poporul de orice participare în afacerile publice, impunându-i o dictatură nesăbuită şi crudă. Grozăviile săvârşite prin împuşcarea în massă a zeci de mii de oameni nevinovaţi — în cea mai mare parte chiar muncitori — a întrecut orice monstruozitate cunoscută în istorie. Puterea care a fost promisă poporului, a fost atribuită jidanilor, iar aceştia stăpâni pe putere au reuşit să înăbuşe orice mişcare anticomunistă.

A urmat apoi marea înşelăciune cunoscută sub numele de NEP (noua politică economică). Bolşevicii au lichidat pentru un timp scurt comerţul particular şi într'o oarecare măsură proprietatea individuală, cu scopul de a linişti poporul care se tulbura, iar în secret, se pregăteau pentru o deplină introducere a comunismului — pornind între timp la sugrumarea Bisericii Pravoslavnice. Mii de biserici au fost distruse sau închise împotriva voinţii poporului. O mulţime de preoţi, în frunte cu Patriarhul Tihon, au fost închişi şi împuşcaţi, iar lucrurile bisericeşti de preţ, care erau fructul daniilor de veacuri, strânse ban cu ban de popor, au fost furate în folosul jidanilor şi comisarilor.

Când stăpânirea sovietică s'a simţit destul de tare, a schimbat politica economică cu desăvârşire, înlocuind-o cu „totala colectivizare" (1919—1931). Atunci au început grozăviile cele mai nebănuite şi fără precedent în istorie. Mai mult de o sută de mi-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

lioane de oameni au fost obligaţi cu forţa să se lepede de gospodăria lor, să intre în colhoz şi să devie robii statului jidovesc comunist. Sute de mii şi milioane de ţărani au fost schingiuiţi şi deportaţi în Siberia. Zeci de mii împuşcaţi şi mii de „familii de culaci", adică de ţărani buni gospodari, îngheţau în timpul iernii cu copiii mici pe câmpuri, alungaţi din casele lor. Ca urmare pentru această politică nesăbuită şi lipsită de omenie, au pierit un număr de peste 20 milioane oameni prin sleire şi boale. In mijlocul roadelor tradiţionalului pământ dătător de pâine şi îmbelşugat în toate, în vremea „liniştită şi fericită", după cum ne încredinţau ei, oamenii mureau de foame, fără să aibă o fărâmă de pâine. In Kiev, Harcov, Odesa oamenii cădeau în massă şi mureau pe străzi, iar conducerea sovietică — care introdusese această politică — nu s'a gândit nici o clipă să salveze oamenii care mureau graţie acestei politici. Jidovilor comunişti nu le era milă de poporul rus pravoslavnic. Ţăranii s'au supus, au intrat în colhozuri, dar nu s'au prea grăbit să intre, pentru care pricină stăpânirea comunistă a hotărît moartea lor.

La fel s'a întâmplat şi cu locuitorii oraşelor. Conducerea sovietică a intreprins o întreagă expediţie împotriva „micii burghezii" orăşăneşti, sute de mii şi milioane de meseriaşi, lucrători şi mici comercianţi, au fost nimiciţi şi aduşi în cea mai neagră mizerie. Mulţi din ei au fost aduşi în faţa N. K. V. D-ului, murind în surghiun.

Mult mai rea era starea intelectualilor. Conducerea sovietică se îngrijea numai cu vorba de luminarea poporului, a deschis chiar multe şcoli şi aşezăminte culturale de tot felul, dar cele mai multe fără nici un sens şi fără nicio legătură. In realitate, jidanii comunişti se luptau cu adevărata lumină şi se fereau de ea. Ei întunecau şi înşelau poporul, în loc să-l lumineze. Bolşevicii şe temeau mult de tot, ca oamenii învăţaţi să nu lămurească poporului adevărata stare de lucruri, descoperind minciuna şi excrocheria comunistă. In tot timpul revoluţiei, au fost omoriţi de comunişti aproximativ 350 mii de oameni culţi, începând dela profesorul de universitate până la învăţătorul de sat, dela inginer şi până la agentul sanitar. Dar nici muncitorii nu erau lăsaţi să trăiască liniştiţi, ceea ce a dus la pieirea a aproape 200 mii dintre ei.

Urmări şi mai îngrozitoare s'au deslănţuit în timpul aşa numitei „*ejovcine*" în anii 1937—38, după care a urmat triumful co-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

munismului. La conducerea statului erau numai comuniști recrutați dintre evrei, gruzini și drojdia societății ruseşti, oameni lipsiți cu desăvârşire de omenie și de pricepere. In această vreme, nu numai cei din închisori duceau o vieață de chinuri îngrozitoare, ci și cei rămaşi în libertate nu erau mai fericiți. Pentru 20 de minute de întârziere la lucru era prevăzută închisoarea. Nu puteai să-ți schimbi munca din propria dorință, nu puteai să te deplasezi dintr'un oraş într'altul fără a avea o permisiune din partea autorităților. Munca era grea și încordată, iar câștigurile fără însemnătate.

Iată rezultatele acestei politici: nimicirea patriei, a credinței, a familiei, a proprietății, sărăcia și robia...

A izbucnit însă marele războiu, armatele biruitoare germane și române au pornit să distrugă stăpânirea nedreaptă și să salveze din ghiarele comunismului întreaga Europă; nu au pornit însă împotriva poporului rus, paşnic și iubitor de credință și dreptate.

Ce ar trebui să facem acum? Noi am fost creduli și uşuratici. Prea repede ne-am lepădat de tot ce au stimat înaintaşii noştri. Noi am apucat calea necredinței, trândăviei, corupției, beției și necinstei. Trebue să păşim pe o cale nouă, pe calea credinței, a ordinei și muncii cinstite. Strălucitele armate germane și române și înțeleapta conducere, ce o avem acum, ne dau toate înlesnirile și tot ajutorul.

Trăind cu vrednicie, să fim într'adevăr oameni, iar nu animale.

Să căutăm scăparea și mângâierea în credința lui Hristos și sub ocrotirea Bisericii, să stăruim în rugăciune caldă și neobosită muncă creatoare, spre folosul nostru și al aproapelui, fiind convinşi că milostivul Dumnezeu va primi rugăciunile noastre nevrednice, dar sincere, și va binecuvânta munca noastră modestă, dar plină de zel.

Andrei Baleasnâi
Profesor la Universitatea din Odesa

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

AŞEZĂMÂNTUL „STURZA"

Mulţi băştinaşi îşi aduc încă aminte de faimoasa Odesă din timpurile frumoase de înainte de revoluţie. Lor le-a fost dat să trăiască şi să vadă şi perioada tristă a decăderii şi amorţirii totale a vieţii culturale şi spirituale a acestui oraş. Ei priveau cu amărăciune ascunsă, cum se pustia oraşul lor natal, odinioară în plină înflorire, simţind în fiecare clipă aceeaşi apăsare ce s'a abătut şi peste întreaga ţară. Numai aceia ce au cunoscut zilele luminate ale Odesei şi au trăit şi perioada dureroasă din vieaţa ei, pot să simtă cu bucurie participarea lor la opera de regenerare a vieţii culturale, ce se petrece azi în jurul lor. Ei pot de bunăseamă să simtă şi să preţuiască vremurile ce au venit.

Zi de zi odesenii au urmărit fazele de înviorare a oraşului lor, scăpat de sub jugul bolşevic. Acest moment istoric, după coloritul său, are ceva comun cu acea activitate vie, ce a urmat imediat după întemeierea oraşului şi care l-a adus la o desvoltare economică şi materială din cele mai neînchipuite. Odesa de azi îşi trăeşte din nou epoca de pruncie minunată, prin care a trecut odinioară.

Din nou sunt atrase către regeneratoarea zidire forţele energice de cultură. Activitatea şi vieaţa începe din nou să freamăte în străzile pustiite. Toată lumea este îndemnată să ia parte la frumoasele înfăptuiri pe teren social. Şcoalele trebue să-şi ia rolul de pepiniere a unei educaţii spirituale a tineretului. Autorităţile vor face tot ce le stă în putinţă ca să creeze din Odesa un oraş atrăgător, aşa după cum a fost odată.

E de menţionat însă că în rând cu opera mare de restabilire a vieţii normale pentru cetăţenii Odesei se află o parte din populaţie care suferă încă de pe urma jafului şi desmoştenirii sovietice şi duce lipsuri îngrozitoare. Latura caracteristică a începuturilor noi de vieaţă ar fi înaltul simţ de umanitate faţă de aceşti neno-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

rociţi, din partea organizaţiilor şi conducătorilor vieţii obşteşti de azi. Realizarea acestui deziderat ar constitui un îndemn şi o bază pentru multe începuturi bune.

O atenţie mare o acordă autorităţile noastre şi operei de luminare religioasă a poporului, reînoirii de biserici, organizării operei de binefacere în stilul cel mai larg. Această din urmă latură mă face să schiţez pe scurt opera unuia din marii binefăcători ai oraşului.

Amintirea luminată despre această persoană trăeşte încă în sufletele populaţiei din Odesa şi numele acestui om şi creştin adevărat, Al. Sturza, se pronunţă şi acum cu mult respect de orişicine.

Născut în oraşul Iaşi, din neamul boierilor moldoveni, Alexandru Sturza din fragedă copilărie a trăit în Rusia, unde tatăl său, Mihail Sturza, s'a mutat în anul 1792. In Odesa Al. Sturza s'a stabilit în anul 1821. El îşi părăsise cariera sa diplomatică şi şi-a consfinţit restul zilelor pentru lucrări cu caracter politic şi religios. Om de mare cultură spirituală, excepţional după claritatea şi noblețea voinţei, Al. Sturza a depus multă energie şi trudă pe teren obştesc şi caritativ. Între altele, ideea lui a fost să înfiinţeze o instituţie de binefacere, care avea ca scop pregătirea surorilor de caritate pentru îngrijirea bolnavilor, apoi şi pentru asistenţa medicală gratuită a populaţiei sărace din oraş. Aşa a fost organizată comunitatea surorilor şi spitalul pentru instruirea lor practică.

Un om cu calităţi alese, Al. Sturza a ştiut să atragă către realizarea proiectului său atenţia multor instituţii caritative, care deja existau în Odesa, apoi şi un rând de persoane influente. Din sumele rezultate din donaţii şi cele 10.000 ruble date de administraţia oraşului, a fost ridicată o clădire ce s'a sfinţit, împreună cu o mică biserică din corpul aceleeaşi clădiri, în luna Noemvrie anul 1850.

Această nouă instituţie a luat numele de „*Comunitatea surorilor milostive*“, care apoi şi-a însuşit şi numele întemeietorului ei. Comunitatea Sturza a surorilor milostive a lucrat şi s'a desvoltat inclusiv până la revoluţia octombristă. Ea şi-a câştigat în cursul activităţii sale binefăcătoare şi productive încrederea tuturor, dragostea şi recunoştinţa populaţiei. Organizarea acestei opere înalte poate servi ca pildă şi îndemn pentru toate vremurile, apoi

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ca o demonstraţie cum un mic şi bun început s'a desvoltat, şi luat proporţii aducând roade bogate în opera sfântă de ajutorare şi milă faţă de cei suferinzi şi desmoşteniţi.

„Maica Domnului este mama tuturor scârbiţilor, iar voi să fiţi surori pentru ei",— aceste cuvinte au fost rostite de preasfinţitul Inochentie, arhiepiscopul Hersonului, în ziua sfinţirii comunităţii Sturza, devenind lege de conştiinţă pentru surori.

In toată perioada de existenţă a comunităţii Sturza s'a evidenţiat în chip deosebit slujirea devotată şi plină de dragoste a tuturor surorilor. Organizarea şi conducerea comunităţii a fost dată pe seama unui comitet de iniţiativă, în alcătuirea căruia au intrat în calitate de tutor Al. Sturza şi ca medic primar — doctorul în medicină Victor Enno. Din anul 1858 funcţionarii Comunităţii erau socotiţi ca slujitori ai Statului.

In activitatea sa Comunitatea a adoptat regulamentul Comunităţii surorilor de caritate în numele Sf. Treimi din Petersburg — prima organizaţie în acest gen din Rusia. Conform acestui regulament, sancţionat în anul 1848, persoanele ce au trecut un an de încercare îngrijind bolnavii în calitate de ajutoare de surori, dădeau făgăduinţă de slujire desinteresată în timpul unei solemnităţi din biserica Comunităţii, când li se da o cruce de aur pe piept.

Chiar dela început la inaugurarea Comunităţii, cu titlu de încercare, au intrat trei surori, şi în cursul primilor 15 ani de existenţă numărul surorilor se reducea la maximum 10 oameni. Mai târziu numărul lor a crescut treptat: în anul 1900, erau 62 surori; din acestea o parte se afla în serviciile permanente ale spitalului Comunităţii, pe lângă biserică, farmacie ambulatorie, săli de operaţii, sufragerie etc. Celelalte surori se aflau în diferite însărcinări şi în special în slujba îngrijirii bolnavilor pe la casele particulare.

Până la moartea sa (1854), Al. Sturza continuă să fie sufletul şi animatorul acestei opere; grija şi dragostea lui faţă de instituţia ce a înfiinţat-o, a pecetluit soarta viitoare a acestei înjghebări.

După moartea sa s'au ocupat de problemele Comunităţii cu acelaş interes şi cu aceeaş râvnă moştenitorii şi rudeniile decedatului. Astfel, din 1854 până 'n 1883, timp de 30 ani, tutorele Comunităţii a fost ginerele întemeietorului ducele E. G. Gagarin; din 1883 până 'n 1888, ducele G. E. Gagarin-Sturza şi în sfârşit din 1889, ducele I. E. Gagarin — nepoţii întemeietorului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

După dânşii tutor a fost primarul oraşului N. I. Moiseev.

Istoria Comunităţii este legată de asemeni de numele primei tutoare a principesei E. C. Voronţov şi a principesei A. Gagarin, care a înlocuit-o în anul 1876 — fiind fiica întemeietorului. Acestor două binefăcătoare Comunitatea îşi datora desvoltarea şi înflorirea sa. In persoana principesei E. C. Voronţov, Comunitatea Sturza a avut una din cele mai devotate susţinătoare ale sale. Până la sfârşitul vieţii sale, perioadă de 24 ani, dânsa s'a îngrijit mult de interesele Comunităţii şi cu mână largă îi acorda binevoitorul său ajutor. Numai darurile ei oficiale se ridică la enorma sumă de 140.000 ruble. Dar nu numai la ajutoarele materiale se mărginea ea în susţinerea Comunităţii. Principesa Voronţov a contribuit mult şi la desvoltarea ei morală, luând cea mai activă parte la toate treburile Comunităţii; ea vizita adesea spitalul Comunităţii, unde îndeplinea obligaţiunile de rând ale surorilor în îngrijirea bolnavilor.

Multele îmbunătăţiri în organizarea interioară a Comunităţii se datoresc supraveghetoarei sale contesei Şuarce-Gufie. Timp de 10 ani cât a servit Comunitatea, 1861—1871, ea şi-a câştigat simpatii călduroase prin farmecul său şi calităţile sale înalte de umanitate şi extremă bunătate. Ei îi aparţine ideea şi executarea proiectului de construire a clădirii, cu destinaţia specială pentru biserica Comunităţii, pentru care scop dânsa a şi adunat fondurile trebuitoare construcţiei, apelând la bunavoinţa publică.

Cu toate că la început mijloacele materiale ale Comunităţii au fost foarte modeste, totuşi îşi îndeplinea cu multă râvnă şi energie misiunea şi curând a câştigat deplina încredere a populaţiei locale; simpatia societăţii nu ia lipsit niciodată şi 'scopurile umanitare ale Comunităţii erau susţinute prin jertfe şi daruri — se înfiinţau paturi — ce purtau numele jertfitorilor — iar unele persoane din societatea înaltă consacrau zile şi nopţi libere pentru a ajuta la îngrijirea bolnavilor, împărţind cu toată bunăvoinţa truda surorilor.

In primii ani de existenţă a Comunităţii Sturza lucrarea acesteia se mărginea la tratamentul şi îngrijirea bolnavilor în interiorul instituţiei. Numărul paturilor în spital — în primul an — a fost ridicat la 24—aşa după cum de altfel prevedea şi regulamentul. Cu timpul sfera de activitate a surorilor milostive s'a întins, şi ele

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

au început să lucreze și pe la casele particulare — la început era de trei sute, după douăzeci de ani s'a ridicat la impresionantul număr de trei mii — crescând mereu din pricina deosebitei prețuiri de care se bucurau surorile din partea populației; erau timpuri când nu ajungeau surori pentru a răspunde la rugămințele ce veneau pentru îngrijirea celor grav bolnavi. In afară însă de serviciile lor pe la case (plata se vărsa la Casieria Comunității), foarte multe din ele ajutau parohienii bisericii lor în numele sf. Arh. Mihail. Preotul acestei biserici apela întotdeauna la asistența medicală a Comunității în opera de ajutorare a celor mai nevoiași enoriași. Surorile de asemenea ajutau spitalul orășănesc și erau cazuri când erau chemate și în alte orașe pentru a ajuta bolnavii.

In anul 1854, pe timpul campaniei din Crimeia, au fost trimise pe front 12 surori, iar în spitalul Comunității aranjate 12 paturi pentru ostașii răniți. In anul 1877, când a început războiul cu Turcii, 16 surori au fost puse la dispoziția Crucii-Roșii, iar altele 10 delegate pentru îngrijirea răniților în Odesa.

Fiindcă activitatea surorilor se lărgea tot mai mult, Comitetul Comunității a introdus, pe lângă pregătirea lor practică, și o pregătire teoretică, iar din anul 1897 pe lângă Comunitate au fost organizate cursuri pentru surori, lecțiile fiind ținute de medicii Comunității, fără nicio retribuție. Șefi ai spitalului, din momentul înființării Comunității, au fost medicii V. Enno, D. Dallas și dr. Tiuneev. Acest din urmă a lucrat din 1883 până în 1911, când a fost înlocuit cu C. Gorschi.

Dat fiind că autorului acestor rânduri i-a fost bine cunoscută persoana doctorului Tiuneev, în baza rudeniei personale — apoi și în virtutea discuțiunilor avute cu el cu privire la activitatea Comunității — autorul își permite să consacre câteva rânduri amintirii luminate a doctorului Tiuneev.

Doctorul D. Tiuneev a fost unul din cei mai vechi colaboratori ai Comitetului Comunității Sturza — a surorilor milostive. Până în ultimele clipe ale vieții sale, el se interesa mereu de spital și Comunitate, cu care a fost legată viața sa, plină de trudă, timp de 30 de ani. In calitate de medic principal el venea la spital în fiecare zi. Ca medic dr. Tiuneev era popular în toate păturile societății și era iubit pentru sufletul său plin de bunătate. Chiar până acum, numele său se pronunță cu recunoștință mai ales în familiile

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

cele mai sărace, cărora le acorda ajutorul său gratuit. In comunitate el ştia să creeze în jurul său o atmosferă de pace şi înţelegere contribuind la unitatea deplină a medicilor în subordine pentru o lucrare cât mai binefăcătoare în instituţia ce îi era atât de scumpă.

La jubileul său de 50 ani, ce a avut loc în anul 1900, — aşezământul Sturza era compus din: 1. Comunitatea surorilor milostive; 2. Spitalul de femei cu secţiile: maternitate, ginecologică chirurgicală şi de ochi; 3. Sanatoriul pentru copii; 4. Ambulatoriu pentru bolnavii veniţi în fiecare zi — cu medicamentele eliberate fără nicio plată. Este de menţionat că numai într'un singur an, prin acest ambulatoriu au trecut 22.623 de bolnavi. In afară de aceasta pe lângă Comunitate se mai află şi aşa zisa „Casă de odihnă", construită în scop de a adăposti surorile înaintate în vârstă apoi şi biserica unde în fiecare zi se săvârşeau sfintele slujbe.

Ca încheiere îmi voi permite să exprim încredinţarea mea nestrămutată, că opera lui Al. Sturza, călcată în picioare în timpul bolşevismului, va înflori din nou.

In România şi în Transnistria sunt multe persoane ce stau aproape de neamul lui Sturza — unele au venit şi la Odesa şi noi am avut deosebita cinste să stăm de vorbă cu ele. Creaţiunea lui Al. Sturza renăscută prin contribuţia compatrioţilor săi şi băştinaşii Odesei constitue cel mai frumos omagiu adus unuia din cei mai mari ctitori, a cărui nume figurează pe paginile de onoare ale vieţii obşteşti şi de caritate a Odesei.

Biserica de pe lângă Aşezământul Sturza este deja sfinţită şi în ea se săvârşeşte sfânta Liturghie. Clădirea principală şi celelalte construcţii ce au aparţinut Comunităţii s'au păstrat şi aşteaptă ziua, când în ele va clocoti din nou acea lucrare binefăcătoare şi plină de roade, pentru care au fost destinate odinioară de întemeitorul lor.

Alexandra N. Tiuneev

Odesa, 22 Mai 1943.

---

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ÎNSEMNĂRI

despre activitatea Misiunii Bisericeşti pentru Transnistria dela 1 Ianuarie—30 Iunie 1943

Zăpada, frigul şi vremea rea silesc unele activităţi ale omului şi instituţiilor să se încetinească sau chiar să înceteze. Activitatea preoţilor lui Hristos nu numai că nu s'a încetinit în lunile de iarnă şi vreme rea, dar ea s'a sporit.

Agricultorii ne mai fiind răspândiţi pe câmpurile îndepărtate de casă, pentru munca ogoarelor dătătoare de hrană, au putut cu mai multă uşurinţă să se adune în jurul slujitorilor lui Dumnezeu ici, în şcoale sau în cămine culturale.

Sărbătorile bisericeşti şi naţionale au fost bune prilejuri de comuniune în rugăciune şi unire în simţăminte pentru toţi creştinii.

Potrivit bătrânei tradiţii ortodoxe, preoţii au cercetat de Bobotează toate casele pravoslavnicilor, oricât de răsfirate ar fi fost ele prin cătune singuratice şi înzăpezite, binecuvântându-le şi stropindu-le ca apă sfinţită.

Truda le-a fost răsplătită de primirea caldă, ce au găsit-o pretutindeni. Copiii i-au întâmpinat în poartă cu lumânări aprinse la crucea cu busuioc şi i-au condus ca nişte crainici lampadofori până la casa vecină, pentru ca să-i dea în primire altora.

Ascultând sfatul părinţilor şi mai ales a bunicilor, ei au reînviat un obiceiu al pravoslavnicilor răsăriteni, ascuns pentru câtva timp sub spuză, dar şi-au arătat în felul acesta şi recunoştinţa curată faţă de părinţii lor sufleteşti, care zi de zi se străduesc să-i înveţe poruncile şi căile Domnului în biserici şi în şcoale.

Catehizarea şcolarilor şi tineretului continuă să fie una din preocupările de prim ordin a preoţilor veniţi din ţară şi a localnicilor, redaţi misiunii lor de altă dată.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Pentru educaţia naţională şi cetăţenească s'au dovedit bune căminele culturale, înfiinţate şi conduse în majoritate de preoţii veniţi din Ţară, care cunosc metoda de lucru în ele, din parohiile lor.

Greutăţile iernii şi sărăcia trecutului de neagră amintire au cerut înfiinţarea de cantine pentru elevi şi chiar pentru cei în vârstă. Atât pe lângă unele biserici dela oraşe, cât şi pe lângă unele dela sate funcţionează astfel de cantine. Unde preotul nu a avut iniţiativa înaintea autorităţilor, este cel mai puternic sprijinitor al lor, dând din prinoasele aduse la biserică sau colectând alimente dela credincioşi, ca unul ce este mai apropiat sufletelor lor decât cei ce poruncesc.

S'a colectat pentru spitale şi ostaşii de pe front. Suma adunată în primele trei luni se ridică la 30.000 R. K. K. S. In natură s'a adunat: 58.842 kgr. alimente, 2.829 perechi de mănuşi, 2.751 perechi de ciorapi, 897 perechi de pâslari, 975 piei pentru căciuli, 1.974 kgr. de lână. 280 kgr. de vată, 540 m. c. de lemne.

Avându-se în vedere, că s'au mai făcut şi alte colecte de către autorităţi şi că lumea este sărăcită de regimul comunist, aceste daruri de bună voie zugrăvesc mulţumitor sufletele miloase ale cetăţenilor donatori.

Nici iubirea faţă de Casa Domnului nu s'a răcit. S'a continuat cu strângerea darurilor pentru refacerea, reparaţia şi împodobirea bisericilor. In multe comune nu s'a întrerupt lucrul cu toată vremea neprielnică a iernii. Datorită entuziasmului şi dârzeniei bunilor creştini sau putut sfinţi prin viscol şi ghiaţă 24 de biserici sau case de rugăciuni.

Postul Mare şi sărbătorile Invierii au fost nu numai prilejuri de înălţare sufletească pentru credincioşi, dar şi bune ocazii pentru preoţi de a spori propoveduirea şi a verifica în ce măsură sămânţa evangheliei aruncată de ei timp de aproape 2 ani a încoltit, a crescut şi a dat rod.

Rezultatul a întrecut aşteptările. Bisericile şi casele de rugăciuni au fost arhipline în toate sărbătorile. Peste 70% dintre parohieni s'au spovedit şi s'au împărtăşit. E mult în comparaţie cu ce a fost anul trecut.

Mila faţă de cei bolnavi, invalizi, orfani, săraci şi nenorociţi a fost mare. Căruţe întregi de alimente au fost duse la spitale şi

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

lagăre, afară de cele împărţite în fiecare parohie. E şi aceasta o bucurie a Invierii.

De Paştele blăjinilor cimitirele au fost curăţite, îngrădite sau înconjurate cu un şanţ apărător. Fiecare familie şi-a împodobit mormintele şi şi-a pomenit morţii. Reînvie cinstirea amintirii celor repausaţi. Eroii au fost slăviţi pretutindeni în ziua Înălţării Domnului.

Cine cunoaşte ce a fost pe aici, văzând toate acestea nu se poate să nu spună cel puţin atât: se duce întunerecul.

Ortodoxia este nu numai conservatoare, dar şi lucrătoare. Poate şi acestea sunt pricini binecuvântate, pentru care numărul celor ce intră în rândul nostru—clerici sau mireni—părăsind confesiunile şi sectele lor, se măreşte pe zi ce trece.

Luptând cu lipsa de hârtie şi greutăţile tipăririi, Misiunea a izbutit să scoată în limba rusă Nr. 2, 3 şi 4 al revistei „Vieaţa creştină" în 56.000 exemplare, Nr. 2 şi 3 al revistei „Hristos a Inviat" pentru copii şi tineret, în 4.300 exemplare, revista săptămânală „Vestitorul creştin" în 30.000 exemplare şi 3.000 de calendare, iar în limba română revista „Transnistria Creştină" în 1.000 exemplare şi „Cântările bisericeşti pentru corurile dela sate" în 3.000 exemplare.

S'au distribuit 19.380 cărţi de rugăciuni în limba moldovenească şi rusă şi s'au împărţit parohiilor 3.000 cărţi de ritual şi de literatură religioasă, precum şi 10.000 de calendare trimise în dar de unele episcopii din ţară.

Faţă de marea sete de cărţi religioase, ce se simte în toate colţurile Transnistriei, literatura tipărită şi împărţită până acum e numai un mic pahar, ce va fi urmat de altele mai mari şi cât mai curând.

Cruciuliţele, vasele şi obiectele de metal necesare cultului au început să se lucreze în atelierele Misiunii.

Pentru formarea viitorilor preoţi, Misiunea a deschis în Odesa la începutul lunii Martie al doilea seminar, după cel din Dubăsari, care funcţionează din toamnă.

Funcţionarii Misiunii şi preoţii, ce vin în Odesa au la dispoziţie căminul şi cantina lor.

Întreaga activitate a Misiunii pe lunile Ianuarie—Iunie a. c., poartă pecetea înţeleptei conduceri a Inalt Prea Sfinţitului Mitropolit Visarion.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Atelierele de obiecte bisericeşti, seminarul, căminul şi cantina cu localurile lor scoase din ruină, sunt primele puncte ale programului de înfăptuiri cu care Inalt Prea Sfinţia Sa a venit în Transnistria.

Azilul pentru bătrânii din Odesa lipsiţi de sprijin, tipografia Misiunii, editura pentru tipărituri religioase, caravana de propagandă cinematografică şi colportaj, muzeul religios şi sala pentru conferinţe religioase în Odesa vor fi în curând inaugurate.

Privind prezentul, întrezărim viitorul: reconstrucţie şi renaştele generală în Biserica Transnistriană.

Pr. **Gh. Paschia**

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

SPICUIRI DIN RAPOARTELE MISIONARILOR

1. Protoieria judeţului Ananiev

a) Iarna n'a impiedecat activitatea pe toate terenurile în judeţul Ananiev. Atât la şcoalele primare din judeţ, cât şi la licee, religia se predă de către preoţii veniţi din Ţară.

In căminele culturale, preoţii s'au manifestat printr'o vie activitate românească şi educaţie cetăţenească, remarcându-se preoţii C. Avram—Handrabura, D. Rădulescu—Jerebcova, Şt. Stănculescu—Tocila, Zaharia Rusu—Troiţa.

Căminele culturale, pe lângă ajutorarea multor nevoiaşi au colectat şi insemnate sume de bani pentru Palatul invalizilor. Căminul cultural Jerebcova, prin directorul său, preot D. Rădulescu, a adunat 100 de R.K.K.S., pentru Crucea Roşie şi 150 R.K.K.S. pentru văduve de preoţi. Din diferite parohii s'au mai colectat 500 R.K.K.S. alimente şi îmbrăcăminte, care s'au înaintat locului în drept.

Epitropia parohiei catedralei Ananiev, la propunerea preoţilor M. Coşereanu şi Gh. Gonciarov, a ajutat un număr de 42 enoriaşi săraci, cărora li s'a distribuit porumb cumpărat de parohie.

In zilele de 15 şi 20 Februarie a. c. spitalul oraşului Ananiev a fost vizitat de către personalul bisericesc al oraşului. S'au distribuit bolnavilor mici daruri în alimente. In ziua de 8 Februarie a. c. a fost vizitat de asemenea penitenciarul Ananiev, făcându-se un serviciu religios. Din sumele incasate dela parohii s'au ajutat văduvele de preoţi din Cernova şi Ananiev.

Pe lângă căminul cultural din parohia Tocila funcţionează o cantină şcolară, unde preotul Ştefan Stănculescu poartă toată grija de hrana micilor şcolari.

Pentru Crucea Roşie Română s'a incasat dela parohiile judeţului suma de 358 R.K.K.S. Cele 7 biserici în curs de reparaţie

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

din cuprinsul judeţului au continuat şi în lunile de iarnă colectarea de fonduri pentru reparaţii.

Starea morală a enoriaşilor este bună. Populaţia se apropie tot mai mult de Biserică cu încredere şi înţelegere a vremurilor. Stilismul este inexistent, enoriaşii prăznuind sărbătorile după calendarul îndreptat.

O deosebită activitate pe toate terenurile a depus în raionul Troiţa părintele Rusu Zaharia. Inapoindu-se în ţară, cucernicia sa ţine să aducă mulţumiri, printr'un raport special, domnului Colonel Bolintineanu, prefectul judeţului, d-lui pretor V. Cristea, d-lui inginer agronom Ion Păun şi tuturor autorităţilor, care l-au ajutat să adune peste 10.000 R.K.K.S., cu care a reparat două biserici, inzestrându-le cu toate cele necesare pentru cult. Intregul raport este un elogiu al deplinei colaborări pe teren religios şi naţional al tuturor autorităţilor.

b) Odată cu sosirea vremii frumoase de primăvară, au început şi lucrările de refacere a bisericilor, care nu fuseseră terminate la începutul iernii.

In parohia Marianovca reparaţia bisericii sporeşte cu fiecare zi. Incă în 8 parohii au început lucrările de reparaţii. Trupa rămasă cantonată în comuna Şiraevo a ridicat o troiţă în amintirea eroilor căzuţi în acest războiu. O altă troiţă a fost ridicată de Batalionul 3 Exploatare în oraşul Ananiev.

Căminele culturale din parohiile Jerebcova, Valea Hoţului şi Petroverovca, conduse de preoţi, îşi continuă activitatea prin şezători regulate. Căminul cultural „Infrăţirea", al cărui director este pr. M. Coşereanu, a luat sub patronajul său orfelinatul din oraşul Ananiev.

Credincioşii din parohii s'au spovedit şi împărtăşit în timpul postului mare în proporţie de 80%.

Raionul Valea Hoţului a dat o masă pentru 50 de săraci în ziua întâi de Paşti. Preoţii din oraşul Ananiev au dus daruri de Paşti bolnavilor din spital, orfanilor din orfelinatul căminului cultural „Infrăţirea" şi ostaşilor cantonaţi în localitate. Acelaş lucru l-a făcut şi pr. E. Grigorescu în raionul Cernova.

„Indărătnicia ce se observa mai înainte din partea tineretului cu educaţie comunistă, în ceea ce priveşte frecventarea bisericii, s'a schimbat simţitor. Tineretul, în special cel femenin, participă în mare parte la slujbe şi se încadrează cu bucurie în corurile bisericeşti".

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

2. Protoieria judeţului Balta

Noul an a început sub auspiciile unei ierni geroase în acest judeţ. In plus şi zăpadă mare, cu viscole puternice. Acest fapt a îngreuiat mult de tot activitatea preoţilor în luna Ianuarie, mai ales a acelora care lucrează în sate, cum e în subprotoieria Pesceana, unde la circa 23 de sate nu sunt decât doi preoţi.

Aproape tot timpul, între 5 şi 14 Ianuarie, preoţii au umblat prin sate, potrivit obiceiului creştinesc aşa de frumos, ducând mângâierea Domnului în casele păstoriţilor. A fost un prilej cât se poate de nimerit pentru vizitatea tuturor familiilor, mai ales după un sfert de veac de absenţă a asistenţei religioase şi după o stăpânire fără Dumnezeu.

Cu acest prilej, precum şi la Naşterea Domnului, s'a căutat a se colecta bani, haine şi alimente pentru Crucea Roşie şi ostaşii de pe front. S'au adunat până la 1 Martie suma 10.496 R.K.K.S., precum şi 15 paltoane de iarnă, 4 perechi ciorapi, trei perechi mănuşi, 50 kgr. fasole, 2.000 ouă etc.

După cuvenita pregătire catehetică, la începutul postului mare s'a făcut mărturisirea tuturor elevilor din cursul primar şi secundar din oraşul Balta şi satele în care sunt preoţi, după care li s'a administrat Taina Sfintei Impărtăşanii. In satele unde nu sunt preoţi, această lucrare este în curs, făcându-se pe rând de către preoţii din satele vecine. In cadrul activităţii căminelor culturale, acolo unde ele există, preoţii dau concursul cuvenit, tratând subiecte despre creştinism în general, despre ortodoxism în special, post, naţionalism etc.. S'au ţinut şi continuă să se ţină lecţii de catehizare şi conferinţe duminicale însoţite de coruri. Religia, atât în şcoalele primare, cât şi în cele secundare, se predă absolut regulat, acolo unde există preot.

O bună parte a atenţiei şi lucrului nostru — scrie c. protoiereu — continuă să fie reparaţia catedralei. Lucrările exterioare, afară de vopsirea unei părţi din acoperiş, văruirea unei părţi din zidărie şi repararea treptelor dela întrare sunt terminate. Inlăuntru lucrările zidăriei sunt gata. Iconostasul în stejar sculptat este de asemenea gata, în timpul de faţă lucrându-se la montarea lui. Parchetul a început să fie aşezat, stranele sunt în faza ultimă a lucrului, iar cafasul, amvonul, sf. jertfelnic, analoagele, sfeşnicele,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

policandrul, toate în stejar sculptat, sunt în lucru sau în planul pe care-l vom executa întocmai, Domnul ajutându-ne. Ceeace ne-a făcut să încetinim cu lucrul, a fost pictura generală a bisericii. In primul rând n'am avut fonduri în numerar, deşi pe hârtie am avut, ele trebuind să fie incasate dela preturile raioanelor, conform aprobării şi dispoziţiunilor date de Onor Guvernământ. N'am avut apoi un pictor autorizat. In ultima vreme d-l Guvernator a luat pe seama Guvernământului pictura intregei biserici. Chestiunea este însă în curs de lămurire, până în prezent ne ştiind nimic. Catedrala se repară din porunca Mareşalului Conducător, care e şi primul ctitor, dăruind suma de 100.000 lei şi numind-o „Catedrala Eroilor căzuţi în actualul răsboi". Reprezentant al Mareşalului şi veşnic veghetor al acestei lucrări este d-l colonel Dumitrescu-Polihron, Comandantul Diviziei a III-a Pază din Balta. Am putea spune chiar, că întreaga lucrare se datoreşte grijei şi concursului dat de acest rar om, bun român şi credincios creştin.

Chestiunea stilului şi a sectarismului este satisfăcătoare acolo unde sunt preoţi; unde nu, oamenii îşi fac de cap. Cea mai mare greutate ne-o fac inochentiştii din jurul oraşului Balta, fiind protejaţi de autorităţile civile care nu le cunosc rătăcirea.

Privind starea religioasă-morală a poporului în general avem de constatat lucruri îmbucurătoare, fără însă a fi duse la extrem, ştiindu-se că în răsărit creştinismul este mai mult formalist decât de fond. Pravoslavnicul iubeşte mult să ştie, că are biserica în funcţiune, dar nu întotdeauna ia parte la slujbele ce se săvârşesc în ea. Dovadă este aglomeraţia ce se vede Duminica la bazar, unde oamenii colindă cu interes şi fără interes, iar de mergerea la biserică nu se îngrijesc. La sate, credincioşii sunt mult mai iubitori ai casei Domnului, cum sunt dealtfel şi în Ţară. Tineretul începe să urmeze evlavia bătrânilor pe măsură ce primeşte o educaţie religioasă mai adâncă. O influenţă extraordinară asupra tineretului au cărticelele sau revistele religioase cu clişee cât mai multe şi mai frumoase. Primind în dar câte un asemenea obiect eftin, dar de mare folos pentru suflet, copilul nu te mai uită niciodată şi te ascultă cu şi mai mare atenţie la cele ce îi spui despre religie. Este un suflet câştigat.

Lucru de mirat şi vrednic de semnalat este dărnicia poporului, care s'a arătat în toate ocaziile, deşi este sărăcit până la ultima limită de bolşevici.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

3. Protoieria judeţului Berezovca

a) In judeţul Berezovca furtuna comunistă a doborît sau a ruinat mai mult ca în alte părţi locaşurile Domnului, de aceea o deosebită strădanie se depune pentru reparaţia sau construirea lor.

S'au redat până acum cultului bisericile din următoarele parohii: Zavadovca, Iaharovo, Zlataust şi Rasnopol din raionul Berezovca; în raionul Mostovoi bisericile din Mostovoi şi Lidievca, iar în raionul Veselinovo bisericile din: Veselinovo, Dimitrovca, Pocrovscaia şi Cantacuzievca,

In sărbătorile de iarnă: Crăciunul, Sf. Vasile, Boboteaza şi sf. Ioan, bisericile au fost pline de credincioşi. De Bobotează preoţii au cercetat casele enoriaşilor, stropindu-le cu apă sfinţită. In toate părţile au fost primiţi cu dragoste şi pietate.

In ziua de 24 Ianuarie s'au oficiat în biserici Te-Deum-uri şi în ziua de 7 Februarie parastas pentru eroii căzuţi la Stalingrad şi pe tot frontul de răsărit.

Religia se predă regulat de către preoţi în parohiile lor şi în cătunele apropiate. In şcoalele mai depărtate religia se predă de învăţători. De acord cu organele de conducere şcolare s'au luat măsuri ca în prima săptămână din postul mare elevii şcoalelor să se mărturisească şi să se împărtăşească. Odată cu elevii s'au mărturisit şi împărtăşit şi învăţătorii lor. O participare deosebită la împărtăşirea cu sf. taine a fost şi din partea populaţiei.

Sectanţii nu activează, fiind supraveghiaţi de aproape de autorităţile administrative şi militare.

Starea religioasă a populaţiei merge spre bine, mulţumită muncii continui a P. C. Preoţi misionari din judeţ, cu concursul şcolilor, conduse de vrednicul inspector şcolar Grigore Negoiţă, care la toate conferinţele subalternilor D-Sale îndeamnă pe dascăli să dea o deosebită atenţie educaţiei religioase.

Frecvenţa la biserici este mult împiedecată Duminica de târguri, de aceea poporul cere mereu ca târgurile şă se ţină în altă zi decât Duminica, căci mulţi, deşi ar dori să meargă la biserică, sunt nevoiţi să meargă la târguri pentru nevoi casnice.

b) Intregul judeţ a fost frământat de duhul credinţei în timpul postului mare şi în zilele Invierii. Peste 70% dintre locuitori au venit la spovedanie şi împărtăşanie. Se vede un spor destul de mare faţă de anul trecut.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Clerul a fost la datorie nu numai în ceea ce priveşte slujbele şi administrarea sf. taine, dar şi în ce priveşte mila creştină. Astfel în oraşul Berezovca au fost ajutaţi de sf. Sărbători 16 familii sărace cu 436 R. K. K. S. şi 83 familii cu alimente. In raionul Veselinovo au fost ajutate 23 suflete cu suma de 246 R.K.K.S. şi 22 familii cu alimente. In raionul Mostovoi au fost ajutate 6 familii cu suma de 190 R.K.K.S. şi 71 familii cu alimente.

Se continuă cu adunarea fondurilor pentru reparaţiile bisericilor şi împodobirea lor.

Parohia Mostovoi şi-a cumpărat trei clopote, parohia Lidievca patru, parohia Cantacuzino două.

Educaţia religioasă în biserici, în şcoli şi cămine culturale, se face cu aceeaşi râvnă. Roadele ei s'au văzut în timpul postului mare şi în zilele Paştilor, când bisericile au fost neîncăpătoare.

4. Protoieria judeţului Dubăsari

Lucrarea religioasă morală a judeţului Dubăsari e în plin progres.

Indemnurile I. P. S. Mitropolit Visarion de a strânge ajutoare pentru Crucea Roşie, în bani şi alimente, au găsit în sufletele preoţilor şi parohienilor lor un deosebit răsunet. S'au colectat până acum 6.738,50 R.K.K.S., peste 2.000 kgr. de porumb şi floarea soarelui, 125 găini vii, 500 kgr. fasole, 30 perechi mănuşi, ciorapi şi alte diferite alimente pentru răniţi şi nevoiaşi.

Afară de aceasta, Protoieria Dubăsari are la dispoziţia Crucii Roşii şi a Consiliului de Patronaj 8.000 kgr. porumb şi floarea soarelui; cu aceasta contribue însăşi Biserica, din produsele terenurilor ei, pentru scopurile filantropice.

S'a continuat cu adunatul fondurilor pentru completarea lucrărilor începute la reparaţiile bisericilor şi pentru cele necesare caselor parohiale. S'au primit dela raioane şi totalizat cotele rezultate din recolta pământurilor acordate de prefectura judeţului şi în primăvară fiecare parohie va avea cel puţin câte 3.000 kgr. de porumb şi floarea soarelui, din vânzarea cărora să aibă fonduri pentru lucrările de proiect.

Activitatea preoţilor pe teren cultural s'a desfăşurat şi în cadrul căminelor culturale. Preoţii, în majoritatea cazurilor fiind

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

conducători ai căminelor, au împărţit şi de aici—ca şi din amvoanele bisericilor—lumina credinţei.

S'a predat religia în şcoalele primare.

Din marile sacrificii pe care le fac credincioşii pentru repararea bisericilor se vede dorinţa lor de revenire la credinţă.

Nu putem spune că toate acestea sunt urmarea supunerii lor faţă de stăpânire. Căci bisericile sunt pline, mai ales acum în postul mare, iar valoarea lucrului de mână prestat de locuitori se ridică la mai multe mii de R.K.K.S. Avem convingerea că ei le fac pe toate acestea din dragoste faţă de casa Domnului. Misiunea preoţilor a desvoltat şi sentimentul de încredere şi supunere faţă de autorităţile civile.

Populaţia este paşnică, ascultătoare şi cu încredere, şi cu arzătoare dorinţă în viitoarea împroprietărire, care urmează a se face. Singurele nemulţumiri sunt din pricina târgurilor în zilele de sărbătoare. Toţi cer să nu se mai ţină târguri Duminica.

Părintele Protopop a ţinut două conferinţe la Radio Moldova, arătând înfăptuirile Misiunii ortodoxe în Transnistria.

Când comuniştii au luat în stăpânire acest judeţ, erau aici 46 de biserici şi 2 mânăstiri. Multe din aceste au fost dărâmate în întregime, altele au fost prefăcute în cluburi.

Totuşi, după un singur an de stăpânire românească s'a ajuns la marea minune, că sfânta Liturghie se săvârşeşte acum în 47 biserici şi case de rugăciuni şi în două mânăstiri.

Unde au fost bisericile dărâmate complet, s'au făcut case de rugăciuni, iar unde lăcaşurile Domnului fuseseră prefăcute în cluburi s'au ridicat turle şi altare noi.

Lucrarea aceasta a fost foarte grea. Căruţe pentru transport, mână de lucru, ajutoare băneşti, materiale lemnoase, tablă, var, ciment, cărămidă, sticlă şi o mulţime de alte lucruri trebuincioase, ne-au fost date de autorităţi cu toată bunăvoinţa, la cererea noastră.

Trebue să subliniem aici, cu toată recunoştinţa, ajutorul neprecupeţit pe care l-a dat lucrării misionare d-l prefect al judeţului, colonel M. Dobriceanu.

In inspecţiile pe care le-a făcut, D-sa a văzut şi supravegheat de aproape lucrările de zidire şi de reparaţie ale fiecărei biserici.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

A încurajat cu aceste prilejuri elanul credincioşilor cu îndemnuri călduroase şi s'a înscris între ajutătorii bisericilor cu însemnate donaţii personale; de ex., la Dubău II a dăruit 1.000 R.K.K.S.

In vara anului 1942, D-sa a aprobat ca fiecare biserică să aibă câte 10 hectare de pământ, care să fie muncit de epitropie în parte cu Statul, iar folosul să fie întrebuinţat pentru biserică şi slujitorii ei.

Din recolta acestui pământ, bisericile din judeţul Dubăsari au dăruit Crucii Roşii şi pentru săraci aproximativ 4.000 kg. porumb şi 4.000 kg. floarea soarelui, ca prim rod al carităţii creştine.

Cancelaria protoieriei e adăpostită şi întreţinută de prefectură. Transportul, problemă aşa de importantă în Transnistria, a fost asigurat de d-l prefect, atât pentru preoţii misionari din judeţ, cât şi pentru oaspeţii, ce trebuiau să vină la sfinţirile de biserici,

D-sa a luat parte la toate cele 24 sfinţiri de biserici din vara anului 1942; cu aceste ocazii a făcut însemnate daruri, atât pentru biserici, cât şi pentru mesele săracilor date cu prilejul sfinţirii.

Poporul îl primeşte cu pâine şi sare, iar preoţii şi epitropii îl înscriu cetitor în actele de sfinţire aşezate în prestoalele bisericilor.

Domnului Prefect i se datoreşte iniţiativa pentru refacerea bisericii catedrale din Dubăsari. In acest scop D-sa a donat, împreună cu funcţionarii prefecturii, 20.000 lei.

Şi încă din toamna anului 1941, d-l prefect a stăruit şi pentru înfiinţarea Seminarului „Petru Movilă" din Dubăsari.

In timpul Păresimiilor, poporul s'a spovedit şi s'a împărtăşit în număr mare, peste 80%. Paştile au fost sărbătorite cu o aleasă bucurie sufletească.

La îndemnul preoţilor misionari s'au adunat daruri şi apoi s'au împărţit bolnavilor şi celor lipsiţi.

In prima săptămână a lunii Mai, s'a făcut în parohii pomenirea tuturor morţilor, după rânduiala sf. noastre Biserici ortodoxe.

Era o frumuseţe să-i vezi pe toţi: tineri şi bătrâni, în haine de sărbătoare printre mormintele rudelor, proaspăt împodobite şi îngrijite ca niciodată în trecut, aducând cu ei, nestingheriţi de nimeni, darurile tradiţionale pentru morţi, dintre care nu lipsea oul roşu şi pasca, atât de mult intrată în tradiţia localnicilor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Preoţii au dăruit toate prinoasele săracilor, văduvelor, invalizilor şi neputincioşilor din sate. Fapta lor a impresionat pe localnici, deschizându-le inimile spre a se apropia şi mai mult de Dumnezeu.

Sărbătorile naţionale 10 Mai şi Ziua Eroilor au fost prilejuri de rugăciune şi afirmare românească. Pregătiţi de preoţii misionari, moldovenii au cântat pretutindeni Trăiască Regele, Deşteaptă-te Române, Eroii şi alte cântece patriotice.

„Din toate—scrie părintele protoiereu P. Cernăianu—se poate desprinde un mare adevăr: fără preoţii misionari români presăraţi prin toate satele Transnistriei, nu s'ar putea face lucruri prea mari aici din punct de vedere naţional şi religios-moral, şi că acolo unde este un preot misionar conştient de rolul său, creiază o atmosferă de înălţare religioasă şi de afirmare naţională".

5. **Protoieria judeţului Golta**

Situaţia parohiilor şi activitatea clerului din judeţui Golta pentru lunile Ianuarie — Iunie a. c., împărţită pe raioane, este următoare:

a) Raionul Crivoe Ozero are 12 parohii cu 8 biserici în bună stare, iar 4 nereparate şi nesfinţite. S'au amenajat în raion 6 case de rugăciuni cu altare şi iconostase şi au fost sfinţite cu sfinţire mică. În tot raionul sunt 21 de cimitire: 3 sunt în bună stare, iar restul lasă mult de dorit, fiind fără împrejmuiri şi având crucile sdrobite. Funcţionează 3 cămine culturale. Raionul este condus de subprotoiereul Gh. Ilaş.

b) Raionul Liubaşevca are 11 parohii, dintre care 6 ocupate, iar 5 neocupate. Dintre cele 8 biserici câte se găsesc în raion, 4 sunt reparate, iar 4 nereparate.

Nici o biserică n'a fost sfinţită cu sfinţire mare. Cimitirile din 6 parohii s'au împrejmuit cu gard, punându-se cruci noi sau reparându-se cele care mai existau la capetele creştinilor. În comuna Liubaşevca sunt 21 sectanţi baptişti. În aceeaşi comună a luat fiinţă căminul cultural „Mareşal Ion Antonescu".

Raionul este condus de părintele subprotoiereu Leonida Mihnevici.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

c) Raionul Vradievca are 7 parohii, dintre care vacantă este numai una. Raionul acesta are cel mai mare număr de moldoveni. Dintre cele 6 biserici câte au scăpat nedărâmate de comuniști, 4 sunt în bună stare, iar restul în curs de reparație. Multe dintre cele 50 de cimitire au fost curățite și împrejmuite. În comuna Vradievca funcționează un atelier de iconografie și sculptură, precum și o fabrică de lumânări. Cămine culturale sunt două: „Mitropolitul Petre Movilă" din comuna Vradievca și „Nifon Mitropolitul" din parohia Cumară. Raionul este condus de părintele subprotoiereu V. Danielescu.

d) Raionul Dumanovca are 6 parohii cu 4 biserici reparate și redate cultului. Numai 3 parohii au preoți. Întrucât parohiile sunt formate din mai multe cătune, în tot raionul se află 56 cimitire, multe neîmprejmuite și neîngrijite.

În parohia Dumanovca funcționează căminul cultural „Desrobirea". Raionul este condus de părintele subprotoiereu M. Melnic.

e) Raionul Golta are 7 parohii cu 7 preoți. Fiecare parohie are biserică. Redate cultului sunt 6, cea din comuna Stepcovca fiind încă în reparație. În general, bisericile din raion sunt mici și nici una în stare perfectă, reparațiile făcându-se numai în parte, cu scopul de a fi redate cultului cât mai repede. Cele 24 de cimitire sunt neîmprejmuite și neîngrădite. Sectanți sunt în unele comune, dar nu activează pe față. În orașul Golta funcționează căminul cultural „Bugul" și cercul tineretului „Râvnitorii Ortodoxiei".

Raionul este condus de părintele N. Lupan. În toate parohiile unde sunt preoți, religia este predată de ei. În Duminica Ortodoxiei s'au organizat procesiuni religioase.

Bătrânii, fiind educați cu slujbe lungi și cântări bisericești, iubesc mult pe preoți, care slujesc după tipicul mânăstirilor și sunt evlavioși și aspri în toate manifestările. Tinerii și copiii se luminează pe zi ce trece asupra creștinismului și moralei lui. Toți cer cărți de citit și respectarea repaosului duminical.

În postul mare, majoritatea enoriașilor, la sfaturile preoților, au îmbrăcat haina cernită, pregătindu-se sufletește și trupește pentru primirea sf. taine de ziua Invierii Domnului.

În orașul Golta, de Duminica Floriilor, a fost organizată o impunătoare procesiune religioasă, care a pornit dela biserică până într'un loc special amenajat, unde s'au sfințit stâlpările.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Prohodul Domnului a fost cântat de două coruri: unul al catedralei şi altul compus din ostaşi. A impresionat dulcea cântare psaltică română. În ziua întâi de Paşti, după slujba dela catedrală, P. C. Protoiereu Al. Podgurschi, însoţit de secretarul protoieriei pr. I. Timuş, s'au dus cu o maşină specială în parohiile lipsite de preoţi: Gusevca, Ceauş, Camena, Balca, Secretarca şi Strepcova, unde au săvârşit vecernia şi au sfinţit păştile. Acelaş lucru l-au făcut şi ceilalţi preoţi. Fiecare parohie a organizat ajutorarea bolnavilor, infirmilor şi văduvelor.

Pomenirea celor raposaţi în Duminica Tomei şi zilele următoare — Paştile blajinilor — a fost bun prilej pentru curăţirea şi împodobirea cimitirelor. Acolo unde credincioşii n'au avut cu ce să le îngrădească s'au săpat şanţuri de jur împrejur, spre a fi astfel apărate.

Se lucrează la reparaţia bisericilor. Se simte mult lipsa preoţilor, atât pentru serviciile religioase, cât şi pentru conducerea lucrărilor de reparaţie.

Încep să se vadă roadele educaţiei religioase. În parohia Krivoe Ozero s'a filmat pentru elevii şcoalelor din localitate „Vieaţa, patimile şi învierea Mântuitorului".

Când învăţătoarea comunistă Daşa Ciobanu a pus pe copii să joace şi să cânte cântece lumeşti în săptămâna patimilor, majoritatea copiilor au refuzat, plecând demonstrativ acasă. Cum să facă unele ca acestea în zilele când Hristos a pătimit pentru mântuirea lumii? Ei văzuseră suferinţele Lui în film şi acum le cinsteau cum se cuvine, contra voii învăţătoarei lor fără Dumnezeu.

6. **Protoieria judeţului Moghilău**

Urgia regimului iudeo-comunist a dărâmat aproape toate bisericile din judeţ, iar pe preoţi i-a trimis în Siberia sau i-a omorît.

În oraşul Moghilău au fost sub regimul ţarist patru biserici. Cea mai frumoasă era „Pocrovscaia". Administraţia jidovească a oraşului a poruncit ca această biserică să fie dărâmată până la temelie. Din materialul ei s'au construit grajduri de vite şi magazii de cereale pe mormântul unui distins preot Soltanovschi Xenofont. Catedrala aceasta trebue rezidită.

Cu ocazia sărbătorilor Crăciunului şi a Bobotezei tot clerul din cuprinsul judeţului a depus o muncă intensă, raportează gi-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

rantul protoeiriei, părintele Teodor Spoială, oficiind slujbele rânduite de tipic şi cercetând cu icoana Naşterii Domnului şi aghiasmă casele enoriaşilor. Nici cel mai mic cătun, nici cea mai mică casă n'a rămas necercetată sau lipsită de binecuvântare. În măsura posibilităţii, au fost satisfăcute toate parohiile.

Toate autorităţile administrative şi unităţile militare, precum şi elevii şcoalelor au luat parte la serviciile divine din timpul sărbătorilor.

În cuprinsul întregului judeţ, şcolile şi unităţile militare, în special la Moghilău, au organizat coruri, colinde pentru serbarea datinelor de Crăciun. Mult zel pentru organizarea acestor serbări au depus d-l Maior Drăgan şi d-l Căpitan Grigoriţă dela Batalionul de pază.

Pretudindeni s'au împărţit daruri ostaşilor, elevilor şi populaţiei nevoiaşe. În raionul Smerinca s'au împărţit daruri de peste 20.000 R. K. K. S.

În ziua de 24 Ianuarie căminele culturale au organizat conferinţe, recitări şi coruri cu caracter naţional, evocând jertfa ostaşilor români şi aliaţi pe frontul de răsărit.

O parte din sumele colectate cu colindul au fost donate „Crucii Roşii". Preoţii din raionul Iarişev, în unanimitate, au subscris salariul pe luna Decemvrie 1942, iar cei din raionul Jmerinca au subscris 1.085 R. K. K. S. pentru „Crucea Roşie". Părintele Antonin Ştefârţă, titularul raionului Iarişev, a colectat 11.132,50 R. K. K. S.

Toată suma adunată pentru „Crucea Roşie" trece de 34.453 R. K. K. S.

Cu ocazia sf. sărbători, credincioşii au dăruit pentru biserici obiecte de cult. Satele: Bandişovca, Iaruga, Karpovca, Scazinţi şi-au procurat steaguri, potire, icoane, policandre, vestminte şi alte obiecte de cult. În raionul Jmerinca satele: Moghileovca şi Rojovca şi-au procurat policandre, iar Sidova şi-a luat vase pentru slujbă şi steaguri. Starea bisericilor sub raportul material în tot judeţul se prezintă bine. Se simte nevoia cărticelelor de rugăciuni, cruciuliţelor, iconiţelor şi cărţilor de ritual.

În timpul postului mare s'au făcut slujbe Miercurea şi Vinerea, iar în unele raioane s'au ţinut cercuri pastorale cu slujbe în sobor, predici în biserici şi conferinţe educative în şcoală. La o

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

mare parte din popor se observă o continuă creştere a sentimentului religios şi dragoste nefăţarnică faţă de sfânta biserică.

În judeţul Moghilău sunt două tradiţii locale: în Duminica Floriilor stâlpările se aduc în biserică cu o procesiune deosebită, iar a doua zi de Paşti, după sf. Liturghie, preotul înconjoară de trei ori biserica cu sf. Artos, oprindu-se în cele patru puncte cardinale. Corul cântă canonul Învierii. După înconjurare, sf. Artos se aşează pe o măsuţă în faţa bisericii. Credincioşii se închină şi sunt miruiţi de preot. Procesiunea aceasta atrage foarte multă lume la biserică.

Toate parohiile au colectat şi împărţit daruri bolnavilor, infirmilor şi văduvelor de sf. Paşti.

7. Protoieria judeţului Jugastru

Sistematizată pe raioane, activitatea preoţilor din judeţul Jugastru se prezintă astfel:

În raionul Iampol preoţii au muncit ca deobiceiu fiecare la postul său cu toată dragostea şi tragerea de inimă. Atenţia a fost îndreptată mai ales asupra cununiilor bisericeşti a membrilor corpului didactic primar şi a locuitorilor, care rămăseseră necununaţi din anul trecut. Astfel în parohiile Dzigovca, Cacicovca, Iampol, Petroşevca şi altele numărul de cununii a fost foarte mare. La finele lunii Februarie a avut loc sfinţirea bisericii din parohia Petroşevca şi a casei de rugăciuni din parohia Doroşovca.

In raionul Tomaşpol activitatea misionară s'a desfăşurat în condiţii prielnice, căci, fiind timp de iarnă, poporul a avut posibilitate să frequenteze mai regulat slujbele bisericeşti. S'a continuat sistematic şi cu tărie cununiile în masă a celor ce aveau numai căsătoria civilă şi botezul copiilor. Predica a fost folosită pe o scară întinsă. S'au colectat sume însemnate în raion pentru ostaşii răniţi. De asemenea s'au colectat şi alimente. Părintele protoiereu a inspectat o serie de şcoli, pentru a controla educaţia religioasă morală ce se face tineretului. S'au făcut câteva convertiri la ortodoxie dela cultul romano-catolic.

In raionul Crijopol preoţii de asemenea au fost la datorie atât în ceea ce priveşte activitatea pastorală, cât şi cea educativă în şcoală şi cămine culturale.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Şi în raionul Cerniveţ activitatea pastorală şi misionară a continuat, cu toată lipsa de preoţi, ce se simte în acest raion. In cursul lunii Februarie părintele Alexe Carabajiu a plecat definitiv în ţară şi lipsa lui se simte, căci era un preot plin de zel, iar în raion au rămas numai trei preoţi la 20 de parohii. Din această cauză cu greu se poate face faţă tuturor cerinţelor religioase, mai ales în postul mare. P. C. P. Subprotoiereu a făcut în cursul lunii Februarie mai multe inspecţii în parohiile din raion, interesându-se în special de reparaţiile bisericilor în lucru. Astfel au fost vizitate parohiile Borovca I şi II, Felianovca, Sainca şi Vila Iaruga, dându-se instrucţiunile trebuitoare pentru terminarea reparaţiilor.

Tot în cursul lunii Februarie s'au sfinţit bisericile din parohiile Babcineţ I, Buşa şi Bucatinca.

Sfinţirile de biserici au continuat în lunile Martie şi Aprilie, după cum urmează: la 2 Martie în comuna Stena, la 3 Martie în comuna Pencova, la 5 Martie în comuna Sloboda-Saraponovca, la 6 Martie în comuna Dohtalia, la 25 Martie în comuna Ialoneţ, la 27 Martie în comuna Podlescovca, la 28 Martie în comuna Chetrosu, la 18 Aprilie în comuna Clembovca. S'au terminat reparaţiile bisericilor din parohiile: Vila-Iaruga, Cosi, Vila-Tomaşpol, Otcenaşevca, Racova, Ţapovca, Voloso, Criclivet şi Rotoistrovca. În curând vor fi sfinţite.

Datorită activităţii clerului, eterodocşii continuă să vie la ortodoxie. In cursul lunii Aprilie au trecut la ortodoxie următorii: o familie de baptişti din parohia Antonovca, 18 ştundişti din parohia Cacicovca şi 213 romano-catolici din parohia Dzigovca.

Spre a împlini nevoile credincioşilor din parohiile unde nu sunt preoţi, au fost trimişi prin rotaţie în timpul postului mare câte o săptămână fiecare, preoţii dela parohiile care au titulari. S'au făcut regulat slujbe Miercurea şi Vinerea, afară de săptămâna mare, când s'a slujit în fiecare zi, ţinându-se predici după un plan de mai înainte întocmit.

Participarea credincioşilor la spovedanie şi împărtăşanie a fost destul de mare. Un frumos exemplu de felul cum ştiu Românii să prăznuiască sff. sărbători au dat ostaşii noştri, care pretutindeni unde s'au găsit au cântat „Prohodul Domnului". Autorităţile civile şi militare în frunte cu d-l prefect, colonel St. Gheor-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ghiade, au luat parte la toate slujbele din săptămâna patimilor şi din zilele Paştilor.

Invierea Domnului a fost prilej de bucurie şi pentru cei săraci şi bolnavi. Comitetele parohiale locale au adunat şi împărţit în deosebi alimente.

„In mod sistematic activitatea filantropică a fost organizată în raionul Cerniveţ. Subprotoiereul de aici, preot Gh. Leviţchi, încă din toamna trecută a organizat un comitet de binefacere compus din doamne locale, funcţionare, sub îndrumarea d-nei Alexandra Ţurcanu, soţia preotului local. Comitetul are ramificaţii în toate parohiile din raion. De Paşti s'a colectat suma de 2.358 R.K.KS. şi o mare cantitate de alimente ce s'au împărţit la bolnavi şi săraci. S'au ajutat astfel 250 familii nevoiaşe în Cerniveţi şi circa 1.000 familii în raion".

S'au făcut rugăciuni şi procesiuni pentru ploaie. Dumnezeu ne-a ascultat rugăciunea.

„Din cele constatate cu prilejul inspecţiilor şi sfinţirilor de biserici,—raportează părintele protoiereu Demideţchi,—se poate vedea că poporul este religios şi disciplinat, nedând ascultare răuvoitorilor, care ar încerca să-l abată dela Biserică. Deşi preoţii, atât cei veniţi din ţară, cât şi cei localnici muncesc zi şi noapte, nu pot satisface toate cerinţele şi nevoile religioase ale poporului, fiindcă multe parohii nu au încă preoţi. Sectele religioase nu par a avea şanse de răspândire. S'au înregistrat totuşi cazuri de stilişti în parohiile Golova şi Rusova, precum şi de indiferentişti în parohia Climbovca.

Mult ne dă de lucru uşurinţa cu care se acordă divorţurile după normele în vigoare. Lumea este foarte nemulţumită că taina sf. cununii este privită cu atâta uşurinţă şi mereu ne roagă să intervenim pentru curmarea răului.

Unele biserici au fost complet despuiate de averea bisericească ce o aveau pe vremuri şi aduse în stare de ruină. In limita posibilităţilor, credincioşii au reparat aceste biserici. Lipsesc cărţile de ritual necesare pentru săvârşirea sfintelor slujbe".

8. Protoieria judeţului Oceacov

1. „Lunile de iarnă,—raportează P. C. Protoiereu,—se caracterizează printr'o activitate pastorală în parohii, care a fost impusă

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

de timp şi de caracterul sărbătorilor. Toţi preoţii au făcut servicii în zilele de sărbătoare, au umblat cu molitva şi cu Botezul. S'a făcut sfinţirea apei în toate parohiile, chiar şi în unele sate mai izolate, fiind cerute cu multă insistenţă de credincioşi, cărora de mulţi ani nu li se mai sfinţise apă. Cu această ocazie s'a constatat că vechiul şi creştinescul obiceiu s'a păstrat cu sfinţenie şi credincioşii ţin mult la el.

In ziua de 10 Ianuarie, la începerea cursurilor, după vacanţa Crăciunului, am făcut o şedinţă de proiecţiuni a tablourilor religioase, la care au luat parte toţi elevii şcoalelor primare şi ai gimnaziului din oraşul Oceacov, unde s'a explicat pe larg vieaţa Mântuitorului. Aceste proiecţiuni au influenţat mult asupra copiilor şi ajută la imprimarea cunoştinţelor religioase care li se predau la şcoală.

In luna Ianuarie s'au deschis, cu un serviciu religios, cursurile de limba română pentru toţi slujbaşii şi funcţionarii localnici. Aceste cursuri sunt frecventate de un număr de 280 de cursişti pe timp de 3 luni, câte 2 zile pe săptămână. In programul cursurilor intră şi ore de predarea religiei, cu care se ocupă c. preot Maxim Iluţă, protoiereul judeţului. Scopul acestor cursuri este de aşi însuşi limba română funcţionarii localnici şi de a căpăta cunoştinţele generale cu această ocazie.

C. preot A. Lupanos, subprotoiereul raionului Oceacov, a predat regulat religia, a oficiat pe rând la cele trei parohii din raion pe care le deserveşte, punând multă râvnă şi stăruinţă în evanghelizarea poporului.

C. preot A. Culicovschi, subprotoiereul raionului Varvarovca, a vizitat o bună parte din parohiile din raion, oficiind diferite ierurgii, căutând ca nici o filială să nu fie lipsită de serviciul divin şi de evanghelizare; are o activitate pastorală rodnică printre ţiganii care sunt incartiruiţi în satele din raionul c. sale. Notăm că satul Cabura, unde sunt incartiruiţi o parte din ţiganii aduşi din ţară, are una din cele mai frumoase poziţii pe malul limanului Berezansc. Aici este o biserică foarte bine păstrată, cu un stil original şi foarte frumoasă, făcută de un mare proprietar. Sovieticii au transformat-o în uzină electrică. In înţelegere cu d-l pretor al raionului vom începe reparaţia şi amenajarea acestei biserici, pentru a fi redată cultului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

C. preot Ion Braşoveanu, subprotoiereul din Niceaianoe, care are una din cele mai mari parohii, a vizitat toate filialele, botezând foarte mulţi copii şi tineret. C. sa este un preot foarte energic şi cu multă râvnă. Pune multă stăruinţă în pastoraţie, în înfrumuseţarea şi repararea bisericii. Din stăruinţa c. sale s'a ridicat o clopotniţă frumoasă la biserică, s'a cumpărat un clopot nou şi s'a convertit la ortodoxie 4 sectanţi evanghelişti, mai rămânând în rătăcire numai unul singur.

In general starea religioasă a credincioşilor din protopopiat este mult ridicată faţă de cea din trecut, frecvenţa la biserică e bună, mai ales în parohiile unde se slujeşte regulat de către preoţi, căci nu toate parohiile au preoţi. In parohiile fără preoţi se semnalează mişcări stiliste.

Poporul credincios priveşte pe soldatul român cu multă simpatie şi respect, mai ales că are aceeaşi credinţă pravoslavnică ca şi el. In biserică cântă alternativ atât corul format din ostaşi, condus de râvnitorul şi venerabilul Locotenent Colonel Nicolae Popa, cât şi corul Catedralei, înfrumuseţând astfel serviciul religios şi atrăgând mulţi credincioşi la biserică".

2. Lunile Aprilie şi Mai au fost bogate în activitatea misionară a preoţilor, pentrucă în luna Aprilie a fost o bună parte din postul mare cu săptămâna patimilor şi zilele Paştilor, iar în luna Mai a căzut Paştile blajinilor cu munca încordată şi slujbe frumoase. Minunat timp pentru milostenie creştină şi predici de evanghelizare.

In ziua de 11 Aprilie s'a sfinţit biserica din comuna Komisarovca. In parohia Coreniha Mare s'a amenajat o casă de rugăciuni şi s'a aşezat o cruce pe locul fostei biserici dărâmată de bolşevici. S'au mai aşezat cruci pe locul fostelor biserici în comunele Niceainoe şi Tarutino. Sunt în construcţie bisericile din comunele: Beicuş, Cuţurub şi Agighiol. S'au strâns fonduri pentru construcţia bisericilor în parohiile: Tuzula, Notolevca şi satul Dimitrevca.

In ziua sădirii pomilor, preoţii au făcut sfeştanie şi au plantat cimitirele şi curţile bisericilor.

Circa 70% dintre credincioşi s'au spovedit şi împărtăşit. Şcolarii s'au spovedit şi împărtaşit împreună cu învăţătorii lor. Preoţii au suplinit şi parohiile libere, făcând slujbele pe rând şi

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

umblând cu molitva postului mare, potrivit obiceiului locului. Au fost primiţi cu bucurie şi dragoste.

Prohodul Domnului a fost cântat în toate bisericile şi de ostaşii noştri, care au impresionat mult pe credincioşii localnici de felul frumos şi duios cum se cântă la noi imnele înmormântării Domnului.

La slujba Invierii au venit credincioşii pe picioare dela 40 km. depărtare. In Oceacov au venit credincioşi de dincolo de Bug, din Tavria.

Creştinescul obicei de a pomeni morţii la Paştile blajinilor a fost ţinut cu sfinţenie de credincioşii din aceste locuri. Toţi au fost prezenţi la mormântul părintelui, fiului, rudei şi cunoscutului lor drag cu ofrandele ce se obişnuiau în vremurile bune. Cu această ocazie mormintele au fost curăţite şi semănate cu flori.

Săracii şi neputincioşii n'au fost uitaţi. Biserica din Oceacov a ajutat 11 văduve şi mai mulţi bătrâni. In parohia Coblieva au fost ajutate 28 de familii. In toate părţile preoţii au dăruit prinoasele ce li s'au adus de sărbători.

„Tineretul începe să frecventeze cu mai multă regularitate biserica şi este impresionat de slujbele făcute cu fast şi cu coruri frumoase. Dacă în afară de biserică s'ar ţine conferinţe religioase cu filme explicative şi cu foi de propagandă religioasă, acest tineret ar putea fi câştigat mult mai uşor şi definitiv pentru Biserică".

9. **Protoieria municipiului Odesa**

In lunile Ianuarie şi Februarie au funcţionat în Odesa 25 biserici, dintre care: 21 parohiale, 2 mânăstireşti şi 2 capele. Trei biserici au fost reînfiinţate. Bisericile au fost deservite de 40 de preoţi, 11 diaconi şi 25 cântăreţi, dintre care în Ianuarie au fost numiţi 4 preoţi, 1 diacon şi 3 cântăreţi, iar în Februarie 2 preoţi şi 1 cântăreţ.

Activitatea clerului ca şi în lunile trecute, s'a manifestat înainte de toate în îndeplinirea îndatoririlor speciale de slujitori ai altarului, ca: săvârşirea regulată a slujbelor, predicarea cuvântului lui Dumnezeu, catehizarea copiilor şi în general, satisfacerea tuturor cerinţelor religioase ale credincioşilor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

In afară de slujbele obişnuite, s'au săvârşit seara acatiste hotărîte în anumite zile, pentru anumite biserici. După acatiste preoţii respectivi au predicat credincioşilor. La unele parohii predicile şi convorbirile religioase au avut loc în clădirile căminelor culturale, cum au fost la: parohia Uspenia, parohia sf. Grigorie Teologul şi parohia sf. Chiril şi Metodie. Au vorbit preoţii: A. Svetlov, V. Popovici şi T. Petrovici, prezentând auditorului un bogat şi variat material de educaţie creştinească, în special pentru tineret. Predicile au fost însoţite de cântece religioase ale corurilor bisericeşti.

Paralel cu aceste predici şi convorbiri religioase, clerul a desfăşurat o activitate rodnică şi pe terenul carităţii creştine. Pe lângă 12 biserici: catedrala, cimitirul, Uspenia, Chiril şi Metodie, Grigore Teologul, Tuturor sfinţilor, Naşterea Maicii Domnului, Inălţării, Slobodca, sf. Alexie, sf. Mihail şi Buna-Vestire au funcţionat cantine pentru săraci. Pe lângă Biserica Grigorie Teologul a continuat să funcţioneze un dispensar medical, bine înzestrat şi pus la dispoziţia săracilor.

Pe lângă biserica Sturza şi soc. ofiţerilor de pe lângă biserica sf. Marii, azilurile de zi pentru copii, conduse de educatori cu experienţă, au dat adăpost cald, hrană de trei ori pe zi şi o atentă îngrijire copiilor orfani, îngrijindu-se totodată şi de educaţia lor religioasă cu sprijinul şi îndrumarea parohilor respectivi.

Foarte mult ajută la înfrumuseţarea şi înzestrarea bisericilor cu odoarele cuvenite, precum şi la administrarea fondurilor pentru scopuri de binefacere, aşa zisele cercuri de surori, care există, fie organizate sau neorganizate, în toate parohiile, precum şi unii rîvnitori pioşi şi iubitori de Dumnezeu creştini. La toate bisericile sunt coruri parohiale. La unele biserici sunt şi coruri de surori, spre exemplu biserica Uspenia şi sf. Maria. La aceste biserici copiii iau parte activă la coruri.

Poporul frecventează cu osârdie sf. biserici, iubeşte sf. slujbe şi propovăduirea cuvântului Lui Dumnezeu. Acelaş popor răspunde cu toată bunăvoinţa, în limita posibilităţilor lor materiale, la ajutorarea bisericilor şi invalizilor. O deosebită impresie au lăsat în sufletul ortodocşilor creştini slujbele din ziua de 1 şi 6 Ianuarie, precum şi pomenirea eroilor căzuţi la Stalingrad, făcută în toate bisericile în ziua de 7 Februarie a. c.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

In postul mare credincioşii au participat la toate slujbele din sărbători şi din zile de lucru.

In comparaţie cu anul trecut, numărul celor ce s'au spovedit şi împărtăşit e mult mai mare. Nu este biserică la care să nu se spovedească şi împărtăşească credincioşi în fiecare Duminică.

Sărbătorirea Învierii de anul acesta a întrecut în frumuseţe chiar pe acelea din timpul ţarilor pravoslavnici. Slujbele făcute de I.P.S. Mitropolit Visarion, înconjurat de un mare sobor de preoţi şi diaconi, au impresionat mult.

Odesa nu-şi aduce aminte de procesiuni aşa de măreţe, ca acea din Duminica Ortodoxiei sau acelei din Vinerea-Mare şi noaptea Invierii, când biserica s'a înconjurat parcurgându-se străzile vecine. Mii de felinare urmau cortegiul în miez de noapte. Dacă cei bătrâni îşi mai aduc aminte de sărbători asemănătoare, tinerii n'au mai văzut aşa ceva, de aceea au rămas adânc mişcate sufletele lor.

Fiecare parohie a organizat de Paşti strângeri şi împărţiri de daruri celor bolnavi şi lipsiţi.

In cursul lunii Aprilie s'au mai redeschis 4 biserici, aşa că azi funcţionează în Odesa 29 de biserici şi capele, la care slujesc 56 de preoţi (37 veniţi din ţară şi 19 localnici), 11 diaconi (3 din ţară şi 8 localnici), ajutaţi de 33 de cântăreţi (5 din ţară şi 28 localnici).

Pentru campania de vară sunt în construcţie 3 biserici.

10. **Protoieria judeţului Odesa**

Dintre cele 20 parohii existente în judeţ, 5 sunt vacante şi duc lipsă de cele religioase, fiind la 30—40 kilometri depărtare unele de altele, iar mulţi dintre preoţii localnici fiind în vârstă înnaintată nu pot să activeze şi în afara parohiilor lor. Cele 15 parohii ocupate sunt deservite de 13 preoţi localnici şi 2 preoţi veniţi din ţară, posturile de cântăreţi, cele vacante, sunt completate cu persoane din râvnitorii bisericeşti ai comunelor respective sau cântăreţi de carieră localnici. Ei secondează cu multă râvnă pe preoţi la slujbe şi în activitatea lor pastorală.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Clerul predă religia în şcolile primare, ţine predici după posibilităţi şi organizează ajutorarea celor lipsiţi şi invalizi. Mişcare sectară de prozelitism nu există. Cele câteva familii existente nu se manifestă făţiş. Credincioşii stărue mereu pe lângă preoţi să fie cununaţi religios. O greutate în calea cununiilor religioase este timpul îndelungat de 3—4 luni cât durează formalităţile cununiilor civile şi o taxă ce se incasează de autorităţile comunale dela 200 până la 300 R.K.K.S.

Atitudinea tineretului faţă de vieaţa religioasă este mai mult pasivă. Se cere tipărirea unor broşuri în legătură cu vieaţa religioasă a creştinului pentru a da posibilitate acestui tineret să se lămurească în multe chestiuni care privesc vieaţa religioasă.

In lunile Ianuarie şi Februarie lucrările de reparaţie şi construcţie a bisericilor au stagnat din cauza frigului. S'a adunat totuşi materialul necesar şi îndată ce va veni căldura vor începe lucrările.

In conferinţa avută cu d-l prefect al judeţului Odesa în ziua de 25 Februarie a. c.—scrie P. C. protoiereu T. Bejan,—îmi place să cred că s'au rezolvat pozitiv următoarele chestiuni de importanţă pentru biserică şi cler: 1. Inzestrarea bisericilor cu câte un lot de pământ; 2. Redarea în folosinţa bisericilor şi a clerului a fostelor case parohiale; 3. Plătirea salariului clerului localnic şi 4. Sistarea impozitelor în natură, aplicat până în prezent unora dintre clerici.

Cu sprijinul autorităţilor, nădăjduim ca în curând să sporim şi mai mult lucrul nostru pentru reînvierea credinţei şi construirea bisericilor.

In timpul postului mare s'au făcut slujbe Lunea, Miercurea şi Vinerea nu numai în parohiile ocupate, ci şi în cele care nu au titulari, prin rotaţie. Cu această ocazie preoţii au spovedit şi împărtăşit pe credincioşi, dela elevii claselor primare până la bătrânii albiţi de zile.

Numărul celor care au cerut sf. Taine în postul Paştilor a fost mult mai mare decât cel de anul trecut. Acest lucru ne face să credem, că educaţia religioasă pe care slujitorii lui Dumnezeu s'au străduit s'o sădească în sufletele parohienilor a găsit „pământ roditor".

In sărbătorile Paştilor bisericile au fost neîncăpătoare. De Paştile blajinilor cimitirele au fost curăţate şi mormintele presărate cu flori. Pe lângă colectele în bani şi în alimente pentru săraci, bolnavi,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

invalizi şi văduve, preoţii au dăruit prinoasele ce li s'au dat potrivit tradiţiei de către credincioşi.

Gestul acesta a stârnit multă simpatie din partea parohienilor.

Reparaţiile bisericilor continuă în toate satele, unde au rămas nedistruse.

11. Protoieria judeţului Ovidiopol

Şi în judeţul Ovidiopol preoţii au continuat în lunile de iarnă cu acelaş zel propovăduirea cuvântului adevărului prin predici şi conferinţe, pe care credincioşii le ascultă cu o deosebită atenţie. S'a predat regulat învăţământul religios în şcoalele primare şi s'a catehizat tineretul extraşcolar cu toată greutatea întâmpinată din cauza lipsei manualelor de predare, care numai în parte au fost aduse din ţară.

Pentru o mai metodică catehizare a tineretului s'a hotărît ca prin centrul de cultură judeţean, condus de P. C. Protoiereu, să se înfiinţeze cămine culturale în toate comunele, pentru ca în cadrul şezătorilor ce se vor ţine în ele să se poată prinde mai uşor limba română şi învăţătura creştină de către tineret.

Au luat fiinţă până acum cămine culturale în comunele: Ovidiopol, Calaglia, Beleaevca, Iasca, Troiţa şi Vasilevca. Aceste cămine şi-au început activitatea sub conducerea preoţilor, care cei dintâi au fost chemaţi la această operă naţională şi creştină.

Cu ocazia sărbătoririi Botezului Domnului preoţii au cercetat pe credincioşi la casele lor, pe care le-au binecuvântat, sfinţindu-le cu sf. aghiasmă. Poporul dreptcredincios s'a arătat foarte mulţumit de reînvierea acestei tradiţii creştine, pe care n'o mai văzuse de mult timp, fiind prigonit de cei fără de Dumnezeu.

Ca slujitori ai altarului, preoţii şi-au dat silinţa să oficieze slujbe religioase cu toată cucernicia şi fastul cuvenit, rostind predici de îndrumare şi mângâiere, care în general sunt ascultate cu cea mai mare atenţie şi plăcere de către credincioşii setoşi de cuvântul evanghelic.

In ziua de 10 Ianuarie s'a sfinţit cu mult fast biserica sf. Nicolae din comuna Beleaevca restaurată prin stăruinţa preotului Anatolie Curdiumov, subprotoiereu al raionului şi vrednic misionar.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Slujba sfinţirii a fost oficiată de P.C. pr. Eusebiu Popovici, revizor bisericesc, însoţit de un grup de 6 preoţi din satele vecine. La sfinţire a participat şi prefectul judeţului Ovidiopol, d-l colonel Stamatopol, pretorul raionului Beleaevca, d-l Gh. Tobescu, precum şi autorităţile comunale şi militare care îşi au cantonamentul în apropiere. Cu acest prilej s'au rostit cuvinte de îndrumare şi îmbărbătare pentru creştinii, care şi-au dat silinţa să ridice din ruini sfântul locaş al Domnului. S'a oficiat şi parastas pentru ostaşii, care au luptat pentru credinţă şi patrie şi care îşi dorm somnul până la înviere în curtea acestei biserici.

Slujitorii altarului au luat parte activă la colectarea obiectelor de îmbrăcăminte pentru ostaşii de pe front, alimente şi bani pentru întreţinerea azilului din Baraboi şi a orfelinatului din Răscoleni.

In unele parohii s'au înfiinţat şi cantine pentru hrana celor lipsiţi de mijloace, ca în Ovidiopol, Troiţa şi Iasca, la care preoţii contribuie cu munca şi cu autoritatea lor morală, îndemnând populaţia care are posibilitate să dea pentru cei nevoiaşi.

La apelul făcut de Inalt Prea Sfinţitul Mitropolit Visarion preoţii au răspuns cu entuiasm, colectând pentru ostaşi suma de 5.100 R.K.K.S. In parohiile unde bisericile nu sunt complet restaurate se adună bani şi se procură materiale. Până în toamnă vor fi reparate.

Poporul în număr mare s'a spovedit şi s'a împărtăşit în timpul postului. Sărbătorile Paştilor au fost prăznuite anul acesta cu o deosebită bucurie. Pretutindeni bisericile şi casele de rugăciuni au fost neîncăpătoare.

Sărbătoarea naţională 10 Mai şi ziua Eroilor neamului au fost prăznuite prin rugăciuni în biserică şi la cimitire, unde se află înmormântaţi ostaşi.

In toate parohiile s'au făcut rugăciuni cu procesiuni pentru ploaie. După ce Dumnezeu ne-a dat ploaie la timp s'au făcut rugăciuni de mulţumire.

In parohia Alexandrovca biserica a fost reparată cu ajutorul d. căpitan Ivanovici.

Curtea bisericii din Vasilievca a fost refăcută din piatră cu sprijinul d. Maior I. Bărbosu şi a d. Căpitan Al. Pătraşcu din detaşamentul 2 Încadrări şi drumuri.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Se simte lipsa unei literaturi religioase pentru popor şi în special a cărticelelor de rugăciuni în limba vorbită de el. Frecvenţa bisericii suferă din pricina că nu se respectă repaosul duminical, creştinii fiind scoşi la lucru în duminici şi sărbători.

12. Protoieria judeţului Râbniţa

Şi în judeţul Râbniţa, sărbătorile de iarnă au fost un bun prilej pentru îmbisericirea credincioşilor mai ales a ţăranilor, pentru care munca a fost mai uşoară, ogoarele fiind acoperite cu zăpadă.

Titularul raionului Camenca raportează, că preoţii, ducându-se cu botezul au fost primiţi de credincioşi cu multă dragoste. Bătrânii, care îşi aduceau aminte de timpul dinaintea prigoanei, lăcrimau de bucurie, iar copiii petreceau pe preoţi dela o casă la alta cu lumânări aprinse puse la crucea cu busuioc.

Căminele culturale au funcţionat regulat. Altele noi au luat fiinţă, cum sunt cele din comunele: Gruşa — condus de preotul Vasile Flondor şi Podoima — condus de preotul Ion Craioveanu.

„Se ştie că înfiinţarea şi conducerea căminelor culturale este aproape exclusiv a preoţilor. Dovada este căminul Lipeţchi I., care, decând s'a înapoiat în ţară preotul, n'a mai funcţionat", scrie preotul Dabelea.

Căminul cultural din Slobozia, de sub conducerea preotului Iliescu Aurelian a organizat pe data de 20.II a. c. o frumoasă şezătoare culturală în sala teatrului din oraşul Râbniţa şi la spitalul de răniţi Nr. 127. Tot în oraşul Râbniţa pe data de 27.II s'a organizat o frumoasă serbare de către căminul cultural din parohia Timcău, în sala teatrului orăşenesc şi la spitalul de răniţi. La aceste serbări culturale s'a executat un ales program compus din coruri, recitări, dansuri naţionale şi conferinţe. Soldaţilor dela spitalul de răniţi li s'au distribuit cărţi de rugăciuni, cruciuliţe şi o însemnată cantitate de alimente.

In parohiile cu titulari, preoţii predau religia atât în şcoalele primare, cât şi în cele secundare. Au început să se organizeze coruri de elevi, care cântă la biserică, precum şi la serbările şi şezătorile date în cadrul căminelor culturale. Astfel de coruri sunt în paro-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

hiile Culnaia Veche, Ghiderim şi Honorata. Elevii liceului din Camenca, sub conducerea corpului didactic, au dat două serbări la Crăciun şi la 24 Ianuarie a. c.

„Cel mai important capitol din asistenţa socială îl formează susţinerea cantinelor şcolare. Inainte de a se fi dat dispoziţiuni oficiale pentru înfiinţarea cantinelor şcolare, s'au înfiinţat din proprie iniţiativă cantine şcolare de către preoţii din Nestoita şi Lipeţchi II. Alţi preoţi au încercat să facă la fel, dar lipsa de alimente şi neînţelegerea organelor comunale au făcut ca să nu se poată înfăptui. Acum când s'au dat dispoziţiuni oficiale însă s'au înfiinţat mai multe. Şi deşi în dispoziţiunile oficiale s'au menţionat numai primarii de comune şi directorii şcolari, totuşi, fără concursul şi sfaturile preoţilor nu s'a înfăptuit nicio cantină din cele ce s'au înfiinţat.

Până la sfârşitul lunii Februarie s'au înfiinţat nouă cantine. Activitatea preoţilor în cadrul cantinelor este indiscutabilă. Ei dau concursul şi personal se interesează pentru procurarea alimentelor necesare, făcând apeluri la oameni şi la autorităţi. Contribuesc personal, dând la cantină din darurile ce primesc dela credincioşi pentru serviciile bisericeşti. In plus, au mai fost ajutaţi circa 50 de creştini săraci cu diferite alimente — raportează părintele V. Dabelea.

La parohiile Nestoita şi Borş s'au strâns bani pentru cumpărarea materialelor necesare construirii bisericilor. In comunele Raşcov, Severinovca, Podoima şi Camenca s'au adunat fonduri pentru înfrumuseţarea şi înzestrarea bisericilor. La 28 Martie s'a pus temelia bisericii din parohia Crasna.

Pentru Crucea Roşie raionul Camenca a adunat 4.000 R.K.K.S., iar raionul Birzula 1.273 R.K.K.S. Raionul Camenca a mai adunat pentru răniţi 6.025 nuci, 18 kgr. prune uscate, 79 kgr. fasole şi 400 hgr. cartofi.

Atât Moldovenii, cât şi Ucrainenii cer reviste şi cărţi de cetit. Nu se găsesc lumânări. Târgurile ţinute Duminica, continuă să nemulţumească pe credincioşi.

In tot timpul postului mare, dar mai ales în săptămâna Patimilor şi zilele Paştilor bisericile au fost suprapopulate de credincioşi, care s'au mărturisit şi împărtăşit. S'au văzut mulţi credincioşi plângând de bucurie, că au putut să prăznuească Invierea Domnului în libertate şi pace ca în timpurile bune de altădată.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Sărbătorile sf. Paşti au fost nu numai prilej de înălţare sufletească, dar şi bună ocazie de ajutorare a celor suferinzi şi lipsiţi. In toate parohiile comitetele parohiale au colectat bani şi alimente, pe care apoi le-au împărţit celor ce aveau nevoie.

In parohia Codima cu cele 1.754 R.K.K.S. şi alimentele adunate s'au ajutat 29 de familii sărace. A treia zi de Paşti s'a făcut procesiune la mormintele eroilor înmormântaţi în raza parohiei şi apoi la locul unde sunt înmormântaţi câteva sute de creştini — preoţi, ofiţeri, învăţători, agricultori — ucişi de comunişti.

Raionul Camenca a trimis o parte din alimentele adunate spitalului de răniţi din Râbniţa. In acest raion funcţionează 9 cantine şcolare şi una pentru săraci. Se dă exemplu de curăţenie şi îngrijire cimitirul din Severinovca.

Raionul Birzula a excelat în organizarea milei creştine de sf. Paşti. In ziua a treia de Paşti locuitorii parohiilor în frunte cu preoţii lor au venit cu căruţe încărcate cu alimente la spitalele de răniţi şi la lagărul de prizonieri din Birzula. Sătenii au împărţit răniţilor şi prizonierilor ouă, lapte, carne, cozonaci, colaci, prăjituri etc., după ce cu toată dragostea ajutaseră pe bolnavii şi lipsiţii din satele lor.

„Am trăit în sărbătorile Paştilor clipe de emoţie, pe care nu le vom uita niciodată—scrie P. C. subprotoiereu V. Dabelea. Ne-a surprins numărul cel mare al credincioşilor, cari au venit la mărturisire şi împărtăşire. Au fost parohii în care foarte puţini nu s'au achitat de aceste datorii creştineşti...

Făcând comparaţia între Paştile anului trecut şi cel din anul acesta, s'a constatat o sporire a numărului credincioşilor şi a fastului sărbătorilor. Anul acesta mai mulţi s'au întors la calea adevărată şi în deosebi tineri. Locaşurile de închinare au fost mai frumos împodobite şi corurile au cântat mai duios".

13. Protoieria judeţului Tiraspol

Activitatea bisericească din luna Ianuarie 1943 este o continuare a operei începută în cursul lunii Decemvrie 1942, întrucât în ambele luni cad sărbătorile de iarnă: Crăciunul, Anul Nou şi Boboteaza.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Potrivit tradiţiei, s'au organizat, cu tineretul, colinde şi s'a strâns fonduri pentru ajutorarea celor lipsiţi şi bolnavi. S'au colectat obiecte călduroase pentru ostaşi şi alimente pentru Crucea Roşie. S'au dat serbări pe la şcoli şi spitalele de răniţi, reprezentându-se piese patriotice şi naţionale.

Preoţii au cercetat casele enoriaşilor, stropindu-le cu apă sfinţită. Cu această ocazie s'au cunoscut multe obiceiuri locale. Unii preoţi au fost primiţi cu lumânări aprinse dela poartă, alţii au fost poftiţi să stea la masă cu gospodarii casei. În general aceleaşi obiceiuri ca şi la noi, întemeiate pe aceeaşi tradiţie ortodoxă.

Iţi era mai mare dragul să vezi, cum părinţii îşi rânduiesc frumos copiii să sărute sf. cruce, mâna preotului şi să stea frumos până când sunt stropiţi cu apă sfinţită. Toţi se arătau bucuroşi, că îşi văd din nou, după 23 ani, casele binecuvântate şi stropite cu aghiasmă.

Unii din preoţi ne aduc la cunoştinţă că au fost poftiţi cu aghiasmă şi în casele catolicilor, acolo unde aceştia n'au preoţi.

Nici un singur caz nu ni s'a semnalat, unde preotul să nu fi fost primit sau să aibă vre-o discuţie neplăcută cu această ocazie.

În tot timpul sărbătorilor, bisericile au fost arhipline.

La 7 Februarie, peste tot s'a săvârşit parastas pentru eroii români şi aliaţi căzuţi la Stalingrad, iar la 24 Ianuarie s'a făcut Te-Deum pentru unirea tuturor românilor. Se continuă cu predarea religiei în şcolile primare şi activarea în căminele culturale.

La catedrala din Tiraspol s'a cumpărat două clopote în valoare de 4.000 R.K.K.S.. In parohia Grosulova a luat fiinţă un cămin cultural cu denumirea „Vasile Alecsandri", sub conducerea preotului Alexandru Timuş. Acest cămin în timpul sărbătorilor a adunat suma de 1.000 R.K.K.S. şi a împărţit copiilor săraci 15 perechi de haine. A colectat pentru Crucea Roşie suma de 496 R.K.K.S., 490 kgr. cereale, precum şi obiecte călduroase pentru ostaşi.

În raionul Ţebricova s'a colectat pentru Crucea Roşie 699 R.K.K.S. Aproape toate parohiile raionului Slobozia şi-au cumpărat clopote, steaguri şi vestminte pentru biserici. E nevoie să se uniformizeze slujbele bisericeşti.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

În postul mare, slujbele solemne, urmate de predici moralizatoare au atras mult popor în toate bisericile parohiale.

Circa 80% din populaţie s'a spovedit şi s'a împărtăşit, afară de elevii şcoalelor care au venit în grup în frunte cu profesorii şi institutorii lor.

Din darurile adunate de Paşti s'au ajutat bolnavii, săracii şi văduvele preoţilor omorîţi sau deportaţi. In Tiraspol s'au dus daruri azilului de bătrâni şi copiilor vagabonzi crescuţi înt'o casă specială.

S'au cumpărat clopote în parohiile: Mălăeşti, Caragaci, Sucleia şi Vladimirovca. In oraşul Tiraspol s'au adunat 5.000 R.K.K.S. pentru înzestrarea bisericilor cu cele necesare pentru cult.

Se repară şi se construesc bisericile în parohiile: Speia, Tucmigiu, Armaşovca, Anastasievca şi Grijeva.

În primele zile ale lunii Mai, potrivit tradiţiei, pretutindeni s'au făcut parastase în cimitire, pentru odihna celor adormiţi. Paştile blajinilor, cum se numeşte acest obicei, a ţinut o săptămână întreagă în parohiile cu mai multe cătune şi a fost bun prilej pentru curăţirea cimitirelor şi îngrijirea mormintelor.

În prima jumătate a lunii, fiind secetă, s'au făcut rugăciuni cu procesiuni la câmp. Dumnezeu ne-a auzit rugăciunea, căci a plouat pretutindeni.

Sărbătorile naţionale: 10 Mai şi ziua Eroilor au fost prăznuite după cuviinţă cu rugăciuni şi cuvântări, atât la Tiraspol, cât şi în judeţ.

Anul şcolar s'a terminat cu un frumos buchet de cunoştinţe duhovniceşti pentru şcolari, iar pentru preoţii misionari cu mulţumirea încununării unei munci rodnice.

14. **Protoieria judeţului Tulcin**

Ziua de 1 Ianuarie, atât în Tulcin, cât şi în restul judeţului s'a sărbătorit cu un fast deosebit,—scrie părintele Protoiereu D. Croitoru,—înălţîndu-se rugăciuni de mărire Celui Atotputernic. Boboteaza de osemenea s'a serbat în cadrul unei solemnităţi deosebite, sfinţindu-se apa în faţa unei cruci împunătoare de ghiaţă, ridicată în faţa catedralei, de faţă fiind toate autorităţile civile şi militare.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Comitetul de binefacere al protoieriei judeţului a ajutat în cursul lunii Ianuarie un număr de 160 nevoiaşi din oraşul Tulcin, împărţindu-le câte un m. c. de lemne, 10 kg. de făină, 3 kg. fasole, 10 kg. cartofi, etc. De asemenea, acelaş comitet a mai vărsat Serviciului de igienă şi profilaxie dela spitalul militar Tulcin, următoarele: 137 găini, 16 kg. carne de vită, 4.400 kg. slănină, 10 kg. unt, pe care spitalul militar ne confirmă că le-a primit prin scrisoarea de mulţumire Nr. 3.439/943.

S'au luat măsuri ca în toate parohiile să se constitue comitete pentru reparaţia bisericilor şi a caselor parohiale şi să se adune fonduri pentru procurarea obiectelor de cult şi vesmintelor preoţeşti, acum în timpul iernii, iar când se va încălzi timpul să se pornească la lucru intens, pentru restaurarea bisericilor, unele deja în reparaţie.

S'a continuat cu lucrările de reparaţie a catedralei oraşului Tulcin în tot cursul lunii.

Preoţii din protoieria judeţului Tulcin veniţi din Ţară, înţelegând momentele mari ale vremii prin care trecem şi identificându-se cu jertfa neamului, la apelul Mareşalului Conducător, au donat pentru Palatul invalizilor suma de 1.000 R.K.K.S., care a fost trimisă prin prefectura judeţului Tulcin locului în drept.

S'a vizitat diferite parohii, deşi timpul a fost friguros. Preoţii catolici, în cursul lunii Ianuarie, nu au vizitat nici un sat unde locuesc catolici în judeţul nostru, în tot timpul sărbătorilor Crăciunului.

Pentru Crucea Roşie s'au adunat următoarele sume: Raionul Tulcin 1.131 R.K.K.S., raionul Braţlav,—400 R.K.K.S., raionul Spicov 200 R.K.K.S., raionul Trostineţ 160 R.K.K.S.

Iese în relief suma adunată de subprotoieria Tulcin, prin stăruinţa părintelui Cuculschi care are o deosebită activitate pastorală şi misionară.

„Avem încă nevoe de preoţi pentru diferite parohii care nu au titular. De dorit ca viitorii preoţi, cari se vor trimite în acest judeţ, să ştie ruseşte. Se fac lecţii complimentare pentru clasele superioare în cadrul şcolii catehetice, în care scop s'a ţinut o serie de conferinţe speciale pentru tineretul adolescent şi corpul didactic cu educaţie sovietică. Am înfiinţat o şcoală de cateheţi care lucrează intens după un program bine stabilit.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

În ziua de 12 Martie a. c., cu ocazia începerii campaniei agricole, s'a făcut sfinţirea semînţelor în cadrul unei impresionante solemnităţi. În deplin acord cu dl. prefect al judeţului am hotărît înfiinţarea unei fabrici de lumânări pentru judeţul Tulcin şi împrejurimi; ceara şi materialele necesare găsindu-se din destul în judeţul nostru. De asemenea de acord cu D-l Prefect, am hotărît ca tipografia din oraşul Tulcin să treacă în proprietatea bisericii.

Se simte foarte mare nevoie de cărţi de ritual, precum şi de broşuri cu conţinut religios moral pentru popor".

Odată cu sosirea primăverii, au început şi lucrările pentru restaurarea şi reparaţiile bisericilor.

a) În raionul Tulcin s'au redeschis lucrările de construcţie a **bisericilor din parohiile:** Anopol, Belousovca I şi Sura-Copievca. Se continuă restaurarea picturii bisericilor din Chimaşovca, Crasnagora, Dranca, Lipovca, Mihailovca I, Mihalovca II, Odaia, Samgorod, Vasilievca şi Bogdanovca. Sunt gata de sfinţire bisericile din Lipovca şi Odaia, precum şi casele de rugăciuni din Juravlevca, Ileaşevca şi Timanovca. S'au sfinţit bisericile din Guta şi Manicovca, precum şi casa de rugăciuni din Copievca. Pentru parohia Chimaşovca fabrica de zahăr din localitate a turnat în atelierele ei 2 clopote, un policandru şi 4 cruci pentru procesiuni. S'a confecţionat un acoperământ nou pentru sf. prestol;

b) În raionul Braţlav s'au sfinţit bisericile din parohiile Braţlav, Grinenchi şi Vagnanca;

c) În raionul Spicov se lucrează la reparaţiile bisericilor din Sledi şi Iuliampoli, precum şi a caselor de rugăciune în Stoiani şi Străluchi. S'a pus în lucru câte o troiţă pentru fiecare obşte agricolă comunală;

d) În raionul Trostineţ se repară bisericile în parohiile: Savinţi, Ladijin şi Trostineţ. S'au terminat reparaţiile bisericilor din Stratievca şi Hordievca, precum şi a caselor parohiale din Cetvertinovca şi Levcovca.

În postul mare credincioşii s'au spovedit şi împărtăşit în proporţie de 70% afară de elevii şcoalelor, care s'au prezentat la sf. taine în frunte cu profesorii şi învăţătorii lor.

De sf. Paşti au fost ajutaţi cu alimente 198 de săraci în oraşul Tulcin şi peste 1.000 în cuprinsul raioanelor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

La Tulcin, din iniţiativa comitetului de binefacere al raionului, condus de păr. subprotoiereu Th. Cuculschi, se lucrează la un orfelinat, care să adăpostească circa 60 copii.

Fondul iniţial, colectat prin parohii de clerici, se ridică la suma de 3.299 R.K.K.S., afară de 5.000 R.K,K.S. prevăzuţi în bugetul raionului.

Nădăjduim, ca în viitor să lucrăm şi mai mult în Via Domnului.

Pr. **Gh. P.**

---

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

PREGĂTIREA VIITORULUI PREOT ÎN TRANSNISTRIA:

a) SEMINARUL TEOLOGIC DIN DUBĂSARI

Înfiinţarea şi organizarea unui seminar, în care se va plămădi întreaga fiinţă a viitorilor apostoli ai Evangheliei lui Hristos, este un fapt de o covârşitoare importanţă bisericească şi naţională. Dar cu atât mai vădită importanţă are un seminar teologic în Transnistria, care a încercat grele pătimiri, care a văzut puterea şi grozăvia prigonitorilor lui Dumnezeu, care a trăit sub domnia întunerecului şi care a sângerat şi a vărsat lacrimi, îngenunchiată de asupritorii sufletului şi a lui Dumnezeu.

Ne-am dat astfel pe deplin seama, că acest prim aşezământ teologic în Transnistria trebue să dea nu atât mânuitori exclusivi de ideologie aleasă, ci mai ales cunoştinţe şi convingeri apostolice. Pentru aceasta s'a căutat ca educaţia în seminar să nu fie lipsită de perspective spirituale şi nici de căldura duhovnicească a izvoarelor evanghelice.

În acest scop s'a căutat ca în seminarul „Mitropolitul Petru Movilă" din Dubăsari să se creeze o atmosferă duhovnicească, în care să domnească Hristos cu iubirea Lui radiatoare, cu comoara inimii Lui de nesecate adevăruri veşnice. Căci într'un astfel de aşezământ se cere ca întreaga atmosferă să fie pătrunsă de o vieaţă pur spirituală, supranaturală chiar.

Convinşi că toată taina educaţiei preoţeşti este de a se plămădi vieaţa lăuntrică, personalitatea religioasă, am luat hotărîrea, împreună cu preţioşii mei colaboratori spirituali, preoţii Ioan Grigorescu şi Gheorghe Soare, de a ne apropia de sufletul şi inima elevilor şi de a vedea în noi toţi nu numai pe părinţii lor duhovniceşti, ci pe prietenii lor sinceri.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Şi dacă cursurile sunt organizate întocmai după programul seminariilor din ţară, urmându-se în predare metoda activă, în educaţia spirituală am grupat totul în jurul vieţii de rugăciune, de pietate şi de reculegere sufletească.

Exerciţiile spirituale, făcute în fiecare zi pentru sporirea pietăţii creştine au început să săvârşească o primenire lăuntrică şi să pună bazele unui progres în vieaţa sufletească a elevilor.

O atmosferă de încredere şi de simpatie a început să învălue vieaţa în acest cămin evanghelic. Iubirea nestăpânită pe care copiii din acest seminar o manifestă faţă de cruciuliţele, iconiţele, cărţile de rugăciuni şi Noul Testament, care li s'au împărţit gratuit, este un semn vădit al emoţiei religioase, care a început să vibreze în inimile scăldate în lumina divină.

Toată lucrarea de educaţie spirituală este concentrată în elevaţiunea supranaturală a trăirii pentru Hristos şi Evanghelia Sa. Ambianţa de elevaţiune spirituală se desăvârşeşte nu atât prin orele de studiu, cât prin orele de rugăciune, de meditaţie şi iubire creştină.

In studiu sunt îndrumaţi nu numai în orele de predare, după program, dar sunt lămuriţi şi iniţiaţi în fiecare seară la meditaţie, cu care s'au obişnuit în ultimul timp aşa de mult, după o nespusă stăruinţă. E drept că, deşi nu se neglijează sub nicio formă programul de predare, am introdus o metodă de oarecare îngăduinţă, având în vedere că acestor copii li s'a predat până acum de curând în limba rusă şi că nu posedă limba română literară şi nici gramatica ei. Este însă o plăcere să privească cineva la tezele lor la limba română, istorie şi religie, în care au făcut progrese uimitoare. Nicio deosebire aproape între lucrările scrise de aceşti copii şi cele scrise de elevii noştri din ţară. Este acesta un fapt demn de remarcat.

Nu mai vorbesc de întrecerea şi de vioiciunea cu care învaţă la religie şi cum mânuesc Noul Testament, pe care l-au îmbrăcat frumos şi-l păstrează în bancă ca pe o comoară scumpă.

Cât priveşte muzica bisericească şi vocală s'a ajuns la îmbucurătoare rezultate. Elevii au deosebită înclinaţiune la muzică. Cântă frumos, au ureche muzicală şi sunt bucuroşi să înveţe cât mai multe cântece. Astfel s'a putut forma un cor mixt pe patru voci, executând în ultimul timp bucăţi grele, cum este Heruvicul şi Pre Tine Te lăudăm de I. Ghica-Budeşti.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Formarea convingerii apostolice se plămădeşte în lumina idealului evanghelic, astfel că pregătirea viitorilor preoţi în Transnistria apare ca un răsărit de soare în primăvara reînnoirii pravoslavnicei credinţe de odinioară.

Pr. **Dumitru Cristescu**
Directorul Seminarului Teologic din Dubăsari

b) SEMINARUL TEOLOGIC DIN ODESA

Oricât de frumoasă ar fi activitatea misionară a preoţilor veniţi din Ţară, ea nu poate să satisfacă toate cerinţele vieţii religioase de aici. Se simte mare lipsă de preoţi. Parohii s'au înfiinţat numai în unele comune, iar în jurul lor rămân încă foarte multe sate fără locaşuri sfinte şi fără preoţi.

Nu vom greşi, dacă vom spune, că preoţii veniţi din Ţară şi preoţii localnici satisfac astăzi numai o treime din populaţia creştină a Transnistriei.

Cu venirea I. P. S. Mitropolit Visarion problema a fost soluţionată în modul cel mai satisfăcător.

A fost găsită clădirea cea mai potrivită — clădirea fostei şcoale spirituale din Odesa — şi readusă în stare locuibilă; a fost adusă mobilă necesară, a fost angajat personalul de serviciu — şi la 1 Martie 1943 seminarul a fost deschis, având 60 de elevi, în cele 2 clase (a 7-a şi a 8-a) şi 6 profesori.

Astfel seminarul teologic din Odesa, închis 25 de ani în urmă de bolşevici, este astăzi reînfiinţat de I. P. S. Mitropolit Visarion. Populaţia Transnistriei va primi curând mai multe zeci de preoţi veniţi din sânul ei. Aceşti noui luminători, între care sunt mulţi moldoveni transnistrieni, vor aduce lumina lui Hristos şi flacăra dragostei către neam şi patrie în colţurile cele mai îndepărtate ale acestei provincii. Aceşti luptători ai crucii lui Hristos vor rămâne pentru totdeauna cu turma lor, căci ţara lor este Transnistria şi ei îi aparţin cu trup şi suflet. Ei cunosc bine durerile şi nevoile Transnistriei. Fiind ei înşişi ispitiţi de acelaş foc, vor aduce mult folos şi vor juca un rol foarte însemnat în restaurarea bisericii ortodoxe şi în redeşteptarea sentimentului naţional al Românilor transnistrieni. In acest scop programul este astfel alcătuit, încât

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

din cele 32 de ore săptămânale, 10 ore revin limbii române, istoriei patriei, geografiei, istoriei bisericii române, precum şi muzicii bisericii româneşti. Desigur orice început e foarte greu; seminarul n'are toate cele de trebuinţă, însă toate aceste lipsuri se vor completa cu timpul.

Suntem recunoscători P. C. Ic. St. S. Bejan, directorul seminarului din Chişinău, care ne-a dăruit 1500 volume manuale, precum şi familiei venerabilului răposat păr. M. Ceachir pentru 200 volume de cărţi teologice şi 2 rânduri de veşminte preoţeşti dăruite pentru capela seminarului.

Toate autorităţile locale s'au oferit să contribue cu ceea ce le-a fost la îndemână pentru redeschiderea seminarului din Odesa, dându-şi seama de rostul mare istoric ce reprezintă acest act.

Desigur că în calea noastră vom mai întâlni multe piedici şi neajunsuri, care însă nu ne vor turbura hotărîrea noastră de a munci, aplicând toată priceperea şi toată experienţa noastră pentru ca această răsadniţă duhovnicească să aducă roadele aşteptate şi dorite de conştiinţa noastră.

Cu aceste gânduri şi sentimente, seminarul nostru se încadrează în munca cea mare pornită de biserica noastră română ortodoxă în Transnistria.

Ic. St. **Teodosie Bogaci**
Directorul Seminarului Teologic din Odesa

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

SĂRBĂTORIREA HRAMULUI BISERICII „SFÂNTUL GRIGORIE TEOLOGUL" DIN ODESA

In ziua de 25 Ianuarie a. c. a avut loc într'un cadru deosebit de solemn sărbătorirea hramului bisericii „Sf. Grigorie Teologul" din Odesa.

După săvârşirea Sf. Liturghii de către un sobor de preoţi şi diaconi în frunte cu părintele Teodor Florea, Protoiereul oraşului, a avut loc primirea Inalt Prea Sfinţitului Mitropolit Visarion, care a oficiat un Te-Deum de mulţumire, în prezenţa unei numeroase asistenţe.

După terminarea slujbei întreaga mulţime de credincioşi din biserică a trecut rând pe rând să sărute Sf. Cruce şi să primească binecuvântarea înaltului arhipăstor.

La ora 1 p. m. întregul cler în frunte cu Inalt Prea Sfinţitul Mitropolit a vizitat aşezămintele de binefacere de pe lângă biserica „Sfântul Grigorie Teologul", unde păstoreşte preotul Alexandru Svetlov. Această parohie are o clădire care adăposteşte: un cămin cultural, o cantină populară, o policlinică şi locuinţa preotului şi a celuilalt personal.

Cantina, care s'a deschis la 6 August 1942, hrăneşte zilnic 56 copii şi 45 bătrâni, dându-li-se unul sau două feluri de mâncare caldă, pentru care se cheltueşte în medie 2.000 R.K.K.S. lunar, bani strânşi prin subscripţie dela enoriaşi.

Policlinica „Sfântul Grigorie Teologul", prevăzută cu toate instrumentele necesare, are mai multe secţii, în care un personal permanent şi din afară dă consultaţii zilnic, în mod gratuit, persoanelor sărace din cuprinsul oraşului. În medie consultaţiile au ajuns până la 1.000, în timp de o lună, iar banii cheltuiţi cu medicamentele sunt adunaţi tot prin subscripţie dela enoriaşi.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

După vizitarea cantinei, policlinicei şi căminului cultural de către Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit şi de clerul bisericesc, a avut loc la casa parohială o agapă, la sfârşitul căreia a vorbit părintele Al. Svetlov, arătând strădaniile prin care a ajuns la înfăptuirile ce se văd astăzi.

Apoi a răspuns Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit prin cuvintele următoare: „Nu ştiu, câtă bucurie simţiţi Dvs. cu prilejul venirii unui ierarh în mijlocul poporului, dar vă mărturisesc câtă bucurîe încerc astăzi eu ca păstor, văzând astfel de manifestări şi înfăptuiri.

Căci văd aici o biserică plină de norod credincios şi înconjurată de o mulţime de aşezăminte, care ar trebui să fie lângă fiecare locaş de închinare, toate înfăptuite nu cu bani din subvenţii oficiale, ci cu obolul credincioşilor.

Şi dacă aceste lucruri umpleau de bucurie sufletul lerarhilor de ieri, în alte împrejurări, bune, se înţelege de câtă bucurie se umple sufletul meu, văzându-le înfăptuite în vremurile grele în care trăim.

Din aceasta se vede cât este de puternică credinţa religioasă în sufletul poporului de aici şi ce calităţi sufleteşti are acest popor, care prin toate împrejurările, prin care a trecut şi trece, nu lasă credinţa sa religioasă.

Iar această constatare ne întăreşte convingerea, că un popor, care dă astfel de semne de vieaţă, nu poate pieri, ori prin câte împrejurări grele ar trece.

De aceea mă rog Lui Dumnezeu să reverse toate darurile sale cele bogate peste toţi cei care au luat parte la slujba de astăzi şi a celor care din binecuvântate pricini n'au putut fi de faţă, ca şi a celor ce cu cântările lor au împodobit această frumoasă sărbătoare".

Pr. **Gh. I. Soare**

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

PROCESIUNEA DIN „DUMINICA ORTODOXIEI"

In acest an, Duminica I-a din postul mare, 14 Martie 1943, zi de biruinţă pentru Ortodoxie, a fost sărbătorită la Odesa cu o pietate şi strălucire, pe care Cetatea lui Richelieu n'a mai văzut-o de 26 ani.

Era o veche tradiţie în marea ţară ortodoxă din răsărit, a Rusiei de alaltăieri, ca în Duminica Ortodoxiei, după sfânta Liturghie, să se facă procesiuni cu prapuri şi icoane în amintirea prăbuşirii topoarelor iconoclaste sub smerita, dar continua şi dârza propoveduire a pustnicilor ieşiţi în lume să apere cinstirea chipurilor celor ce prin exemplul vieţii lor sfinte ne îndreaptă mintea şi fapta către Dumnezeu.

In oraşele cu reşedinţe episcopale la slujbele din Duminica Ortodoxiei se adăogau anatemele contra persecutorilor credinţei adevărate, citite de episcopi.

Venit să reaprindă focul vechei credinţe peste care necredincioşii au aruncat un timp spuza persecuţiei, I. P. S. Mitropolit Visarion a reînviat şi tradiţia locului, pe care o cunoaşte încă de când la Kiev cerceta cu setea de student bătrânele cărţi ale Mitropolitului român Petru Movilă, devenit îndrumător al întregii ortodoxii.

Vlădicii locotenenţi ai scaunelor de Ismail şi Chişinău, Policarp şi Efrem, au coborît la Odesa pentru ca mai puternică să fie rugăciunea arhierească şi mai măreaţă sărbătoarea Ortodoxiei.

Voit-a Dumnezeu ca această zi de 14 Martie să fie însorită şi caldă, pentru ca cei care n'au putut încăpea în catedrală, să se roage cu cei trei arherei şi să primească binecuvântarea lor, să-i urmeze în procesiunea făcută până la piaţa „Libertăţii" de lângă gară, unde ieri aveau loc serbările bolşevice.

Şi a fost mare numărul credincioşilor ce urmau procesiunea. Era plin largul bulevard, era plină piaţa. Zeci de mii de capete se

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

plecau crucii, praporilor şi icoanelor purtate de femei, de copii, de credincioşi şi de şcoli.

În auzul cântărilor intonate de corul seminarului, al catedralei şi fanfarei operei, la vederea celor 40 de clerici,—diaconi şi preoţi—ce formau avant-garda duhovnicească a soborului arhieresc, pravoslavnicii Odesei, bătrâni şi tineri, nu puteau să-şi oprească picurii curaţi ai lacrămei izvorîtă din cucernicia sufletelor lor mult chinuite până acum.

Ariergarda soborului arhieresc era formată din autorităţi: d-l Guvernator G. Alexianu, d-l primar. Gh. Pântea, d-l comandant al armatei, d-l prefect al poliţiei, precum şi consulii Germaniei şi Italiei şi capii tuturor instituţiilor oraşului.

Cortegiul astfel format se opreşte în mijlocul pieţii, unde erau înălţate un altar pentru slujitorii Domnului şi o tribună pentru autorităţi.

Începe slujba. Departe se aude ecoul megafoanelor. Apoi încheierile:

„Celor ce tăgăduesc existenţa lui Dumnezeu şi susţin că lumea asta a luat fiinţă singură dela sine şi toate în ea se fac fără pronia lui Dumnezeu, după întâmplare, — *Anatema.*

. . . . . .

„Tuturor celor ce au persecutat şi vor persecuta credinţa creştină, clerul şi pe credincioşii săi, prin porunci, schingiuiri şi moarte de martiri, — *Anatema...*

. . . . . "

Anatemele acestea spuse cu voce tare şi clară de Vlădica Visarion şi cântate de cor înfioară pe ascultători. Gândurile călătoresc în istoria îndepărtată sau apropiată, urmărind pe prigonitori.

Deodată, Vlădica scoboară vocea şi citeşte:

„Iar celor care pentru credinţa ortodoxă şi pentru patrie şi neam au suferit şi au fost ucişi în războaie, — prinţi şi boeri, ofiţeri şi de Hristos iubitorii ostaşi — şi tuturor pravoslavnicilor creştini, care s'au sfârşit în adevărata credinţă şi blagocestie şi cu nădejdea învierii, — *Vecinică pomenire!...*

. . . . . "

La Polihroniu, după cor, muzica militară, încadrată în frumosul careu format de uniformele cuceritorilor Odesei, intonează „Trăiască Regele" şi îndată imnele naţionale, german şi italian.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

În aceeaşi ordine ca la venire, cortegiul se înapoiază la catedrală şi cu el întreaga mulţime de credincioşi.

Părintele Silvestru Vatrici, directorul atelierelor bisericeşti, a ţinut ca soborul arhiereilor şi preoţilor să se împărtăşească în ziua Ortodoxiei din primul potir fabricat în atelierele Misiunii.

Ortodoxia Transnistriei se reînoeşte în duh şi formă.

Pr. **Gh. P.**

---

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

INVIEREA DOMNULUI LA ODESA

Zorile primăverii anului 1943 au adus cu ele o nouă adiere creştinească asupra pământului dintre Nistru şi Bug. În fiecare cătun sau sătişor, fie de pe malul Nistrului la Vadul lui Raşcu sau Podoimiţa, fie de pe malul Iahorlâcului, fie de pe Bug sau înspre miază-zi la Marea cea Mare, glasul clopotelor a chemat la rugăciune pentru a prăznui al doilea Paşte binecuvântat sub semnul crucii lui Hristos.

Odesa — frumoasă aşezare de pe stâncile înspumate de apele Mării Negre, — a intrat şi ea în sărbătoare. Împodobită în haina verde a primăverii, a ţinut să arate, că ştie să fie şi acum atât de primitoare, ca şi în vremurile de demult. Cele 25 biserici şi mânăstiri deschise astăzi pentru hrana sufletească a celor dornici de mântuire s'au îmbrăcat în podoabe. Rugile s'au înălţat cu toată evlavia, arătând biruinţa vieţii asupra morţii. Hristos a înviat în adevăr şi fiecare copilaş, adus de maică-sa la biserică, gângurea, răspândind această veste mare. E adevărat şi în Odesa „a înviat Hristos cu moartea pre moarte călcând"... O zice acum fără sfială şi muncitorul din fabrică şi studentul din Universitate şi tânărul comsomolist de altădată şi partizanul de până ieri. Prea frumos s'a arătat Domnul în anul acesta în faţa noroadelor transnistriene, ca să nu fie proslăvit întru Învierea Sa.

Biserica, refăcută din cenuşa pustiitoare a revoluţiei, a reînviat sub ocârmuitor nou, sub păstor bun şi adevărat al turmei lui Hristos. Vlădica nostru, care a ştiut să lase urme de lumină şi în făptuiri, pe unde a vrut Domnul ca să treacă, a uimit poporul Odesei cu frumoasele şi înălţătoarele programe ce le-a alcătuit pentru praznicul Învierii. Din vreme s'au făcut pregătiri cu râvnă deosebită, s'au împodobit bisericile.

Săptămâna Patimilor a început cu slujbe înălţătoare pentru pregătirea poporului în vederea marei sărbători. Deniile de fiecare seară au adus la biserică mulţimea însetată de credinţă. Joia Mare,

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Joia Cinei celei de Taină, cu citirea celor 12 evanghelii ale Patimilor, a făcut ca biserica sf. Treimi din Odesa să rămâie prea puţin încăpătoare pentru credincioşii veniţi să asculte cuvintele sfinte rostite de Arhiereu. Vineri, ziua îngropării şi a Prohodului Mântuitorului, s'au putut asculta frumoasele cântări şi sfintele rugi înălţate de însuşi Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Visarion, la aceeaşi Biserică, mai potrivită festivităţilor de mare amploare. Glasul clopotelor a adunat la prohod pe toţi bunii creştini ai Odesei. Aceştia au adus cu ei tineret, care n'a avut de unde să vadă până acum frumuseţile slujbelor bisericeşti. Fiecare credincios cu lumânarea în mână şi copilaşii cu lampioanele de diferite culori, au luminat calea cortegiului impunător, care înconjura biserica pe patru străzi înţesate de lume. Seara plăcută de primăvară, liniştea netulburată şi sfântă care domnea peste tot, a creat o măreţie deosebită acestui alai nemaivăzut de multă lume din Odesa. Făcliile colorate purtate de credincioşi, au avut şi ele farmecul lor, în întunerecul ce stăpânea întregul oraş. Corurile ridicau cântări înălţătoare şi proslăveau pe Cel ce a fost răstignit. Ca pe vremuri, întregul alai avea în frunte pe Arhiereul înconjurat de mare sobor de preoţi şi urmat de dregătorul pământurilor transnistriene, profesorul Gheorghe Alexianu, şi conducătorii oştirilor româneşti şi germane.

La ceas târziu de seară se putea vedea de-a-lungul străzilor drepte un nesfârşit convoi de fiinţe care se îndreptau dela biserică, pierzându-se în zare. Erau credincioşii care se duceau tăcuţi spre căminurile lor, proslăvind pe Dumnezeu pentru zilele de înălţare sufletească ce le-a fost dat să trăiască.

O zi de pregătire, de primenire şi de împrospătare şi iată soseşte marele Praznic al Învierii Domnului.

Odată cu seara, lumea porneşte încet spre biserică. Îmbrăcaţi în haine de sărbătoare, cu legăturica de pască şi ouă roşii în mână, tot mai des se înşirue convoiul de credincioşi, fiecare căutând să-şi găsească loc în biserică, sau măcar în tinda bisericii. Au venit de pretutindeni, dela mari depărtări, dinspre Mare, dinspre gară, din toate unghiurile oraşului, mic şi mare, cu suflet curat spre Cel ce a dat vieaţă lumii.

E ceas de miez de noapte, dregătorii, ostaşii, cler şi popor se înşirue în faţa bisericii sf. Treimi. Fiecare aşteaptă cu nerăb-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

dare clipa măreaţă când se va rosti cel dintâi „Hristos a înviat". După rânduiala obişnuită,'în sunet de clopote, coruri şi muzică militară, porneşte cortegiu pentru a înconjura pe cele patru străzi din jurul catedralei sf. Epitaf, dus de preoţi, în frunte cu Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit, se apropie de intrare. Se citeşte sf. Evanghelie, după care răsună până departe în întunerecul nopţii cântecul mult aşteptat „Hristos a înviat din morţi cu moartea pre moarte călcând"... Toată lumea trăieşte un ceas mişcător. Poporul Odesei stă înmărmurit în faţa celor văzute astăzi, după un sfert de veac de întunerec şi tăcere. Se poate citi pe faţa fiecăruia adâncă recunoştinţă şi mulţumire pentru aceste prăznuiri religioase, de care atâta vreme au fost lipsiţi. Lăcrimi de bucurie curg din belşug, fiecare dorind să soarbă cu privirea toate mişcările clerului, dar mai ales slujba săvârşită de Arhiereu.

Auzeai pe străzi bătrânii depănându-şi amintirile din vremurile de stăpânire ţaristă, când le-a fost dat să ia parte la atâtea slujbe săvârşite în toată măreţia lor. Cu bucurie mare povesteau celor tineri aceste aduceri aminte, adaugând, că astăzi prăznuirea li se pare mult mai frumoasă şi înălţătoare. S'au făcut şi în trecut slujbele Învierii cu multă îngrijire, dar nu se pot asemăna nici pe departe cu cele ce le-a fost dat să vadă astăzi sub stăpânirea românească.

În zori de zi — când soarele se ridica din spuma mării nemărginite—vlădica coboară în mijlocul poporului şi le sfinţeşte bucatele. Pe străzi întregi — până departe în inima oraşului — s'a înşirat mulţimea aşteptând să-l vadă pe cel dintâi Mitropolit al Odesei eliberate şi nimeni nu se depărta până nu primea binecuvântarea arhierească.

Astfel încep zilele de mare sărbătoare ale Paştilor anului 1943, toate împodobite cu frumoase slujbe arhiereşti. La catedrală, la Universitate, la biserica foştilor ofiţeri din armata ţaristă, „sf. Maria Magdalena", peste tot, înălţătoare rugi s'au ridicat Domnului, aducând pe aceste meleaguri un duh nou de vieaţă creştinească.

Multă vreme nu se vor sterge aceste sărbători din amintirea noastră. Ele vor însemna pentru cetăţenii Odesei şi pentru misionarii Bisericii româneşti un prilej de mare bucurie, dovedind tuturor vrăjmaşilor trăinicia Bisericii lui Hristos, care trece biruitoare peste veacuri.

Pr. **V. V.**

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

VIZITE CANONICE

Între Nistru şi Bug locuitorii n'au avut prilej, de vreme îndelungată, să primească în mijlocul lor, un cap al bisericii sau să asculte o slujbă arhierească. Frământările ultimului sfert de veac au avut darul de a risipi turma creştinească, alungând pe toţi păstorii buni, martirizându-i, pentru a putea introduce o vieaţă nouă lipsită de binefacerile credinţei. A vrut însă bunul Dumnezeu, ca toate pornirile protivnice să fie spulberate prin puterea ostaşilor Crucii, care au sdrobit pe vrăjmaşi, alungându-i departe în răsărit. Pe locurile pustiite au venit misionarii bisericii româneşti pentru a reclădi locaşurile sfinte din cenuşa pârjolului necruţător şi pentru a sădi în sufletele credincioşilor din nou flacăra credinţei strămoşeşti.

Pentru a vedea la faţa locului realizările misionarilor şi desvoltarea vieţii creştineşti pe aceste meleaguri, Inalt Prea Sfinţitul Mitropolit Visarion, însoţit de mai mulţi preoţi din serviciul central al Misiunii, a pogorît în mijlocul poporului, aducând mângâiere, îmbărbătare şi binecuvântare.

Programul vizitelor canonice a fost alcătuit după sugestiile I. P. S. Sale şi executat în amănunţime.

Au fost vizitate pe rând, în cursul lunii Mai, mai multe localităţi din judeţele Odesa, Berezovca, Oceacov şi Golta. In bună parte, reuşita acestor călătorii de informare se datoreşte autorităţilor administrative locale şi măsurilor luate de ocârmuitorii Transnistriei, care au înţeles pe deplin rostul acestor deplasări pe teren.

1. Judeţul Odesa

Cel dintâi popas al călătoriei misionare s'a făcut la 16 Mai în satul Vizirca din judeţul Odesa, unde s'a oficiat sf. Liturghie arhierească în biserica refăcută şi împodobită de armatele româ-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

neşti, multă vreme aici cantonate. Primirea din partea credincioşilor a fost însufleţită, fiecare exprimându-şi mulţumirea pentru înălţătorul prilej ce le-a fost dat să trăiască.

În zilele următoare, la 18 Mai, a fost vizitat satul Buialâcul-Mic, unde s'a făcut o slujbă de pomenire la mormintele eroilor, după care, în acelaş cortegiu sărbătoresc şi cu aceeaşi caldă manifestare s'au îndreptat cu toţii spre Antono-Codincevo—reşedinţă de raion din judeţul Odesa. Preoţii din aceste localităţi au fost găsiţi la datorie, aşteptând în fruntea credincioşilor pe cel dintâi Vlădică al Odesei, venit după spulberarea urgiei bolşevice. Unul dintre preoţii din suita Inalt Prea Sfinţitului a adus la cunoştinţă în cuvinte calde şi mişcătoare, toată mulţumirea din partea bisericii pentru cele constatate, îndemnând credincioşii la ascultare şi împărţind tuturor arhiereşti binecuvântări.

O zi de odihnă şi pregătire şi caravana misionară porneşte din nou la drum pentru a vedea alt judeţ cu alte înfăptuiri şi altă manifestare a sufletului creştinesc.

2. Judeţul Berezovca

Judeţul Berezovca, aşezat spre hotarul de răsărit al Transnistriei, este o regiune bogată, cu populaţie puţin deasă, de naţionalitate ucraineană. Orăşelul cu acelaş nume, cu case scunde, dar primitoare, aşezat pe valea unui pârâuaş care-şi duce apele spre Bugul îndepărtat, a ştiut să-şi deschidă inima pentru a primi pe stăpânul ei duhovnicesc cu toată curăţenia sufletească. Dela bătrân la tânăr, dela cârmuitorii civili şi militari, adunaţi în preajma bisericii astăzi refăcută, cu toţii au primit alaiul Inaltului oaspe cu deplină bucurie. După o secetă de câteva luni, cerul s'a deschis pentru a revărsa o îmbelşugată şi binefăcătoare ploaie. In picurii deşi ai ploii, care cădea peste întinsul şes al oraşului Berezovca, Inalt Prea Sfinţitul Mitropolit a trecut în revistă corpul ofiţeresc, trupa şi poporul, veniţi să soarbă cuvinte de îmbărbătare ce s'au rostit, după care a urmat raportul protoiereului de judeţ Eleuterie Grigorie.

De sf. Impăraţi Constantin şi Elena s'a oficiat sf. Liturghie arhierească în catedrala oraşului, când s'au înălţat rugăciuni către

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Cel Atotputernic pentru a revărsa asupra credincioşilor buni ai Berezovcei pace, sănătate, roadă însutită şi belşug holdelor. S'a putut face constatarea, că aceste slujbe în mare sobor sunt foarte binefăcătoare pentru reinvierea obiceiurilor din trecut şi mai ales pentru refacerea sufletească a tineretului otrăvit de nesăbuita învăţătură comunistă. S'au împărţit sute de publicaţii religioase şi mii de cruciuliţe. Această vizită făcută în plină primăvară, după isprăvirea muncii agricole, a descreţit frunţile multor obidiţi şi a adus o frumoasă contribuţie vieţii misionare de pe aceste plaiuri.

3. Judeţul Oceacov

Fără răgaz de odihnă, fără a lăsa o singură zi lipsită de activitate, Inalt Prea Sfinţitul Mitropolit porneşte la 22 Mai spre cetatea Oceacovului, strajă neadormită şi aşezare de veacuri la marginea răsăriteană a Mării Negre. In cale se opreşte la bisericile din satele Coblevo, Neceaianoe şi Anceocrac, unde este întâmpinat în triumf de credincioşii satelor. In bătaia ploii binefăcătoare şi mult aşteptată, care se revărsa din belşug peste întinderile Oceacovului, soseşte alaiul la porţile oraşului şi apoi la catedrală, unde se face cea mai frumoasă şi sărbătorească primire din partea credincioşilor şi a autorităţilor în frunte cu d-l pretor Bortoş, delegatul prefectului, comandantul militar colonelul Octav Vorobchevici şi protoiereul Maxim Iluţă. Biserica catedrală — un monument arhitectural de frumoasă inspiraţie — care a slujit altădată ca moschee turcească, este astăzi redată cultului ortodox prin strădania de fiecare zi a misionarilor noştri. Şi aici s'a oficiat o slujbă arhierească, unde s'a putut constata aceeaş credinţă renăscută şi aceeaş dragoste şi dorinţă pentru refacerea vieţii bisericeşti pângărită de vrăjmaşii crucii. S'a oficiat apoi o panahidă pe locul unde au fost sacrificaţi sub urgia bolşevismului necruţător şi crud peste 500 ofiţeri, preoţi şi învăţători. Lacrimi amare s'au vărsat în faţa troiţei ridicată pe acel loc de veşnică odihnă. Tot la Oceacov, pe malul mării înspumată de valurile mereu agitate, s'a ridicat din iniţiativa vrednicului cărturar şi luptător care este colonelul Octav Vorobchevici, o bisericuţă în miniatură, copie fidelă a mânăstirii voevodale Moldoviţa din Bucovina, care va însemna pentru veacuri puterea de creaţie a sufletului românesc, în plină vreme

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

de răsboi. Inalt Prea Sfinţitul Mitropolit a sfinţit-o lăsând-o ca mărturie pentru vremurile viitoare şi loc de închinare pentru toţi aceia care se vor abate prin aceste locuri frumoase.

La 24 Mai se vizitează localitatea Varvarovca din acelaş judeţ, o aşezare frumoasă de pe malul Bugului din preajma Nicolaevului. Mare bucurie în inima poporului pentru aleasa preţuire ce se face de către capul bisericii, pe care de atâta vreme nu l'au văzut. Parohia compusă din aproape 4.000 de credincioşi pravoslavnici, cu biserica clădită în veacul trecut de contele Lambert, un timp întrebuinţată ca magazie de cereale, iar astăzi refăcută prin strădania parohului Andrei Culicu, a ţinut să primească cu mare însufleţire şi cu lacrimi de bucurie pe arhipăstorul ei, care s'a coborît pentru a aduce binecuvântarea sa aducătoare de belşug şi roade în holde şi'n suflete. Se mai vizitează în aceeaş zi parohia Bolşaia Orenica, cu credincioşii în haină de sărbătoare şi plini de dorinţi sfinte pentru refacerea locaşului lor pustiit. Păr. inspector misionar Silvestru Vatrici rosteşte o înflăcărată predică, îndemnând poporul să primească pe misionarii noştri, care vin cu toată dragostea să-i îngrijească în toate trebuinţele lor duhovniceşti. Se împarte sutelor de credincioşi, veniţi în întâmpinare, cruciuliţe şi broşuri moralizatoare, ca o mică atenţie pentru păstrarea credinţei strămoşeşti şi ca o încurajare pentru timpurile viitoare.

A urmat trecerea Bugului pe teritoriul Guvernământului german al Ucrainei de sud—la Nicolaev—oraş industrial de mare însemnătate la revărsarea acestui râu în liman. După vizitarea oraşului, a şantierelor navale şi a locurilor vrednice de văzut, cortegiul de maşini se opreşte la una din bisericile Nicolaevului, în care slujeşte preotul localnic Milici, care ne serveşte cu explicaţii foarte preţioase. Locaşul dumnezeesc de construcţie modestă, însă cu interiorul aproape în întregime bine păstrat de sub furia bolşevismului, aparţine bisericii autocefale ucrainene. Poporul, dorit şi însetat de credinţă, vine la această biserică la toate prilejurile, să asculte cu drag din nou cântările şi slujbele atât de îndelung ne mai auzite şi este insufleţit de aceeaşi sinceră dorinţă pentru a vedea cât mai curând întreaga normalizare a vieţii bisericeşti.

Spre seară urmează banchetul dat în cinstea oaspeţilor de către generalul Winkler, comandantul militar al Nicolaevului, unde

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

se ţin cuvântări pentru prosperitatea ţărilor aliate Germania şi România şi a Conducătorilor lor.

A doua zi facem calea întoarsă spre Odesa, cu frumoase impresii culese din aceste călătorii misionare de documentare.

4. Judeţul Golta.

După câteva zile de şedere la Odesa, acelaş sobor de preoţi, în frunte cu Inalt Prea Sfinţitul Mitropolit, a luat drumul Goltei, pentru a cerceta o parte din centrul ţinutului transnistrian, cu frumoasele sale aşezări, de unde se putea culege noui şi impresionante constatări pentru viaţa misionară din această regiune. Alaiul descinde la marginea judeţului în localitatea Liubaşovca, unde este întâmpinat de credincioşii veniţi dela mari depărtări, în fruntea lor fiind protoiereul judeţului Al. Podgurschi, subprefectul Aristide Pădure şi alte personalităţi civile şi militare din judeţ. Raportul dat de preot în biserică şi predica rostită cu acest prilej au avut darul de a câştiga deosebita atenţie a credincioşilor, care au manifestat toată bucuria lor pentru aceste clipe înălţătoare.

Se mai vizitează în aceeaşi zi, de 29 Mai, localităţile Gvozdovca II şi Gvozdovca I, unde locuitorii, paşnici moldoveni, au ţinut să arate prin primirea făcută, tot respectul lor pentru capul bisericii transnistriene, care i-a bucurat coborându-se pentru a le impărtăşi binecuvântări. Departe, la marginea solului aşezat pe o vale întinsă, cu case curate şi frumos orânduite, se văd înşiruindu-se pe o margine şi cealaltă a şoselei, sute de călăreţi în haine de sărbătoare; lor le urmează întregul sat, iar în biserica încăpătoare şi împodobită preotul Teodor Anastasiu în cuvinte alese, prezintă raportul. Poporul primeşte binecuvântarea arhierească şi mulţumirea de a fi păstrat obiceiurile, legea şi graiul românesc. La fel la Gvozdovca I, unde primirea se face de către preotul Gheorghe Laurenţiu, misionar de pe meleagurile Maramureşului înstrăinat.

Convoiul cu înalţii oaspeţi iau drumul spre Crivoe Ozero-târguşorul pretorului Rozarea, un harnic, inimos şi neobosit cârmuitor, dar mai ales un mare binevoitor al bisericii, pe care a refăcut-o din temelie înzestrând-o cu frumoase şi preţioase odoare. Raportul prezentat de ieromonahul Efrem Ostrovaru, misionar dela

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Tismana, ne arată, că biserica este o ctitorie de pe la 1.700 a boierilor valahi. Şi aici însufleţire şi aceleaşi dorinţi de refacere a sufletelor, care atât de mult au pătruns sub urgia comunistă. După serviciul dela biserică şi slujba de pomenire a eroilor care şi-au vărsat sângele pentru această glie, se vizitează instituţiile din localitate, după care urmează masa oficială la pretura raionului.

Când soarele se apleacă spre asfinţit, cortegiul mai trece prin Şirovo—o localitate cu biserica refăcută, unde după un scurt serviciu religios şi predica ocazională, Inalt Prea Sfinţitul împărtăşeşte binecuvântarea Sa, îndreptându-se spre Vradievca, altă reşedinţă de pretură, cu alte multe şi bogate înfăptuiri pe teren misionar. In preajma bisericii, în faţa unei cruci aşezate în amintirea eroilor desrobitori, s'a oficiat scurtul serviciu divin, polihroniul şi panahida, după care, preotul localnic Nicolae Sonieţiţchi—un adevărat martir al preoţimii transnistriene—a prezentat raportul. Păr. Vatrici mulţumind în numele Inalt Prea Sfinţiei Sale, pentru primire şi pentru dragostea arătată de popor, împărtăşeşte binecuvântarea. Se vizitează apoi spitalul civil, locul fostei biserici distruse până'n temelie, căminul cultural „Petru Movilă", biblioteca şi altele, după care urmează masa oficială pregătită de d-l căpitan Trifu, un foarte însufleţit credincios, care a contribuit mult pentru refacerea sufletească a locuitorilor din acele locuri.

Alt prilej de a înseila pe răboj munca grea şi spinoasă pe care trebue să străbată misionarii noştri, achitându-se de misiunea încredinţată. Poporul, atât de mult însetat după credinţă, se vede aici dorind din toată inima ştergerea urmelor trecutului plin de păcate şi nelegiuiri şi revenirea la o viaţă creştinească normală.

La 30 Mai, Inalt Prea Sfinţitul, împreună cu suita Sa, descinde la Golta. Oraşul compus altă dată din mai multe localităţi aşezate pe o parte şi alta a Bugului, se găseşte astăzi în stare înfloritoare în partea rămasă sub stăpânirea românească, datorită priceperii şi râvnei neobosite a prefectului judeţului, colonelul Modest Isopescu. Biserica catedrală, incadrată de palatul administrativ, a fost îmbrăcată în haină de mare sărbătoare. Slujba arhierească a atras sute de credincioşi, întru cât mulţimea era dorită de astfel de manifestări religioase. Predica festivă este rostită de păr. consilier Nicolae Grosu, care în cuvinte pline de însufle-

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

ţire aduce mângâiere poporului şi îndeamnă ca toţi să dea concursul lor pentru ridicarea sfintei biserici la loc de cinste, ca odinioară. Se face o mică slujbă de pomenire în faţa celor 30 de ostaşi eroi, după care se vizitează spitalele de campanie, îmbărbătând pe cei suferinzi cari aşteaptă cu nerăbdare vindecarea lor.

In sala de mese a cantinei „Crucii Roşii", de sub conducerea doamnei prefect Isopescu, se oferă o masă bogată, la care se ţin cuvântări pentru M. S. Regele şi Conducătorul Statului şi se aduc mulţumiri pentru aleasa primire făcută oaspeţilor. După prânz, se vizitează parohia Gruşevca, la 7 km. de Golta, cu biserică monumentală, unde se poate vedea aceeaşi caldă manifestare de dragoste din partea credincioşilor. Cu polihroniul obişnuit, se încheie seria de vizite canonice din acest judeţ, plecând cu toţii adânc impresionaţi de constatările făcute la faţa locului.

Prin bunăvoinţa Gabiets-führer-ului regiunii de peste Bug, ne este dat prilejul să trecem peste acest râu despărţitor dintre administraţia română şi cea germană, unde putem vedea orăşelul Bogopol, cu o biserică monumentală, în care slujeşte preotul localnic Codrat Timoşcenko şi mai departe, la vr'o 18 km. de Golta, satul de moldoveni Siniuhin Brod, cu slujitorul ei Nicolai Precurov. Mulţimea ieşită în întâmpinare şi-a manifestat şi aici toată mulţumirea pentru această vizită. Cu ochii înlăcrămaţi şi-au descărcat durerile lor, exprimând bucuria nesfârşită că, după atâta urgie, li se arată acum din nou soarele arzător al credinţei reînviate.

La sfârşit de călătorie misionară putem trage concluzia îmbucurătoare, că s'a lucrat cu spor în această latură spinoasă de activitate, iar roadele muncii depuse cu sârguinţă şi devotament de misionarii noştri vor lăsa viitorului o biserică înfloritoare, în care vom aduce slavă lui Dumnezeu.

Preot **Vesp. Velehorschi**

---

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

	Promovat cu media
15. Verlan Lazăr	8,13
16. Floruc Pavel	8,09
17. Postica Mihail	8,04
18. Doban Vladimir	7,97
19. Portărescu Gheorghe	7,95
20. Mironov Filip	7,87
21. Zolotco Grigorie	7,83
22. Meleca Nichita	7,80
23. Pătrânjel Filip	7,76
24. Berzan Mihail	7,76
25. Mamulat Iacob	7,61
26. Carauși Nicolae	7,59
27. Stajilă Mihail	7,57
28. Talpiz Mihail	7,46
29. Basiul Grigorie	7,45
30. Vasiliuc Alexandru	7,47
31. Topchin Vladimir	7,39
32. Frunză Nicolae	7,35
33. Ziugan Nicolae	7,28
34. Roșcovan Constantin	7,26
35. Verlan Andrei	7,23
36. Bulgar Ștefan	7,16
37. Croitor Serghei	7,16
38. Osipov Serghei	7,13
39. Rimărciuc Serghei	6,66
40. Simionov Ștefan	6,59
Trecut prin comisie Matemat.	
41. Berzan Petru	6,54
42. Trușin Ioan	6,40
Trecut prin comisie Matemat.	

Director,
Pr. D. CRISTESCU

Secretar,
I. MIHĂESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

SFINŢIRI DE BISERICI

dela 1 Ianuarie — 30 Iunie 1943

1. 22 Aprilie — *Biserica Universităţii din Odesa* de I. P. S. Mitropolit Visarion.
2. 20 Iunie — *Biserica din comuna Reimarovca*, jud. Dubăsari, de I. P. S. Mitropolit Visarion.
3. 3 Ianuarie — *Biserica din comuna Alexandrovca* (Siceanca), jud. Odesa, delegat P. C. Arhimandrit Antim Nica.
4. 10 Ianuarie — *Biserica din Beleaevca*, jud. Ovidiopol.
5. 28 Februarie — *Biserica din Timcău*, jud. Râbniţa.
6. 27 Februarie — *Biserica din Petroşovca*, jud. Jugastru, delegat Protoiereul oraşului Jugastru.
7. 4 Martie — *Biserica din Sloboda*, jud. Jugastru.
8. 5 Martie — *Biserica din Cunucie*, jud. Jugastru.
9. 6 Martie — *Biserica din Valosco-Cricliveţi*, jud. Jugastru.
10. 7 Martie — *Biserica din Timcău*, jud. Râbniţa.
11. 7 Martie — *Biserica din Braslav*, jud. Tulcin.
12. 20 Martie — *Biserica din Savcinco*, jud. Jugastru.
13. 21 Martie — *Biserica din Dahialia*, jud. Jugastru.
14. 12 Martie — *Casa de rugăciuni din Juravlevca*, jud. Tulcin.
15. 21 Martie — *Biserica din Grinenchi*, jud. Tulcin.
16. 25 Martie — *Biserica din Ialoneţ*, jud. Jugastru.
17. 5 Aprilie — *Biserica din Vapneovca*, jud. Tulcin.
18. 11 Aprilie — *Biserica din Comisarovca*, jud. Oceacov.
19. 11 Aprilie — *Biserica din Copievca*, jud. Tulcin.
20. 17 Aprilie — *Capela spitalului central de contagioşi din Odesa*.
21. 27 Aprilie — *Capela azilului Eparhial de bătrâne din Odesa*.
22. 12 Ianuarie — *Casa de rugăciune din Mazurovca*, jud. Jugastru.
23. 13 Ianuarie — *Casa de rugăciune din Berezivca II*, jud. Jugastru.
24. 14 Ianuarie — *Casa de rugăciune din Beleane-Sargor*, jud. Jugastru.
25. 22 Februarie — *Biserica din Babcineţi I*, jud Jugastru.
26. 23 Februarie — *Biserica din Buşa*, jud. Jugastru.
27. 24 Februarie — *Biserica din Bucatinca*, jud. Jugastru.
28. 26 Februarie — *Casa de rugăciune din Doroşovca*, jud. Jugastru.
29. 2 Martie — *Biserica din Stena*, jud. Jugastru.
30. 3 Martie — *Biserica din Pencovca*, jud. Jugastru.
31. 4 Martie — *Casa de rugăciune din Crijopol-Sat*, jud. Jugastru.
32. 25 Martie — *Biserica din Ialaneţ*, jud. Jugastru.
33. 27 Martie — *Biserica din Podlesovca*, jud. Jugastru.
34. 28 Martie — *Casa de rugăciune din Chetrosu*, jud. Jugastru.
35. 18 Aprilie — *Casa de rugăciune din Clembovca*, jud. Jugastru.
36. 9 Mai — *Biserica din Vila-Iaruga*, jud. Jugastru.
37. 10 Mai — *Biserica din Cossi*, jud. Jugastru.
38. 11 Mai — *Casa de rugăciune din Liudmilovca*, jud. Jugastru.
39. 21 Mai — *Biserica din Vila-Tamaşpol*, jud. Jugastru.
40. 22 Mai — *Biserica din Otcenaşevca*, jud Jugastru.
41. 5 Iunie — *Biserica din Tapovca*, jud. Jugastru.
42. 7 Iunie — *Biserica din Rojneatovca*, jud. Jugastru.
43. 13 Iunie — *Biserica din Racova*, jud. Jugastru.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

MIŞCAREA IN CLER

în intervalul dela 1 Ianuarie — 30 Iunie 1943

I. NUMIRI

Nr. crt.	Numele şi pronumele	Eparhia de unde vine	Parohia la care funcţionează şi însărcinări felurite
	Judeţul Ananiev		
1	Pr. *Done Teodor*	Buzăului	Ananiev, secret. prot.
2	„ *Băbăţie Constantin* . .	„	„ bis. catedrală
3	„ *Chicoş Nicolae*	Huşilor	Handrabura II
4	„ *Spânu Gheorghe* . . .	Dunărea de Jos	Feodorovca
5	„ *Suslov Ioan*	„ „	Troiţca, subprot.
6	„ *Paustovan Dimitrie* . .	Hotinului	Ananiev, subprot.
7	„ *Glinschi Alexei*	Huşilor	Maliganovca
	Judeţul Balta		
8	Pr. *Arvinte Alexandru* . .	Chişinăului	Eftodia
9	„ *Erhan Teodor*	Ismailului	Liubomirca
10	„ *Pintilie Aurel*	Huşilor	Golma
11	„ *Harabagiu Arsenie* . .	Ismailului	Plosca
12	„ *Dumitrescu Marin* . .	Olteniei	Balta, secret. prot.
13	„ *Frija Veaceslav* . . .	Chişinăului	Elenovca
14	„ *Bezrodnâi Mihail* . . .	Ismailului	Bondurova
	Judeţul Berezovca		
15	Pr. *Caban Manole*	Buzăului	Berezovca, secret. prot.
16	„ *Vârlan Ioan*	Ismailului	Hostovoie, subprot.
17	„ *Doagă Simion*	„	Veselinovo, subprot.
18	„ *Hohor Nicandru* . . .	„	Cantacuzinca
19	„ *Sargorodschi Timofei* .	„	Pocrovscoe
20	„ *Grigori Elefterie* . . .	„	Berezovca, prot. jud.
21	„ *Lozanovschi Iacob* . .	„	„ subprot.
	Judeţul Dubăsari		
22	Pr. *Popescu Dumitru* . . .	Olteniei	Pârâta
23	„ *Iliescu Constantin* . . .	„	Pohrebi
24	„ *Vârgolici Simion* . . .	Dunărea de Jos	Mahala
25	„ *Bundescu Andrei* . . .	Chişinăului	Rochi
26	„ *Opărică Odorel* . . .	Moldovei	Ţibulauca
27	„ *Trandafir Gheorghe* .	Dunărea de Jos	Doi-Bani
28	„ *Ciurea Dumitru* . . .	„ „	Molovata
29	„ *Filiuţă Vasile*	„ „	Vasilievca
30	„ *Manea Stelian*	Buzăului	Zatiş
31	„ *Popescu Aurel*	Olteniei	Delacău
32	„ *Nichilciuc Vasile* . . .	Dunărea de Jos	„
33	„ *Petrescu Pavel*	Buzăului	Dubăsari, secret. prot.
34	„ *Zainea Eugen*	„	Dubău II

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Nr. crt.	Numele și pronumele	Eparhia de unde vine	Parohia la care funcționează și însărcinări felurite
35	Pr. *Popescu Dumitru* . . .	Argeșului	Molovata
36	„ *Hârlăoanu Ioan* . . .	Olteniei	Șipca
37	„ *Constantinescu Stelian*.	Chișinăului	Pietroasa
38	„ *Năstase Nicolae* . .	Romanului	Gavenos
39	„ *Iordache Gheorghe* . .	Chișinăului	Hârtop
	Județul Golta		
40	Pr. *Lupan Nicolae*	Chișinăului	Golta, subprot.
41	„ *Anastasiu Teodor* . .	Buzăului	„ secret. prot.
42	„ *Grădinaru Gheorghe* .	Hotinului	Cumară
43	„ *Barbos Sergiu*	Chișinăului	Camenă-Mcst
44	„ *Bârliba Vasile*	Olteniei	Dumanovca, subprot.
45	„ *Timuș Ioan*	Chișinăului	Golta, secret. prot.
46	„ *Dinu C. Ioan*	Ungro-Vlah.	„ subprot.
47	„ *Grimalschi Leonid* . .	Hotinului	Stepcovca
48	„ *Vijevschi Stahie* . . .	Chișinăului	Velico-Mecetna
49	lerom. *Ciocodan Inochent*. .	Alba-Iuliei	
	Județul Jugastru		
50	Pr. *Teodor Gheorghe* . . .	Buzăului	Jugastru, secret. prot.
51	„ *Constantinescu Serghie*	Chișinăului	Iampol, subprot.
52	lerom. *Calmâc Isache* . .	„	Serbi
53	Pr. *Vancanu Teodor* . . .	Clujului	Clembovca
54	„ *Cazacu Vasile*	Chișinăului	Napuearca
55	„ *Lupașcu Grigorie* . . .	Hotinului	Crijopol, subprot.
56	„ *Celan Alexandru* . . .	„	Petroșovca
	Județul Moghilău		
57	Pr. *Sultan Moisei*	Hotinului	Scazineț
58	„ *Dincă Andone*	Buzăului	Moghilău, secret. prot.
59	„ *Tucaliuc Dumitru* . . .	Moldovei	Șargorod, subprot.
60	„ *Levițchi Constantin* . .	Hotinului	Balchi, subprot.
61	„ *Vasilevschi Vasile* . .	Chișinăului	Moghilău, prot.
	Județul Oceacov		
62	Pr. *Brumă Petru*	Chișinăului	Oceacov, subprot.
63	„ *Tenie Ioan*	„	„ secret. prot.
64	„ *Crucerescu Alex.* . . .	„	Neceaianoe
65	„ *Popov Anatolie*	„	Coblievo
	Județul Odesa		
66	Pr. *Meșco Constantin* . . .	Ismailului	Ivanovca, subprot.
67	„ *Cutieru Veaceslav* . .	Chișinăului	Malâi Buialâc
68	„ *Tișcovschi Leonida* . .	Ismailului	Antono Codincevo

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Nr. crt.	Numele şi pronumele	Eparhia de unde vine	Parohia la care funcţionează şi însărcinări felurite
	Oraşul Odesa		
69	Pr. *Stoica Ioan*	Chişinăului	Bis. Maria Magdalena
70	„ *Covali Nicolae* . . .	Ismailuiui	„ Sf. Treime
71	„ *Statov Pavel*	„	„ Adormirea M. Domn.
72	„ *Tacu Boris*	„	„ Sf. Alexie
73	„ *Lesnic Evdochim* . . .	Chişinăului	„ Sf. Maica Domnului
74	„ *Muranevici Nicodim* . .	Ismailului	„ Inalţarea Sf. Cruci
75	„ *Gorduza Boris*	Chişinăului	„ Adormirea M. Domn.
76	„ *Radomschi Antonie* . .	Hotinului	Azilul de bătrâni
77	„ *Pistrui Chiril*	Chişinăului	Bis. Sf. Grigorie Teologul
78	„ *Fetisov Condrat*	Hotinului	Capela Spitalului Odesa
79	„ *Tanasiev Eugen*	„	Secretar protoieria „
	Judeţul Ovidiopol		
80	Pr. *Frunză Teodor* . . .	Chişinăului	Ovidiopol, protopop jud.
81	„ *Erhan Grigorie*	Ismailului	„ subprot.
82	„ *Nicolaev Zaharia* . .	„	Beleaevca, subprot.
83	„ *Marin Teodor*	Dunărea de Jos	Grădiniţa I
84	„ *Căliman Teodor* . .	Chişinăului	„ II
85	„ *Erhan Ioan*	Ismailului	Beleaevca, subprot.
86	„ *Grigorescu Nicolae*	Moldovei	Grădiniţa
87	„ *Hogea Mihail*	„	Iasca
88	„ *Neamţu Gheorghe* . .	Olteniei	Vasilievca
	Judeţul Râbniţa		
89	Pr. *Maraloi Oprea*	Dunărea de Jos	Râbniţa, protop.
90	„ *Creangă Ioan*	Buzăului	„ secret. prot.
91	„ *Stângaciu Simion* . . .	Chişinăului	„
92	„ *Ghionea Alexandru* . .	Dunărea de Jos	Birzula sat
93	„ *Sireţeanu Eugen* . . .	Hotinului	Lipeţchi I
94	„ *Petrică Gheorghe* . . .	Dunărea de Jos	Ghiderim
95	„ *Dimitriu Alexandru* . .	„ „	Coşari
96	„ *Concita Constantin* . .	Romanului	Hrustovaia II
97	„ *Enica Nicolae*	Dunărea de Jos	Podoima
98	„ *Stefanache Iorgu* . . .	Huşilor	Raşcov
99	„ *Stasuc Ioan*	Dunărea de Jos	Petrovca
100	„ *Tostogan Mihail* . . .	Ismailului	Slobodca
101	„ *Guza Vasile*	Huşilor	Timcău II
102	„ *Arfire Alexandru* . . .	Dunărea de Jos	Plochi
103	„ *Popovici Constantin* . .	Buzăului	„
104	„ *Popoiu Mircea*	Dunărea de Jos	Şerşeniţa
105	„ *Ionescu Preda*	„ „	Lăbuşna
106	„ *Andrei Ilie*	Olteniei	„
107	„ *Comănescu M.*	Dunărea de Jos	Pesceanca, subprot.
108	„ *Trandafir Th.*	„ „	Hristici
109	„ *Nicolae Gheorghe* . . .	Olteniei	Colbasna II
110	„ *Costandache M.* . . .	Dunărea de Jos	Haraba
111	„ *Vicol Nicolae*	„ „	Popenco
112	„ *Calafeţeanu Şt.*	Olteniei	Vadu-Turcului

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Nr. crt.	Numele și pronumele	Eparhia de unde vine	Parohia la care funcționează și însărcinări felurite
113	Pr. *Zaharcu Valentin* . . .	Hotinului	Hrușca
114	„ *Roman Ioan*	Olteniei	Timcău
115	„ *Popescu Ioan*	„	Șerșenița
116	„ *Rădulescu Ioan*	„	Pescianca
117	„ *Diaconescu Trifon* . .	„	Râbnița, secret. prot.
118	„ *Andreescu Ioan*	„	„ protop. jud.
119	„ *Negură Ioan*	Chișinăului	Crasna
120	„ *Tobultoc Dumitru* . . .	„	Jura
121	„ *Popescu Ioan*	Argeșului	Podoimița
122	„ *Ionescu Dumitru* . . .	Olteniei	Ghiderim
123	„ *Bârgăunaș Gheorghe* .	Chișinăului	Ghiderim—Birzula

Județul Tiraspol

124	Pr. *David Teodor*	Dunărea de Jos	Tiraspol, protopop jud.
125	„ *Eșanu Andrei*	Chișinăului	Mălăești II
126	„ *Tanasiev Leonida* . . .	Ismailului	Grebenic
127	„ *Vartolomeu Nic.* . . .	Chișinăului	Slobozia Rusă
128	„ *Ionescu Ioan*	Olteniei	Zartaica II
129	„ *Hergheligiu Nic.* . . .	Chișinăului	Razdelnaia
130	„ *Ureche Gheorghe* . . .	Ismailului	Blijni Hutor
131	„ *Dinulescu Dumitru* . .	Buzăului	Slobodca—Tiraspol
132	„ *Mirion Ioan*	Argeșului	Caragaci
133	„ *Nica Vasile*	Chișinăului	Slobozia Rusă
134	„ *Cuciurca Eugen* . . .	Hotinului	Tiraspol, subprot.
135	„ *Vicol Gheorghe*	Buzăului	Mălăești

Județul Tulcin

136	Pr. *Tanov Mihail*	Chișinăului	Clebani
137	„ *Zbancă Nicolae*	Hotinului	Cobilevca
138	„ *Covalciuc Șt.*	Moldovei	Lucașevca
139	„ *Foca Nicolae*	Hotinului	Chirnosovca
140	„ *Popovschi Petre* . . .	„	Belousovca
141	„ *Dodu Vasile*	„	Trostineț, subprot.
142	„ *Plămădeală Alex.* . . .	„	Alexandrovca

Centrala Misiunii

143	Pr. *Dron Constantin* . . .	Ungro-Vlah.	Secretar General
144	„ *Simionov Teodor* . . .	„ „	Inspector școlar
145	„ *Postoroncă Ioan* . . .	Chișinăului	„ „
146	„ *Ciocârlan Vasile* . . .	Hușilor	Funcționar
147	„ *Gherasimescu Toma* .	Ungro-Vlah.	Șef. Serv. Editurii
148	„ *Paschia Gheorghe* . .	„ „	Șef. Serv. Propagandă
149	„ *Balcangiu Petre* . . .	„ „	Funcționar
150	„ *Stănescu Mircea* . . .	Buzăului	„
151	„ *Petrescu Eugen*	Chișinăului	„
152	„ *Popescu Gheorghe* . .	Argeșului	„
153	„ *Rușdea Ioan*	Sibiului	Consilier referent-economic
154	„ *Moldoveanu Victor* . .	Hotinului	Funcționar
155	„ *Roșca Gheorghe* . . .	Chișinăului	Inspector misionar

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

II. TRANSFERĂRI

1. Diacon *V. Bazgan* dela protoieria jud. Râbniţa la cancelaria Misiunii, Odesa.

2. Pr. *Diaconov Evghenie* dela Ananiev Sect. I la bis. Naşterea Maicii Domnului — Odesa.

3. Pr. *Spânu Gh.* dela parohia Feodorovca—Ananiev ca subprot. raionului Ocna—Dubăsari.

4. Pr. *Pintilie Aurel* dela parohia Golma—Balta la parohia Moşnegi—Balta.

5. Ierom. *Beşleagă Eftimie* dela M-tirea Osipovca—Dubăsari la M-tirea Balta.

6. Pr. *Rumeanţev Const.* dela parohia Zatiş—Dubăsari la parohia Juravlevca—Tulcin.

7. Pr. *Lăzărescu Florea* dela parohia Beloce—Râbniţa la Grigoriopol—Dubăsari.

8. Pr. *Popescu Filip* dela parohia Artirovca—Dubăsari la Ciorna—Dubăsari.

9. Pr. *Bâlă Nicolae* dela parohia Stavrova la Ocna—Dubăsari.

10. Pr. *Anastasiu Teodor* dela prot. Gola la parohia Gvozdovca II.

11. Pr. *Conea Ioan* dela parohia Poznanca—Golta la parohia Iaşii-Noi—Golta.

12. Pr. *Cropilniţchi Vasile* dela parohia Jabocrici la parohia Vila Iaruga, jud. Jugastru.

13. Pr. *Tatomir Serghie* dela parohia Rudanscoe la parohia Golăncenţi, jud. Jugastru.

14. Pr. *Gh. Popov* dela parohia Crijanovca—Odesa la parohia sf. Mihail—Odesa.

15. Pr. *Danilov Vasile* dela bis. sf. Mihail—Odesa la parohia Crijanovca—Odesa.

16. Protos. *Sever. Barancea* dela Râbniţa la Catedrala Odesa.

17. Pr. *Dabelea Vasile* dela parohia Ghiderim la Birzula—Râbniţa.

18. Pr. *Smărăndescu Ştefan* dela parohia Studin—Râbniţa la Dumitraşcova—Râbniţa.

19. Pr. *Atanasie Boicu* dela parohia Zagnitcov—Râbniţa la Sloboda-Lughi—Balta.

20. Pr. *Marin Popescu* dela parohia Popenco—Râbniţa la Ocna.

21. Pr. *Nica Ioan* dela parohia Lipeţchi I—Râbniţa la Râbniţa.

22. Pr. *Constandache M.* dela parohia Haraba—Râbniţa la parohia Podoimiţa—Râbniţa.

23. Pr. *Alex. Ceachir* dela parohia Cozmazov—Moghilău la Crasna—Moghilău.

24. Pr. *Andrei Budescu* dela parohia Cocieri—Dubăsari la parohia Rochi acelaş judeţ.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

25. *Spânu Gh.* dela parohia Feodorovca—Ananiev ca subprot. Ocna—Dubăsari.

26. Pr. *Anastasiu Teodor* dela cancelaria protoieriei Golta la parohia Gvozdovca II, acel judeţ.

27. Pr. *Grădinaru Gh.* dela parohia Bogacevca—Golta la parohia Cumarâ—Golta.

28. Pr. *Barbos Sergiu* dela parohia Velico-Mecetna—Golta la parohia Camenâ-Most—Golta.

29. Pr. *Flondor Vasile* dela parohia Hruşca—Râbniţa la parohia Troiţca—Ovidiopol.

30 Pr. *Timuş Ioan* dela secretariatul seminarului Odesa ca preot secretar la Golta.

31. Pr. *Veşcerevici Dumitru* dela parohia Troiţca—Ovidiopol la parohia Curtova—Tiraspol.

32. Pr. *Petrescu Eugen* dela cancelaria Misiunii la parohia Grigoriopol II—Dubăsari.

33. Pr. *Gorduza Boris* dela mânăstirea Bolşoi Fontan—Odesa la capela Universităţii.

34. Pr. *Cernăianu Petru* dela parohia Cumarevo—Golta ca protopop al jud. Dubăsari.

35. Pr. *Păslaru Virgil* dela parohia Mardarovca—Ananiev la parohia Secretarca—Ananiev.

36. Pr. *Căproiu Nicolae* dela parohia Mocra — Râbniţa la parohia Beloce—Râbniţa.

37. Pr. *Radomschi Antonie* dela bis. Azilul de bătrâni—Odesa se transferă în postul de administrator la Misiune.

38. Pr. *Vorniceanu Leonid*, subprot. raionului Savrani—Balta, ca protoiereu al raionului Balta judeţul Balta.

39. Pr. *Arvinte Alex.* dela parohia Eftodia—Balta, în postul de subprotoiereu la Savrani, acel judeţ.

40. Pr. *Popescu Alex.* dela parohia Mălăeşti—Tiraspol ca protopop al judeţului Ananiev.

41. Pr. *Lupan Leonid* dela bis. Azilului de bătrâni la bis. sf. Maria Magdalena—Odesa.

42. Pr. *Concita Const.* dela parohia Hrustovaia II—Râbniţa la parohia Cuzmin—Râbniţa.

43. Pr. *Lupan Nicolae* subprot. raionului Golta ca preot secretar la protoieria Dubăsari.

44. Pr. *Guma Mihail*, preot ajutător la capela Universităţii, în postul II la bis. sf. Chiril şi Metodie—Odesa.

45. Pr. *Soltanovschi* dela parohia Tribuşovca—Râbniţa la parohia Ruso-Cricliveţ—Jugastru.

46. Pr. *Taraniuc Evdochim* dela parohia Caterinovca—Râbniţa, la parohia Olşanca—Jugastru.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

47. Pr. *Nicolaev Zaharia*, subprotoiereu Beleaevca—Ovidiopol, la bis. sf. Mihail—Moldovanca—Odesa.

48. Pr. *Popescu Filip*, subprotoiereu Ciorna—Dubăsari ca subprotoiereu la Zaharievca acel judeţ.

49. Pr. *Gherman Mihail* dela parohia Strucova—Dubăsari, ca subprotoiereu la Ocna—Dubăsari.

50. Pr. *Poenca Iacob* dela parohia Slaveano-Şerbca—Odesa la Blagoevo—Odesa.

51. Pr. *Cehovici Petru* dela parohia Blagoevo—Odesa la Slaveano-Şerbca—Odesa.

52. Pr. *Fetisov* dela biserica Spitalului Odesa la dispoziţia protoieriei Moghilău.

53. Pr. *Surmeli Constantin* dela biserica Chiril şi Metodie la biserica Bunei-Vestiri—Odesa.

54. Pr. *Covali Nicolae* dela biserica sf. Treimi la biserica Chiril şi Metodie—Odesa.

55. Pr. *Petrovici Teodor* dela biserica Chiril şi Metodie la biserica Azilului de bătrâni—Odesa.

56. Pr. *Hrenovschi Gavriil* dela biserica sf. Ilie—Odesa la parohia Dzealov—Moghilău.

57. Pr. *Baibuzenco Const.* dela biserica Maria Magdalena la biserica spitalului Odesa.

58. Pr. *Nestor Ilie* dela biserica sf. Alexie la biserica sf. Treimi (Grecească)—Odesa.

59. Pr. *Dodu Adrian*, dela biserica Bunei Vestiri, la biserica Maria Magdalena—Odesa.

III. ÎNAPOIERI ÎN ŢARĂ

1.	Pr. *Stănescu Florian*	dela parohia	Pohrebi	—	Dubăsari.
2.	„ *Opăricâ Odorel*	„ „	Grigoriopol	—	„
3.	„ *Nagacevschi Nicolae*	„ „	Calaglia	—	Ovidiopol.
4.	„ *Raicu Emelian*	„ „	Colhozna	—	Râbniţa.
5.	„ *Cârpă Teodor*	„ „	Crasna	—	Moghilău.
6.	„ *Boştină Ioan*	„ „	Handrabura II	—	Ananiev
7.	„ *Angheluţă Hristache*	„ „	Vasilieva	—	Dubăsari.
8.	„ *Iliescu Adrian*	„ „	Lăpuşna	—	Râbniţa.
9.	„ *Bistriceanu Ioan*	„ „	Slobodca	—	„
10.	Ierom. *Gâştea Epifanie*	„ „	Ceausovo	—	Golta.
11.	Pr. *Harabagiu Alexei*	„ „	Serbi	—	Jugastru
12.	„ *Surliu Gheorghe*	„ „	Grădiniţa	—	Ovidiopol.
13.	„ *Georgescu Gheorghe*	„ „	Slobodca	—	Tiraspol
14.	„ *Bădiţă Anastase*	„ „	Petrovca	—	Râbniţa.
15.	„ *Târcă Nicolae*	„ „	Plochi II	—	„
16.	„ *Buga Haralambie*	„ „	Molovata	—	Dubăsari.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

17. Ierom. *Glavan David*	dela	parohia	Tibulauca	—	Dubăsari.
18. „ *Gorcea Nicolae*	„	„	Liubomirca	—	Balta.
19. „ *Ciobescu Solomon*	„	„	Plochi I	—	Râbniţa.
20. „ *Mihai Gheorghe*	„	„	Coşari	—	„
21. „ *Zamora Constantin*	„	„	Doibani	—	Dubăsari.
22. „ *Dănău Ioan*	„	„	Raşcov	—	Râbniţa.
23. „ *Colesnic Vasile*	„	„	Ianovca	—	Odesa.
24. „ *Stan Iancu*	„	„	Dumitraşcova	—	Râbniţa.
25. „ *Stavru Macarie*	„	„	Piatcovca	—	Balta.
26. Pr. *Popovici Teodor*	„	„	Iurcova	—	Tulcin.
27. „ *Ionescu Vasile*	„	„	Grădiniţa	—	Ovidiopol.
28. Ierom. *Cerchez Zosima*	„	„	M-rea Balta	—	Balta.
29. „ *Melnic Gurie*	„	„	Paseţele	—	„
30. Pr. *Soare Gheorghe*	„	Cancelaria Misiunii.			
31. „ *Udroiu Nicolae*	„	parohia	Mahala	—	Dubăsari.
32. „ *Chirilă Eufime*	„	„	Veselinovo	—	Berezovca.
33. „ *Samoilă Gheorghe*	„	„	Alexandrovca	—	Tulcin.
34. Ierom. *Cojocaru Gherman*	„	„	Objula	—	Balta.
35. Ierod. *Priboianu Climent*	„	„	M-rea sf. Pantelimon	—	Odesa.
36. Pr. *Braşoveanu Ioan*	„	„	Neceaianoe	—	Oceacov.
37. „ *Lupanoş Alexandru*	„	„	Oceacov	—	„
38. „ *Curdiumov Anatolie*	„	„	Beleaevca	—	Ovidiopol.
39. „ *Rusu Zaharia*	„	„	Troiţca	—	Ananiev.
40. „ *Craioveanu Ioan*	„	„	Podoima	—	Râbniţa.
41. „ *Lăcătuşu Ilie*	„	„	Serşeniţa	—	„
42. „ *Pârvănescu Virgil*	„	„	Pisarevca	—	„
43. „ *Turuşancu Vladimir*	„	„	Mitchi	—	Moghilău.
44. Ierom. *Didenco Ghedeon*	„	m-tirea	Osipovca	—	Dubăsari.
45. Pr. *Doară Gh.*	„	parohia	Pisceanca	—	Râbniţa.
46. „ *Bejan Tihon*	„	protoier. judeţului Odesa.			
47. „ *Popescu Marin*	„	parohia	Râbniţa	—	Râbniţa.
48. „ *Bandrabur Const.*	„	„	Coblievo	—	Oceacov.
49. Ierom. *Georgescu Corneliu*	„	„	Gavenos	—	Dubăsari.
50. Pr. *Filimon Vasile*	„	„	Tiraspol	—	Tiraspol.
51. „ *Vulpe Vasile*	„	„	Rechinovca	—	Jugastru.
52. „ *Ostapov Vasile*	„	„	Crijopol	—	„
53. „ *Dinu Ioan*	„	„	Ghiderim	—	Râbniţa.
54. „ *Arfire Alexandru*	„	„	Plochi	—	„
55. „ *Caban Vasile*	„	„	Berezovca	—	Berezovca.
56. „ *Cioclov Dumitru*	„	„	Sipca	—	Dubăsari.
57. „ *Ciobanu Mihail*	„	„	Braslav	—	Tulcin.
58. „ *Rădulescu Dumitru*	„	„	Glinaia	—	Tiraspol.
59. „ *Apostol Ioan*	„	„	Ananiev	—	Ananiev.
60. „ *Goian Matei*	„	„	Berezovca	—	Berezovca.
61. „ *Trofim Vasile*	„	„	Ovidiopol	—	Ovidiopol.
62. „ *Dumitrescu Ştefan*	„	„	Iasca	—	„

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

63.	Pr. *Delcea Mihail*	dela parohia	Troiţca	— Ovidiopol.
64.	„ *Bâlă Nicolae*	„ „	Ocna	— Dubăsari.
65.	„ *Socu Iosif*	„ „	Jura	— Râbniţa.
66.	„ *Lazăr Gheorghe*	„ „	Podoimiţa	— „
67.	„ *Ionescu Gheorghe*	„ „	Crasna	— „
68.	Ierom. *Manţog Calinic*	„ „	Rochi	— Dubăsari.
69.	Pr. *Melnic Mihail*	„ „	Dumanovca	— Golta.
70.	„ *Nichilciuc Vasile*	„ cancelaria	Misiunii.	
71.	„ *Beşliu Petru*	„ parohia	Taşlâc I	— Dubăsari.
72.	Ierom. *Ranga Veniamin*	„ „	Curtova	— Tiraspol.
73.	„ *Ureche Gheorghe*	„ „	Blijni Hutor	— „
74.	Pr. *Gheonea Alex.*	„ „	Birzula sat	— Râbniţa.
75.	„ *Pintilie Aurel*	„ „	Moşnegi	— Balta.
76.	„ *Poremschi Leonida*	„ „	Trostineţ	— Tulcin.
77.	„ *Zamfir Ioan*	„ „	Vasilievca	— Ovidiopol.
78.	„ *Dron Constantin*	„ Misiune	Secret. g-l	
79.	„ *Stoica Ioan*	„ biserica	Maria Magd.	— Odesa.
80.	„ *Căliman Antonie*	„ parohia	Grădiniţa II	— Ovidiopol.
81.	„ *Popa Ioan*	„ „	Caragaci	— Tiraspol.
82.	„ *Herghelegiu Nicolae*	„ „	Razdelnaia	— „
83.	„ *Spânu Gheorghe*	„ „	Ocna	— Dubăsari.
84.	„ *Coşereanu Marian*	„ protoier.	Ananiev	
85.	„ *Done Teodor*	„ „	„	
86.	„ *Demidovschi Nicolae*	„ parohia	Calaglia	— Ovidiopol.
87.	„ *Firoiu Constantin*	„ „	Ghiderim	— Râbniţa.
88.	„ *Petrescu Pavel*	„ „	Dubăsari	
89.	„ *Stăcescu Cicerone*	„ „	Grigoriopol	— Dubăsari.
90.	„ *Creangă Ioan*	„ „	Râbniţa	
91.	„ *Dulgheru Dumitru*	„ „	Hârtop	— Dubăsari.
92.	Ierom. *Cicală Nestorian*	„ cancelaria	Misiunii.	
93.	Pr. *Zainea Eugen*	„ parohia	Dubău	— Dubăsari.
94.	„ *Dincă Ioan*	„ „	Zaharievca	— Dubăsari.
95.	Ierom. *Zavatta Gherman*	„ m-tirea	sf. Pantelimon	— Odesa.
96.	Pr. *Ciurea Dumitru*	„ parohia	Molovata	— Dubăsari.
97.	„ *Vicol Nicolae*	„ „	Popenco	— Râbniţa.
98.	„ *Petrică Gh.*	„ „	Ghiderim	— „
99.	„ *Vârholici Simion*	„ „	Mahala	— Dubăsari.
100.	„ *Comănescu Marin*	„ „	Pesceanca	— „
101.	„ *Ionescu Preda*	„ „	Labuşna	— Râbniţa.
102.	„ *Filiuţă Vasile*	„ „	Vasilievca	— Dubăsari.
103.	„ *Stasuc Ioan*	„ „	Petrovca	— Râbniţa.
104.	„ *Enică Nicolae*	„ „	Podoima	— „
105.	„ *Trandafir Gh.*	„ „	Doibani	— Dubăsari.
106.	„ *Constandache M.*	„ „	Podoimiţa	— Râbniţa.
107.	„ *Popoiu Mircea*	„ „	Serşeniţa	— „

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

108.	Pr. *Trandafir Teodor*	dela	parohia	Hristici	— Râbniţa.
109.	Ierom. *Hăţiş Inochentie*	„	„	Alexandrovca	— „
110.	Pr. *Pacioagă Ioan*	„	„	Nestuita II	— „
111.	„ *Săvulescu Leon*	„	„	Zozuleni	— „
112.	„ *Herăscu Teodor*	„	„	Stanislavca	— „
113.	„ *Vitan Ioan*	„	„	Zartaica	— Tiraspol.
114.	„ *Vartolomeu Nic.*	„	„	Slobozia-Rusă	— „
115.	„ *Gheorghiţă Orest*	„	„	Harmaţca	— Dubăsari.
116.	„ *Moga Aurel*	„	„	Valea-Hoţului	— Ananiev.
117.	„ *Bălaşa Ioan*	„	„	Goian	— Dubăsari.
118.	„ *Constantinescu Grig.*	„	protopop	Dubăsari.	
119.	„ *David Teodor*	„	„	Tiraspol.	
120.	„ *Maraloi Oprea*	„	„	Râbniţa,	
121.	„ *Stănescu Mircea*	„	cancelaria	Misiunii.	
122.	„ *Vidraşcu Ioan*	„	subprot.	Moghilău.	
123.	Ierom. *Iscu Gherasim*	„	„	Balta.	
124.	Pr. *Foca Nicolae*	„	parohia	Chirnoasa	— Tulcin.
125.	„ *Dincă Andone*	„	protoier.	Moghilău	— secretar.
126.	„ *Teodor Gheorghe*	„	„	Jugastru	„
127.	„ *Manea Stelian*	„	parohia	Zatiş	— Dubăsari.
128.	„ *Uzunov Ioan*	„	„	Berezovca.	
129.	„ *Guzu Vasile*	„	„	Timcău	— Râbniţa.
130.	„ *Andreianu Dumitru*	„	„	Mălăeşti	— Dubăsari.
131.	Ierom. *Chiriţa Varlaam*	„	m-tirea	sf. Pantelimon	— Odesa.
132.	Pr. *Popescu Atanasie*	„	parohia	Timcău	— Râbniţa.
133.	„ *Marin Teodor*	„	„	Grădiniţa	— Ovidiopol.
134.	„ *Popovici Constantin*	„	„	Plochi	— Râbniţa.
135.	„ *Nicolaev Zaharia*	„	„	sf. Mihail	— Odesa.
136.	„ *Andrei Ilie*	„	„	Labuşna	— Râbniţa.
137.	„ *Ianoş Marin*	„	„	Lipeţchi	— „
138.	„ *Bodescu Ilie*	„	„	„	— „

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

„Mergeți și Propoveduiți".. (Mitropolia Olteniei în opera misionară din Transnistria), Tip. sf. Mitropolii, p. 240, Craiova, 1943.

Inițiativa Mitropoliei Olteniei de a tipări o lucrare, în care să se arate aportul adus de preoții olteni, sub directa conducere și supraveghere a Misiunii Bisericești, în opera de reîncreștinare a Transnistriei e primită cu bucurie de preoțimea română.

Veniți dela mari depărtări și într'un teren social cu totul necunoscut, preoții olteni s'au încadrat în disciplina prescrisă de Misiune și au depus o activitate misionară mulțumitoare, bucurându-se de îndrumarea binevoitoare a Conducătorilor Misiunii bisericești (p. 14).

Lucrarea Mitropoliei Olteniei este o dare de seamă generală, mai bine zis o enumerare a rapoartelor preoților olteni, care au activat în Transnistria.

Partea primă a acestei lucrări este un extras din reportagiile presei cotidiene din țară, reportagii făcute cu ocazia venirii I. P. S. Mitropolit Nifon în Transnistria, care în cadrul activității Misiunii bisericești a sfințit câteva biserici.

Dările de seamă din cuprinsul lucrării se repartizează, după certificarea pe care o au, astfel: 10 dări de seamă cu certificarea Misiunii, 27 cu a protoiereilor și subprotoiereilor, 61 fără niciun fel de certificare, 3 cu certificarea prefecturilor, 1 pe temei de carte poștală și una cu avizul primăriei.

Lucrarea tipărită de Mitropolia Olteniei poate servi de îndemn și altor eparhii, care au trimis misionari în Transnistria, pentru a tipări la rândul lor asemenea cărți.

T. I. R.

Molitvoslov. — Misiunea Ortodoxă Română în Transnistria a tipărit prin Protoieria județului Balta, în Editura „Cuvântul Românesc", ediția II-a, cărți de rugăciuni sub titlul „Molitvoslov".

Molitvoslovul se compune din două părți: în prima parte se cuprind rugăciuni, iar în a doua Istoria Sfântă pe scurt.

Ediția II, revăzută și completată, are câteva adăogiri noui. Astfel, la pag. 4—5 sunt introduse mai multe dovezi despre existența lui Dumnezeu, iar la pag. 24-27 este introdus un întreg capitol în care se descriu cele șapte taine ale sf. Biserici, cu lămuririle și definițiile necesare.

P. Lecca

•

„Foaia parohială" a bisericii sf. Chiril și Metodie din Odesa Nr. 1, 2, 3, 4, 5 — 1942/1943.

Este foaia cercului *„Râvnitorilor Ortodoxiei"*, condus de preoții T. Petrovici și V. Cemena. Prin ea se tinde la realizarea uneia din laturile activității cercului — educația religioasă-morală a enoriașilor, în special a tineretului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Nedumeririi multora, cu privire la ţinerea sărbătorilor după calendarul îndreptat, îi răspunde Nr. 1 al foii. Lămurind lucrurile, vorbeşte de rătăcirea celor care văd în calendarul îndreptat aproape o abatere dela Ortodoxie. Insistă asupra greşelilor calendarului vechiu şi îndeamnă pe toţi de a nu semăna neliniştea în biserică prin nerespectarea măsurilor luate cu privire la sărbători.

În Nr. 2 al foii, publicând darea de seamă pe anul 1942, cercul face un apel indirect şi la alţi credincioşi pentru a-i urma pilda în lucrarea de întoarcere a mulţimilor la credinţă.

Numărul 3 al foii urmăreşte lămurirea însemnătăţii Postului Mare, originei lui şi felul de comportare a creştinului în aceste zile.

Pentru lămurirea tabloului biblic al creaţiunii, apare Nr. 4. Ideea centrală este că expunerea biblică şi cea ştiinţifică sunt de acord în această privinţă. Biblia are de scop numai să arate dependenţa a tot ce există de Atotputernicul Dumnezeu.

Bolşevicii pe lângă distrugerea credinţei, urmăreau destrămarea şi a obiceiurilor legate de sărbători, înrădăcinate de veacuri în care e atâta frumuseţe şi înălţare sufletească. De sf. Sărbătoari ale Paştilor, era nevoe ca ele să fie reînviate în memoria credincioşilor, să fie arătată legătura lor cu unele sau altele din momentele din viaţa Mântuitorului. Sărbătorilor Învierii, obiceiurilor legate de ea, ritualului ei e dedicat Nr. 5 al foii.

Scoaterea acestei foi e un început bun. Ea trezeşte masele spre viaţa spirituală şi topeşte ghiaţa necredinţei din inimile tineretului.

V. Tuzenco

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

III. Cărţi şi reviste

Pag.

„Mergeţi şi Propovăduiţi“ (Mitropolia Olteniei în opera misionară din Transnistria) Craiova 1943 . . . . . *(T. I. R.)* . . . 171

„Molitvoslov“, ediţia II-a, Balta, 1943 . . *(P. Lecca)* . . 171

„Foaĭa parohială“ a bisericii sf. Chiril şi Metodie, Odesa, 1942/43 . . . . . *(V. Tuzenco)* . 171

Abonamentul pe anul 1943 . . . 500 lei

„ pentru instituţii . . 700 lei

„ de sprijin . . . . 1.200 lei

Abonamentele se trimit pe adresa:

OFICIUL P.T.T. TIGHINA

pentru *MISIUNEA BISERICEASCĂ* din Odesa

Toate articolele şi cărţile pentru recenzii se trimit la:

SEDIUL MISIUNII BISERICEŞTI PENTRU TRANSNISTRIA

Strada Jucovschi Nr. 38 — Odesa

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

NOUILE PUBLICAŢIUNI
ale Misiunii Bisericeşti pentru Transnistria

Cărticica de rugăciuni — Molitvoslov — (text paralel româno-rus), Odesa, 1943, p. 32.

Hvalim Gospoda — Lăudaţi pe Domnul — (cărticică de rugăciuni în ediţie românească cu caractere ruseşti în 5.000 ex. şi în ediţie rusească în 25.000 ex.), Bucureşti 1943, p. 48.

Cântări bisericeşti pentru corurile dela sate, Odesa, 1943, p. 24.

Jurnal dlea detei — Revistă pentru copii — an. II, nr. 1, 25 Aprilie 1943, Odesa.

Jurnal dlea junoşestva — Revistă pentru tineret — an. I nr. 1, 25 Aprilie 1943, Odesa.

Hristianscaia Jizni — Viaţa creştină — foaie misionară, Odesa, 1943:
Nr. 2, Cum să ne apropiem de sf. Împărtăşanie.
Nr. 3, Crezi în Dumnezeu?
Nr. 4, Ororile bolşevismului.

Hristianskii Vestnik — Vestitorul creştin — foaie săptămânală pentru popor, nr. 1, 2, 3, 1943, Odesa.

MONITORUL OFICIAL şi IMPRIMERIILE STATULUI
IMPRIMERIA CHIŞINĂU
C. 4.563/943.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro